

AZ ORSZÁGOS MAGYAR PROTESTÁNS
DIÁKSZÖVETSÉG KÖNYVEI

SZERKESZTI: SZENTGYÖRGYI KOSA ISTVÁN
A SZÖVETSÉG ORSZÁGOS ELNÖKE

**VAN
FELTÁMADÁS!**

AZ ORSZÁGOS MAGYAR
PROTESTÁNS DIÁKSZÖVETSÉG
EMLÉKKÖNYVE

KIADJA AZ
ORSZÁGOS MAGYAR PROTESTÁNS
DIÁKSZÖVETSÉG

A HOLNAP ELÉBE...

Írta: SZENTGYÖRGYI KOSA ISTVÁN,
a Szövetség országos elnöke.

A szerte ágazó magyar élet országútjain 15 évvel ezelőtt indult el a teremtő gondolat, amelynek eredményeként ez évben ünnepelhetjük az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség alapításának 15. évfordulóját. A Szövetség alapításának ideje egybeesik magyar életünk legszomorúbb korszakával. A nemzet, mint a hosszú síri álmából életretámadt Lázár, zavartan, tétovázó lépésekkel próbál megbirkózni a valóságos élet feltornyosuló problémáival. A népek közösségéből kikapcsolódva, csupán az életösztöne vezet, irányítja a társtalan, a történelem folyamán annyiszor egyedül álló magyarságot. Kialvó mécesnek tűnik fel a mai ifjúság szemében az akkori magyar élet. Európa pedig nagy temetésre készül... és Mohács népe, mert a végveszély pillanata elérkezett: csodálatos módon, ahogyan azt már számtalanszor megismételte, a legerősebben áll a küzdelmek közepette. A külső veszteségeket az ország belső konstruktív építésével akarja ellensúlyozni: lázasan szervezkedik. A békeidők öntelt individuális életének fellegvéraiból szerényen száll le és indul el, a kollektív szervezkedés lépcsőin. Régi egyéni érdekek kikapcsolásával, a nagy nemzeti és valláserkölcsei eszmék együttes ápolásán fáradozik. Ebben a munkában a protestáns ifjúságnak is

ki kellett vennie a részét, s a cél hathatósabb előmozdítása érdekében, elmulaszthatatlanul szükségessé vált a különböző budapesti és vidéki protestáns (rel, ev., unitárius) ifjúsági egyesületek egységbe tömörítése.

Így alakult meg 1921. december 19-én a Ráday-utcai ref. teológia dísztermében az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség. Nem azért, hogy felekezeti ellentétek kiélezésével még nehezebbé tegye az amúgy is súlyos helyzetet, hanem, hogy Jézus nevét írva zászlójára, egy új, hatalmas erő bekapcsolódásával munkálkodjék a keresztyén magyar nemzeti ideál szolgálatában, szorosabbra fűzván a szálakat magyar és magyar között és katolikus testvéreivel együtt szolgálja a magyar feltámadást!

A megalakulás egybeesett egyik legnagyobb tagszövetségünk, a Bethlen Gábor Kör 20 éves jubileumával és a kétszeres ünnep jelentőségét legjobban dokumentálja az, hogy a közgyűlést vitéz nagybányai Horthy Miklós Kormányzó Úr ő Főméltósága magas megjelenésével tüntette ki.

A Szövetség célkitűzéseit megalapítói és az utódok a következőkben körvonalazták: a Szövetség célja a magyar protestáns egyetemi és főiskolai hallgatókat egységes központi szervezetbe tömöríteni s ezáltal megalkotni a magyar protestáns ifjúság egységes képviselőjét. Képviselni az egész magyar protestáns egyetemi és főiskolai ifjúságot, minden kérdésben, minden fórum előtt, úgy bel-, mint külföldön. A vallásos és erkölcsi élet, valamint a hazafias érzés ápolása és fejlesztése, a protestáns ifjúsági egyesületek erkölcsi és gazdasági védelme. Az egymás közötti érintkezés előmozdítása, a baráti és testvéri érzés megerősítése, elmélyítése, egymás kölcsönös megbecsülése és támogatása. A protestáns eszmék, hitelvek ismeretése és nyílt színvallása. Külföldi hasoncélú szö-

vétségekkel, egyesületekkel való kapcsolat létesítése és ápolása.

Az itt lefektetett elvek vezérelték a Szövetség első elnökét, dr. Helle Ferencet, aki gazdag, nagyszerű vezetőképességével kijelölte azt az utat, amelyen a mai protestáns diákság haladhatott.

A Magyar Protestáns Diákszövetség egyike volt azoknak a szövetségeknek, amelyek először ismerték fel a külföldi kapcsolatok óriási jelentőségét. Kiküldötteink egymás után vettek részt a különböző világ-konferenciákon és felvilágosító munkájukkal számtalan barátot szereztek az országnak.

Ugyanezt a célt szolgálta a diákság csere-akciója és társasutazások megrendezése is, amelyek már rendkívül gazdag számmal állnak szövetségünkben.

A Protestáns Diákszövetség volt az első, amely felvetette egy protestáns diák-világszövetség megalapításának a gondolatát. Kiáltvánnyal fordult a világ minden szövetségéhez, egyformán világi és egyházi fórumaihoz, ebben kifejtette az ily szerv létesítésével járó pozitív előnyöket. Minden alkalmat megragadott, hogy kiküldöttei és külföldön élő megbízottai útján neves külföldi egyházi férfiak és a diákság vezetői körében a terv mellett hangulatot teremtsen. Így pl. 1928-ban a Kossuth-zarándoklat alkalmával a Szövetség külügyi alelnöke az Amerikai Protestáns Egyházak Szövetségének elnökét is felkereste és komoly eredményeket ért el ebben az irányban. Az állandóan működő «külügyi albizottságunk» a már meglévő baráti kapcsolatok mellett, lehetőleg újabb terenumok felé is terjeszkedik.

A magyar sajtó és közvélemény nagyjelentőségűnek tudta be az elmúlt nyáron a Szövetség vezetőségének párisi útját, mellyel a trianoni béke óta először nyitották meg az utat az entente álla-

mok felé való közeledés lehetőségének. Párisi előadásunkon a francia politikai és egyházi előkelőségek teljes számmal vettek részt. Vezetőszeret játszik a Szövetség az ökumenikus mozgalomban is, a legutóbbi években Montreuxben és Dániában, Fenő-szigetén tartott konferencián végeztek eredményes munkát delegátusaink. Az elmúlt nyáron a svájci egyetemes konferencián képviseltük a külföldi lapok elismerése mellett Magyarországot. Az északi államok pedig nyárra hívták meg a Protestáns Diákszövetség vezetőit. Nagy gondot fordított a Szövetség mindig a protestáns ifjúság szociális helyzetének enyhítésére, amit mutat az is, hogy már fennállásának első idejében a Protestáns Nőegylettel karöltve, menzát állított fel, amelyből később a «Protestáns Menza» kialakult, de a Szövetségtől elvált. Ez évben újból önállóan menzát létesítettünk, ezen keresztül támogatjuk a budapesti és vidéki tag-egyesületek szegénysorsú egyetemi és főiskolai hallgatóit. Nem tévesztette el természetesen a Protestáns Diákszövetség soha sem szem elől főcélját: az ifjúság vallásos és hazafias érzésének ápolását. Nem lenne teljes az ismertetés, ha nem emlékeznénk meg a nagyszámú előadásról és ünnepélyről, amelyet a Szövetség a jubiláris év alatt rendezett. Legyen szabad itt megemlíteni az egész magyar társadalom összes rétegeit megmozgató Ady-ünnepségünket, az érdi ref. templom javára rendezett díszhangversenyt és azt az előadás-sorozatot, melyet Németh Imre országgyűlési képviselő nyitott meg, gr. Dessewffy Gyula és Matolcsy Mátyás folytatott és a közel jövőben Zilahy Lajos, Makkai Sándor egyetemi tanár és gr. Bethlen István volt m. kir. miniszterelnök fog bezárni.

Figyelemmel kísérte és tevékeny részt vett a Szövetség az ifjúság egyetemes problémáinak meg-

vitatásában is, úgy a 12-es bizottságban és a Magyar Ifjúság Nagy Bizottságában, mint újabban a Magyar Nemzeti Diákszövetségben, ahol a kulturális és szociális ügyeket vezetik delegátusaink.

Az egyháztársadalmi és belmissziós albizottság irányítást ad a Szövetség vallásos tevékenységének, s állandó érintkezést tart fenn a különböző egyházi fórumokkal. Bibliaórák tartásával, vallásos esték rendezésével igyekszik az ifjúságot hitében elmélyíteni és hazafias érzésében megerősíteni. Mindezen igyekezete arra irányul, hogy tagjainak mentül több szociális támogatással szolgáljon.

Tagegyesületünk, a Soli Deo Glória és a Bethlen Gábor Kör, a Brassay Sámuel Kör unitárius ifjúsági egyesület internátusaiban kellemes otthont, a Soli Deo Glória balatonszárszói üdülőjében pedig kellemes nyaralást talál a protestáns ifjúság. Igyekszik a Szövetség vidéki tagegyesületeivel a legszorosabb együttműködést biztosítani. Ezt a célt kölcsönös támogatás mellett, az évenként az ország különböző városaiban tartott diák-gyűlések szolgálják, amelyeken az ifjúság egyetemes problémáit vitatják meg.

A közelmúltban rendezte meg a Szövetség négynapos (családvédelmi és kisebbségi) konferenciáját, amelyen a magyar élet alapját képező magyar család gazdasági, jogi és társadalmi helyzetének megvitatásával foglalkoztak, úgy a budapesti, mint a vidéki tagszövetségeink vezetői. Nagy jelentőségűek a Soli Deo Glóriának az egész protestáns fő- és középiskolai ifjúságot megmozgató Virágvasárnapi konferenciái is.

Legújabban alakult meg a Szövetség falukutató szakosztálya, amelynek keretében csaknem 100 lelkes tag végzi a falu problémáinak vizsgálatát. Az összegyűjtött anyagot könyvalakban fogja kiadni a Szövetség.

A Diákszövetség tagegyesületei:

Bethlen Gábor Kör, Budapest.

Soli Deo Glória Szövetség, Budapest.

Brassay Sámuel Unitárius Ifj. Egyesület,
Budapest, Szeged.

Egyetemi Luther Szövetség, Budapest, Szeged,
Miskolc, Debrecen, Pécs.

Ráday Pál Kör, Budapest.

Calvin János Kör, Budapest.

Theológiai Segélyegylet, Budapest.

Bethlen Gábor Kör, Debrecen, Pécs, Keszthely,
Magyaróvár.

Hittanhallgatók Egyesülete, Sáropatak.

Ev. Hittudományi Hallgatók Ifj. Egyesülete,
Sopron.

Tóth Ferenc Önképzőkör, Pápa.

Joghallgatók Egyesülete, Kecskemét.

A Szövetség első elnöke dr. Helle Ferenc volt, utána a Szövetség életében értékes tevékenységet fejtett ki, úgy az elnöki, mint az alelnöki székben;

- i. Dr. Plenczner Sándor.
2. Dr. Mészáros Gábor.
3. Dr. Molnár István.
4. Paczolay György.
5. Dr. Végh Jenő.
6. Szentpály László,
7. Knüszi Konrád.
8. Menyhárt Pál.

A Szövetség tanárelnöke hosszú időn keresztül dr. Imre József világhírű szemészprofesszor volt. Jelenleg báró Kaas Albert egyetemi ny. r. tanár, A szövetséget teljesen új alapokra fektette és mintegy gazdaságilag megalapította dr. Ruzicska Andor, jelenleg kórházi főorvos, nagy lendületet adott úgy bel-, mint külvonatkozásban a szövetségi életnek dr. Somos Elemér, közvetlen elődöm.

Igen vázlatosan így foglalhatom össze a Szövetség történetét. Ez csak a szervezet története volt, a szellemi történet folyton fejlődik és alakul. A szövetség vezetősége úgy érzi, hogy nem tudott volna szebben áldozni a 15 éves jubileum ünnepének, mint azzal a «protestáns írók» összefoglalásával megindult könyvsorozatával, amellyel dokumentálja a magyar ifjúságnak a szellemért, az írókért és a művészetekért való nyílt kiállítását és színvallását. Az itt összefoglalt cikkek és regények írói munkáiban kifejezetten domborodik ki az a tiszta intenció, amelyik szegény, szerencsétlen, csalódott, kihasznált, de mégis a jobb magyar jövő erkölcsi biztosítékait magában foglaló ifjúságunk felé fordul. Mindnyájan érzik, hogy a magyar ifjúság világa szomorú valóságot foglal magában, olyan világ ez, amelyből a nemzet csak akkor meríthet építő lendületet, ha ebben az országban mindenki, ledöntve a mesterséges választó falakat, komolyan, őszintén és becsületesen akarja az ifjúságot elhagyatottságából és lelki válságából kimenteni. Egyre több országon keresztül katasztrófális vércsíkokat szánt a bolsevizmus szelleme. Szellemi és művészi értékek esnek ki nyomtalanul a mai civilizáció keretéből. A nihilizmus és a hitetlenség romboló szellemével szemben, amely vagyonokat kitevő propagandaköltséggel tör át a nemzeti határok szuronyai felett: mi szerényen, becsületes szándékunk tisztaságával felfegyverezve, erőt gyűjtünk ebben a szinte céltalanul tántorgó, gazdaságilag, művészileg és lelkileg kiegyensúlyozatlan korban. Mi lehet szebb hivatás?: ifjúság a magyar írókért! A történelmi példa áll előttünk. A Középkor igricei főleg az ifjúságból kerültek ki, a Bessenyei-féle mozgalom az ifjúságé volt, és mikor a szabadságharc leverése után a börtönök sötét csendje uralkodott az országban, a cenzúra elfojtott minden nemzeti

gondolatot, az ifjúság volt az, amely kézírással terjesztette a nemzeti költészet vigasztaló gondolatait.

Mi tehát, szerény kései utódai a nagymagyaroknak, az ifjúság legszebb hivatását véljük teljesíteni, a magyar irodalom őszinte és becsületes propagálásával. Éreznünk kell, midőn erre az útra elindulunk, hogy a feltornyosuló problémák eredőjét nem lehet kizárólag a gazdasági viszonyokra visszavezetni. Szociális bajokra sem. De a gazdasági élet igazi egyensúlyának alapja: a bizalom, a hit, a lélek mélyében gyökerező lelki tulajdonság, amelynek jelenléte kis csoportokat is nagyszerűvé, nagyvá varázsolhat, távolléte világműveltséget is képes teljesen tönkre zúzni. A fáraók végtelen birodalmát az idő, a homok a mithosz világába zárta. Az egész világot jelentő Róma felett hiába dübörögtek Cicero fenséges halálsejtető szavai, Napóleon egész életének fizikai munkáját egyszerre és egy órában elnyelte a Waterlooi temető. De a Leonardo da Vincik, Goethék, Madáchok és Ady Endrék sírkeresztjei, minden idők múlandóságával szemben, mint a megfeszített Krisztusé, hirdetik a szellem örökkévalóságát.

A holnap elébe ... a bizalom erős sziklafalán állva vágunk neki! Bizalom az Isten végtelen jóságában, bizalom embertársainkkal szemben, bizalom saját magunk lelki erejében és bizalom ennek a törekvésnek és könyvsikernek az erejében. E négyszeres bizalmi hittel fordulunk azokhoz, akik hisznek abban, hogy a felekezeti torzsalkodást kizáró egységes akarattal képesek leszünk kiharcolni a magyar feltámadást. Azokhoz, akik hisznek a magyar népben és ifjúságban. Azokhoz, akik komolyan merik hinni, hogy Bethlen Gábor magyarjai lelki közösségben elválaszthatatlanul eggyé lesznek Pázmány Péter magyarjaival. Azokhoz, akik nem hangzatos jelszavakban, hanem lélekben

és komoly munkában akarják kiélni magyarságukat.

A nihilizmus és a hitetlenség szennyes áradata teljesen elborította társadalmunkat. A materializmus uralkodik Isten és Haza szentsége felett!

És ha ez a mi könyvsorozatunk csak egy kis mécses lángját fogja nyújtani, ebben a mindent elöntő sötétségben, ha csak havasi kürtök halk szavával fog hangot adni arról, hogy vagyunk még, akik hiszünk abban, hogy éjszaka után nappal jön, a gyötrelem után egy új magyar élet, akkor célunkat máris elértük . . .

TANULMÁNYOK
·
CIKKEK

KERESZTYÉN KULTÚRA ÉS MAGYAR FELTÁMADÁS.

Írta: CZETTLER JENŐ dr. v. miniszter,
egyetemi tanár

Nagy öröömre szolgál, hogy az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség a trianoni katasztrófa erkölcsi okainak kinyomozásában és orvoslásában keresi a válságból kivezető utat. «Az Istenbe vetett hit tiszta útja» egyben a magyar feltámadás útja is.

Ha a trianoni katasztrófa előzményeit vizsgáljuk, nem azért, hogy a felelősséget másra hárítsuk, de a nemzetgyógyítás céljából, mindezekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a halálos nyavalya nem az összeomlaskor, nem is a háború kitörésekor, de sokkal előbb kezdődött, akkor, amikor az intelligencia, — s itt felekezeti különbség nélkül egyik voltunk, — a hit, a vallás és erkölcsi tényezők hatását a materiális erők és racionalista okok mellett nemesak elhanyagolta, de egyenesen tagadásba vette. Isten? A legjobb esetben «nem ismerem és nem kutatom»: rosszabb, de nem ritkább esetben a negáció álláspontja az intelligencia lelkében. Ima, templombajárás: gyanús elmaradottság, tudatlanság, bigottság. És akik hitük szerint éltek is: keresték-e Krisztust és az ő igéit? A lélek és az ember nemes szabadságáról, szociális igazságait a felebaráti szeretetről, amely nem ismer faji és vallási gyűlölködést. Nem kóborolt-e a hitében járatlan magyar lélek

a vallás-nélküli ethika ingó ványain és nem tévelygett-e azokban az úttalan pusztaságokban, ahol a keresztyénség nagy eszméi a pogánysággal vívott nagy küzdelmei, az evangéliumot hirdető apostolok tanításai mind be voltak temetve a kétely, a hitetlenség, a racionalista kritika számumától?

Milyen rosszul ismerték azonban az embert azok, akik negatívumokkal akarták örök-életűvé tenni. Az emberi lélek fázik a hegycsúcsokon, s ha elszedik tőle a szív és az érzelem melegítőjét, maga keres, vagy csinál Mithost. Dehogyan is gondoltak arra a kapitalizmus által nevelt, mesterségesen kitenyészett racionalista tudósok, hogy államművészetük, gazdasági és szociális rendszerük lombfűrészmunkája összetörik a proletariátus kemény ökle alatt. Ők befolyásuk, akciórádiusuk növelése céljából az «odiprofanum vulgus et arceo» lövészárkaiból rohamot intéztek a tömegek meghódításáért. Aprópénzre váltották világszemléletüket: népszerű iratokban, lapokban, színdarabokban, gyűléseken, előadásokon igyekeztek azt széthinteni a nép között és e tervszerű aknafurásuk egyik ága volt a néppel foglalkozó intelligenciának elidegenítése az Istentől, a valódi keresztyénségtől és a vele kapcsolatos szociális munkától. Új vezetőket akartak és részben adtak is a népnek és megindult a keresztyénség legnagyobb bomlási processzusa, a munkásosztály elpártolása az Istentől és a templomtól.

Nem keresem ezért a bűnbakokat. Valószínűnek tartom, hogy ha maga az intelligencia is hívő keresztyén lélekkel rendelkezik, ez a tömegapozitházia nem ült volna olcsó diadalt. Ha a születési, szellemi és vagyoni arisztokrácia szalonjaiban nem űztek volna silány játékot a hit magasabb eszmevilágából, ha nem tették volna nevetség tárgyává a templombajáró és a pap szavára hallgató «ostoba népet» ha nem kacér-

kodnak süppedő szőnyegeken és kitűnő lakomák után a társadalmi forradalom eszmevilágával, sem Oroszországban, sem Európa más országában nem következik be az a végítélet, melyhez fogható összeomlás az intelligenciát Jeruzsálem pusztulása és Róma bukása óta nem érte.

Ugyanígy voltunk a haza és a vele kapcsolatos eszmekörrel is. Nemcsak azok, akik a hazafi szót állandóan két ff-el és y-nal írták, de azok is, akik a hazafiságot a pozitív munka helyett negatívumokra építették, akik sehogysem tudták megérteni, hogy az ország határain belül élő összes népfajok, hazát szeretnének lelteni ott, ahol a magyar fajjal ezer éven keresztül békességben éltek, okai voltak a nemzeti szerencsétlenségünknek. Elismerem, hogy a magyar állam igazgatásának centralisztikus megváltoztatása az ezeréves vármegyei autonómiával szemben szükségszerű adottság volt, de bizonyos vagyok benne, hogyha minden magyar államférfi pozitív keresztyén hite oly erős lett volna, mint Tisza Istvánné és nemcsak ő és a szintén pozitív hit alapján álló, számra nem nagy néppárt kereste volna a felebaráti szeretet keresztyén parancsa alapján a békét és megértést a nemzetiségekkel, ma nem keseregnénk Mariusként Karthágó romjain. Sokan azzal nyugtatták lelkiismeretüket, hogy a nemzetiségek vezetői akkor is megbontották volna az ország egységét, de ne feledjük, hogy nem akkor kell a békét és megértést hirdetni, amikor az óra tizenkettőt üt, s azok a nemzetiségi vezetők, akik az összeomlás előtt a centrifugális mozgást megindították, maguk is az atheizmus, vagy legalább is a hitközömbösség apostolai voltak, s így nem lett volna nehéz a felebaráti szeretet elvei szerint élő és cselekvő magyar intelligenciának a hitében épebb nemzetiségi tömegekben akciókat ellen-súlyozni.

De a Krisztusi hitet nemcsak az államéletben, hanem a gazdasági és szociális fejlődésben is nélkülöztük. Mi, akik harminc egynéhány évvel ezelőtt kezdtünk a mezőgazdaság és az abból élő néposztály problémáival foglalkozni, tanulságul elmondhatjuk, hogy az emberszeretet, a szolidarizmus, egymás megsegítése, milyen ismeretlen volt még akkor az intelligencia előtt. Mennyi balítélettel, támadással kellett megküzdenniök azoknak, akik hívő lelküket az agrár és más szociális kérdések megoldásába kivetítették. Az intelligencia konzervatív rétegei előtt felforgató szocialista volt a hitvalló Károlyi Sándor és hithű munkatársai: Darányi Ignác és Bernát István, mert a falu népét a templomba maga köré gyűjtve, a szövetkezeti önsegítség eszközével próbálták megmenteni a kiszagdát, a mezőgazdasági munkást a keresztyén szeretettől idegen, erkölcsi elvektől elvonatkoztatott és csupán «természetes erők szabad játékára* épített gazdasági rend káros következményeivel szemben. Ugyanezek a férfiak a haladó intelligencia előtt, mint elmaradott tudatlan «kártevő Sándorok» és klerikális kálvinisták szerepeltek. Vájjon a hit igazságaiban elmélyedt intelligencia nem érezte volna-e ugyanúgy kiszagdavéreinek pusztulását és minden politikai számítás nélkül nem sietett volna-e segítségükre az uzsorával és a fejlődő kapitalizmus árrombolásával szemben?

Ez az intelligencia közömbösen nézte a keresztyénszocialisták fölvilágosító, szervező munkáját is, amely utolsó kísérlet volt az ipari munkásság és a városi proletariátus megbékítésére. Sokan, derék, konzervatív magyarok, félrevezetve hitbéli közömbösségük által, ebben csak klerikális fészkelődést láttak és szinte örültek a szociáldemokrácia hatalmi ellensúlyának.

Nem árt a történelmi anteacták föllapozása.

A magyar ifjúságban ma nagy erők feszülnek. Nem csoda, hiszen mindaz az energia, amely azelőtt több mint háromszázezer négyzetkilométeren 20 millió nép vezetésénél érvényesült, a trianoni határok között 9 millió magyar sorsával való törődésre korlátoztatott. Mindenütt megmozdulás, reform-tervek, külföldön bevált példák hangoztatása. Mi, akik annakidején látszólag kedvező körülmények között, mert Nagymagyarország népével és erőviszonyaival számítva konstruálhattuk reformterveinket és az Isteni Gondviselés körülbelül tíz esztendő t engedett is számunkra, hogy a béke eredményesebb éveiben reformmunkánkat legalább is elkezdhessük, — nemcsak a kor leszűrt tapasztalatai, de az új Mohács szörnyű tanulságai alapján mondhatjuk annak a fiatalságnak, amely elsősorban nem a maga, de a haza sorsával törődik: minden bölcsesség, minden gyógyulás, minden szociális béke, minden országépítés alapja a pozitív hit. Ha egy nemzedék csak a maga divatújdonságait akarja történelmi formákba önteni, úgy jár, mint a hiú nő, aki elragadó kalap-kreációban fotografáltatja le magát és pár év múlva maga lopkodja vissza arcképét a fényképalbumokból. A Szentírás örök igazságokat tartalmaz, — s ezek a szociális és gazdasági bajokban is biztos útmutatást adnak, aki komolyan veszi őket és mély értelmükből a változó viszonyok között is törvényt, vagy legalább irányelvet kíván alkotni. Mert higyjék el kedves fiatal barátaim, dacára közel 2000 évének, ma sincs tökéletesebb szociálpolitika mint a hegyi-beszéd, ma sincs a trianoni és egyéb Európa népeit végpusztulással fenyegető katasztrófának jobb megelőzési módja, mint a felebaráti szeretet és nincs több garanciája a rendnek és egyben a szabadságnak is, mint a hívő ember lelkiismereti szabadsága, összekapcsolva ezzel annak a méltó-

ságnak súlyos kötelességtudatát is, hogy Isten gyermekei vagyunk, akiknek élete nem végződik e sárgolyón, de folytatást nyer a túlvilágon, ahol mindenki számadással tartozik arról a talentumról, amit az Úr nem az ő kizárólagos rendelkezésére, de embertársai és nemzete javáért bízott rá, s amelyet kicsiny, vagy nagy helyre állította a Gondviselés megfelelően kamatoztatni köteles.

HITRE ÉBREDŐ IFJÚSÁG.

Írta: DEZSÉRY LÁSZLÓ, ev. s.-lelkész.

[A cím három nagyon diszkreditált szóból áll. A «hit»-et (ami alatt keresztyén hitet értek természetesen), nemcsak azok szégyenítették meg, akik nyíltan akarják magukat emancipálni az Istentől, hanem, sajnos, azok is öntudatlanul hitelrontói lettek, akik politikai jelszót s kurzus-eszközt csináltak belőle. Az «ébredő» szó is gyanús zengésű, mert valamire ráébredni, azt jelenti, hogy egy igazságot vagy lehetőséget többnyire későn vesznek észre. Ráébredni valaminek helyeségére, mindig előzetes tévelygést jelent, s így a cím máris ítékezés egy kor ifjúsága felett. Arról pedig beszélnem sem kell, hogy az «ifjúság» szó ma már szintén nem hízelgő, mert vagy gyermeki radikalizmust, vagy kiöregedett diákpolitikát értenek alatta. És mégis a három szó együtt, fény-sugár, örömhír és a jövő záloga.

De van-e ilyen «hitre ébredő ifjúságiunk s hogyan jutottunk idáig?

Mert ha van hitre ébredő ifjúságunk, ez nem nagyon természetes. A mi fiatalságunk első élménye a keresztyénségről az volt, hogy öreg-asszonyokat talált a templomokban. És körülbelül ezzel a jelszóval is örököltük a «hitet», hogy a keresztyénség a vénasszonyok vallása. Ráérünk vallásosak lenni, ha már az élet más örömet nem kínál. A keresztyénség száraz tanrendszer, nem

való tehát ifjúságnak, e mellett pedig szentimentális tünet, nem való tehát férfiaknak.

És volt a háborús ifjúságnak igen sok szépen díszített légvára, amelyek építgetésébe belevetette az energiáját, és amelyek valóban aktív erőt jelentettek az első zűrzavarban. Ilyen álmom volt többek között a társadalmi, szociális szervezkedés s a világ emberiségének szociális alapon való szervezése. Hittek a hittől független autonóm emberi jóakarásban, polgári emberszeretetben, s a grófkisasszonyok ápolónői ruhákban mímeltek a megvalósult irgalmat, ifjú értelmiségünk pedig, sokszor, sajnós, értékesebb részében is, bedőlt az atheista nemzetköziség olcsó Ígéreteinek.

Ilyen álmom volt az is, hogy filozófia és tudomány kell a boldogsághoz, s hogy ezekkel szemben a biblia elavult és elfelejthető.

Később jött a totális állam eszméje is, s tette kész fiataljaink ezt is magukévá tették. Az állam mindenben megoldást adhat, dönthet minden polgár élete kérdéseiben, bízunk rá magunkat egészen.

S a totális állam eszméje természetesen kapcsolódott a faji követelésekkel. A kommunizmusban rúttul becsapott magyar ifjúság kapva kapott az antiszemitizmuson, mert itt kiadhatta azt az erejét, mit senki sem használt fel okosabb dolgokra. (Nem is beszélve arról, hogy mindig voltak élelmes politikusok, akik a felheccelt ifjúság robbanó energiáját így tudták a szekerükbe fogni.)

Mi volt tehát az adott helyzet? Egy diszkreditált és erőtlen, inaktív keresztyénség és egy agyonreklámozott és kétségtelenül mozgékonynak mutató eszmerendszer állt egymással szemben, s az ifjúságnak nem volt ereje a «gyengébbet» választani. Hogy ebből a helyzetből megmenekülhessen a — most már látjuk — megtevesztett ifjúság és hogy a keresztyénség meg-

találja újra az utat és a szólási lehetőséget s a keresztyén hittől független társadalmi, szociális szervezkedés, filozófia, állam- és fajelmélet kudarcot valljon, a keresztyénség kell, hogy aktív-nak, életteljesnek és életet formáló erőnek bizonyítsa önmagát.

És a történelem Istene, a mi ifjúságunknak még meg akarja mutatni ezt a keresztyén újjá-éledést. Azt hiszem, most már eljutunk lassan odáig, hogy ki tudja nyitni szemünket az Isten, minden emberi próbálkozásunk fél munka voltára, s rádöbbsent arra, hogy sokkal mélyebbre kell hatolnunk a siker érdekében. Hogy itt az ideje a hit ébredésének, amikor nem nagyolunk el semmit, hanem mindenki személyesen, veséig és velőig rendezni szeretné a dolgát és gyökerében akar megújulni, mert a tüneti kezelésekből nincs már bizalma. Talán most mégis meglátjuk az Isten ujját a bűneinken, észrevesszük, hogy azok bűnök és vállaljuk a hit, az egyedül Istenre hagyatkozás életét.

Mert az Isten nagyon nyilvánvalóan rámutat a külön próbálkozások csődjére. A szociális alapon való szervezkedések belefulladások egymásután az önzésbe, a faji gyűlölet és az állampolgárok faji alapon osztályozása még tovább mélyíti az árkokat a keresztyén nemzetek beléletében, (különösen a magyarság életében ijesztő ez a kérdés a kisszámú, eddig békés, de most agyonizgatott kisebbségek miatt), s a totális államok faji próbálkozása is teljes kudarcnak tűnik, mihelyt egyetemes emberi szempontot vetünk fel. Egészen bizonyos, hogy ezt a sok kudarcot, amit a művelt keresztyén nyugat ma *átél*, az Isten szerzi, hogy ne legyenek dicsekedni valóink, hanem figyeljünk rá.

Sokat beszélnek arról, hogy a mai ifjúság kiábrándult, fásult, sőt csalódott. De nézzük meg a csalódás okát, alapját, tárgyát is. És akkor egy-

szerre nem csodálkozunk a csalódáson, mert ez csak természetes következmény. Csalódtunk igenis mindenben, amit ez a nem keresztyén, álhumanisztikus kultúránk alkotott, vagy próbált. Nem a keresztyénségben csalódott ez az ifjúság, mert azt nem igen mutatták meg neki, s amit nem láttam, abban nem tudok csalódní. Mindenesetre ezt a csalódást sem hiába adta az Isten. Most a «csalódott ifjúság» — kereső ifjúság. Most körülbelül forduló ponton vagyunk. Az ifjúság csaknem teljes egészében elfogadta azt az elvet, hogy ma már rendszerekkel nem lehet élni, csak egyéni megújulások útján. Valami tisztábbat, nemesebbet akar, s a keresztyénségen van a sor, hogy felkínálja magát, mint életadó tényezőt.

Hogy az ifjúság elfogadja-e ezt, azt mi bízunk Istenre. Mindenesetre ő semmit sem rombol le, úgyhogy helyette fel ne emelne valamit. És most kétségtelenül újra emeli, tisztítja az egyházakat, hogy eszközei lehessenek újra.

A protestantizmus teológiája most van éppen azon a ponton, hogy leszámoljon a felvilágosodott liberalizmus minden emberi bölcselkedésével és legyen egyedül a kereszt teológiájával. Egyházi életünk is most dobálja el a csak mesterséges munkaeszközöket, s akar egyedül az ige szolgálatába állni. Az egyház hivatása csak ez lehet s a hivatáshűség meg fogja találni az utat a «kiábrándultakhoz» is. Nem kell szégyelni a tiszta evangéliumot, mert Istennek ereje az. És az ifjúság erőt keres. Erőt, célokat és önbizalmat. Nem imponál neki a céltalan ember, s persze a céltalan keresztyénség sem. Nem imponál a gyenge sem neki. Az ifjúság mindig azok mellé áll, akikben nagyobb a sajátjukban való meggyőződés vonzóereje. A történelmünket irányító Isten ma egészen nyilvánvalóan kényszeríti az ifjúságot a hitre. Addig akarja korbácsolni, míg meg nem tér. És

talán nem leszek túlzottan jóhiszemű, ha azt mondom, hogy ma már igen is van hitre ébredő ifjúság. Olyan, amely már látja a csődöket és látja a kimenekedést is, komoly, életteljes keresztyén hitéletben. Ma már nem szégyen templomba járni, vallásos összejöveteleken résztvenni, ma már nem ritka hallani jogászok és orvosok tusakodását és vivódását az örök élet kérdéseivel, ma már lehet bibliákat találni a diákszobákban és lehet találkozni fiatalemberekkel, akik az egyházért égő szeretettel akarnak küzdeni, dolgozni. Minket az élet nagyon keservesen korbácsol az Isten felé. Ady Endre szava újjáéled köztünk: «... hinni akarok, mert sohasem volt még úgy rászorulva sem élő, sem halott ...» A mi ifjúságunk egészen biztosan nem veszett el még. Céljai vannak vele az Istennek. Az egyházakon a felelősség. Tudnak-e most felmutatni erőt, munkás akaratot és meggyőződést a saját küldetésükről. Ezen fordul meg most minden. A keresztyénségnek most egészen, fenntartás és félelem nélkül ki kell állnia a harcba. Higyjen elsősorban az egyház abban, hogy neki van mondanivalója a mai élet minden kérdésében, s hogy a keresztyén hit igényt tart az egész világ minden ügyébe való beleszólásra, hogy van Istentől nyert felhatalmazása ezen a földön hirdetni az Ő akaratát. Legyen az egyház nagyon gerinces, nagyon tiszta hirdetője az igének, mert csak az ige adhat erőt, csak az erő szülhet öntudatot, s csak az öntudatos meggyőződés tud vonzani híveket, s elsősorban fiatalokat. Az ifjúság ébred. Az egyház ne tegyen mást, csak mutassa fel előtte, mint erős várat, a kereszt hitét. Higyjen saját nagyrahitottságában s az ifjúság máris az övé!

A PROTESTÁNS DIÁKSZÖVETSÉG.

írta: DŐRI DÓCZY ENDRE,
az Orsz. M. Prot. Diákszövetség alelnöke.

A társadalom előítélete nagyon megnehezít ma minden egyesületi munkát. Különösen áll ez a megállapítás, ha ifjúsági egyesületről van szó. Sokszor hangozik el a vád, hogy minden ifjúsági szervezkedés nem egyéb, mint bizonyos előnyök könnyebb elérhetése céljából történő erőtömörítés, melyet aztán a mindenkori vezetők társadalmi pozíciókban emelkedés eszközéül használnak föl. Aki így ítél, teljesen hamis szemüvegen keresztül nézi a fiatalságot. Noha éppen nem lenne csodálatos, ha ez a fiatalság, mely a mai súlyos szociális helyzet terhét elsősorban érzi, csak a maga érvényesülési lehetőségét tekintené, csak a saját révbejutását igyekeznék minden lehető eszközzel előmozdítani, mégis felül tud emelkedni a saját egyéni érdekein s rendkívüli felelősségének tudatában a magyarság sorskérdései felé fordítja tekintetét. Érzi, hogy soha nem volt még oly magasztos az ifjúság feladata, mint ma, soha nem igényelt nagyobb hitet, hivatástudatot, szolgáltnudást, kitartást, bátorságot, soha nem jelentett nagyobb elhivatást fiatalnak lenni, mint napjainkban, amikor Magyarországot kell romjaiból újjáépíteni.

Azokat akarja magába tömöríteni a Protestáns Diákszövetség, akik érzik ezt az elhivatást,

akik hisznek a magyarság rendeltetésében, akik fanatikusan hirdetik, hogy van ebben a fajban életerő, hogy méltó tud lenni feladatának megvalósítására, akik azonban nemcsak hirdetik ennek a népnek a küldetését, hanem vállalják a küldetéssel járó munka terhét, akik életüket áldozzák azért, hogy az evangélium igazságai a magyar élet egész területén érvényre jussanak.

Mert látja ma már minden gondolkozó fő, hogy a jelenlegi állapotok fenntartása csak katasztrófához vezethet. Lázasan keresik az emberek a kibontakozás útjait. A legkülönbözőbb, egymásnak legellentmondóbb rendszereket jelölik meg, mint az egyedüli helyes megoldási lehetőségeket. Pedig hiába minden próbálkozás, hiába a legszebben elgondolt megváltó terv, ha nem változik meg maga az ember, aki kitölti a kereteket, aki életet visz beléjük. Új élet csakúgy épülhet fel a romokon, ha új mentalitású szellemi elit veszi át a munka irányítását, Krisztus szellemében növekedett generáció, mely az evangélium pilléreire akarja felépíteni a magyar életet.

Ilyen új szellemű generáció kialakításán dolgozik a Protestáns Diákszövetség. Mi nemcsak kitűnő tanulmányi felkészültségű, hanem magyar és evangéliumi szellemű ifjúságot akarunk a magyar élet küzdőterére állítani, akik magyarságuk és protestáns voltuk mély átérzéséből fakadó elhivatottsággal, acélos lélekkel tudnak küzdeni a mi világnézetünk fundamentumán nyugvó boldogabb jövődjéért.

Magyarok akarunk lenni, e szónak nem hétköznapi, hanem belső, igazi fenkölt értelmében. Nem kiáltjuk fennhangon, nehogy magyarságunk is, mint annyi sok más értékünk, jelentőség nélküli külső forma legyen csupán, amely mögött nincs semmi tartalom. Mert jaj nekünk, ha hazaszere-

tétünk, e nemes drágakő, a frázisok tömegétői elhomályosul, ha a szív királyi trónusáról a fórum poros, piszkos deszkapadlójára kerül. Jelentsen a mi magyarságunk kevés szót, sok életet, népünkért való áldozatkész munkát, dunavölgyi hivatásunk fanatikus szolgálatát.

Keresztyének akarunk lenni. Protestáns voltunk kihangsúlyozása azonban nem jelent túlzó felekezetieskedést. Meggyőződésünk, hogy hívő katolikus és evangéliumi szellemű protestáns között nem lehet áthidalhatatlan szakadék, sőt, önként adva van az együttműködés lehetősége. Oly igazság ez, melyet naponként fülünkbe harsognak, s hogy ez mégsem egyéb, mint szép frázis, ezért éppen azok a felelősek, akik lehangosabban hirdetik, de semmit nem tesznek megvalósításáért. Az ifjúság feladata lesz már most, hogy megjelölve azokat a problémákat, amelyeknek megoldása csak a két felekezet együttes munkájával képzelhető el, odahasson, hogy az együttműködés ne csak szavakban éljen, hanem nemes gyümölcsöt termő, élő valósággá váljék.

Nem jelenti a mi keresztyénségünk a világ dolgainak semmibebevését, pusztán a túlvilági életre való előkészületet sem, mikor is egész lelkünket saját üdvösségünk keresése tölti be csupán s megtalált hitünkkel, mint valami féltett drágakővel elvonulunk az emberek elől, hanem jelenti Istennel való közvetlen kapcsolatunkból kifolyóan a végtelen szeretetet, magunknak, embertársaink felemelkedéséért való boldog odaadást, jelent üdítő forrást, hűs oázist, simogató kezét, lesújtó korbácsot, jelenti egyszóval hitünk legnagyobb ajándékának átélését, mely a királyi papság, egyetemes papság nagyszerű gondolatában jut kifejezésre

Magyarságán és protestáns voltán keresztül nagy feladatok betöltésére hívta el Isten ezt az

ifjúságot, melyeknek csak úgy tud megfelelni, ha egész életét áldozatul tudja szentelni Krisztusnak. Megízéztető só, megtermékenyítő kovász kell hogy legyen ez az ifjúság. Hivatástudatot, felelősségérzetet kell öntenie egy haldokló társadalomba, mely szinte beteges érzéketlenséggel és felelőtlen-séggel tud elmenni a magyarság nagy sorskérdései mellett. Vissza kell vezetni ezt a társadalmat a hit igaz ösvényére s rendezett gazdasági viszonyok megteremtésével biztosítani kell számára a nyugodt kulturális fejlődés lehetőségét.

Meg kell szüntetni mindenekelőtt azt az arcpirító nyomort, melyben a magyar faj létfenntartó rétege, a magyar parasztság él, mert minden lelki fertőzéstől is csak úgy tudjuk megóvni népünket, ha biztosítjuk számára az emberi élet lehetőségét.

Ezeket a feladatokat csak oly generáció tudja megvalósítani, mely már fiatalsága idején felkészült a harcra. Ezért figyeli szorongó szívvel a társadalom az ifjúságnak minden megmozdulását, megnyilatkozását, ezért lesi aggódó lélekkel, hogy mik a tervei, elgondolásai és miként akarja azokat megvalósítani, mert érzi, hogy fiatalságában áll vagy bukik el ez a nemzet. Ezért van az az eddig soha nem látott küzdelem, mely ma folyik a fiatalságért. Minden oldalról ítéletek hangzanak felé, minden irányból kinyúl feléje egy kéz, úgy, hogy a fiatal lélek a nagy zűrzavarban szinte megmámorosodik, elveszti tisztánlátását, s amikor teljesen magárahagyatott, mikor teljesen tanács-talanul áll az érte folyó küzdelem viharában, mikor legnagyobb a veszély, hogy teljesen elvesz hazája, egyháza számára, akkor áll mellé a Protestáns Diákszövetség, hogy kivezesse a nagy bizonytalanságból, hogy biztos kézzel jelölje meg az egyedül helyes utat, amelyen haladva, hasznos munkása lehet a magyar feltámadásnak. Mert jegyezzük meg jól, a magyar feltámadás nem kül-

politikai kérdés, hanem itt dől el a csonkaország határain belül, s megvalósulása attól függ, hogy hány új szellemű magyar aszkétikus hősiessége küzd a megújuló magyarságért.

A szerint méretik meg a Protestáns Diák-szövetség is, hogy hány új, acélos lelket tud a zászló alá állítani.

KRISZTUS ÉS A MAGYAR IFJÚSÁG.

Írta: ENYEDY ANDOR ref. lelkész.

(Ennek a könyvnek, amelyben ez a szerény hozzászólás őt megtisztelő módon helyet foglal, ez a címe: Van feltámadás.) . . .

Van feltámadás! Lehet ezt úgy érteni, magyarázni, hogy előttünk van: akár látható, akár látthatatlan módon, de a jelenben is lefolyik a megújulásnak, megelevenedésnek, a halálból életrekelésnek az a csodálatos jelensége, amit feltámadásnak nevezünk. S ha ezt a megállapítást: «Van feltámadás», ebben az értelemben, a mi most szinte mindennél fontosabb, magyar életünkre vonatkoztatjuk, azt a meggyőződésünket, tapasztalatainkat fejezzük ki vele, hogy ez a sokat szenvedett, temérdek próbára tett nemzet ma ismét a megújulás, megelevenedés csodáján megy keresztül.

De érthetjük, magyarázhatjuk a címbeli állítást, megállapítást úgy is, hogy a feltámadás lehetősége ma is megvan általában és megvan a mi halálraítélt, nyomorékra csonkított, életfeltételeinek nagy részétől megfosztott nemzetünkre is. Mert ahol emberi erőszak, hatalmaskodás elveszi az életnek külső feltételeit, Isten az élet belső feltételeiben mindig megadja a feltámadás, az új életrekelés, újrakezdés s a külső feltételek megszerzésének vagy visszaszerzésének lehetőségét.

Akár tényt jelent azonban, akár lehetőségre mutat, figyelmeztet a könyv fentidézett címe: a ténynek is, a lehetőségnek is egy az alapja, záloga, biztosítéka. Azért vannak szemünk előtt a feltámadásnak, megújulásnak mindennapi csodái, azért van emberre és nemzetre nézve lehetősége a legkilátástalanabb helyzetben is a feltámadásnak, mert él Krisztus, az élet fejedelme, aki maga a feltámadás és az élet: él az örök szőlőtő, akinek hatalma van minden testen, hogy örökéletet adjon mindennek, amit az Atya neki adott.

Krisztusnak, az emberi és nemzeti feltámadás végső és egyedüli biztosítékának, isteni eszközlőjének szavát szeretném e sorokban, ha gyarlón és erőtlően is, tolmácsolni a magyar ifjúsághoz: ahhoz az ifjúsághoz, amelyben meg kell mutatkozni a magyar feltámadás tényének, valósággá kell válni a magyar feltámadás lehetőségének.

Ez a szó először is hívó szó: «Jőjjetek énhozzám,— mondja — akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve és én megnyugosztatlak titeket.» Van-e bajterheltebb és gondterheltebb ifjúság, mint a magyar ifjúság? Bizony, sok oka van ifjúságunknak az ellankadásra, kifáradásra. És mégsem szabad neki ellankadni, elfáradni, mert ha lankadt és fáradt, akkor már nem ifjúság. Ha Krisztushoz megy és Krisztusé lesz, nem is fárad el, mert *tőle* megtanul az Úrban bízni. Akik pedig az Úrban bíznak, azok Ézsaiás próféta gyönyörű szavai szerint szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk: futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el. Minden lehangelő, bénító hatással dacoló, lankadatlan és fáradhatatlan magyar ifjúságot akar Krisztus belőletek toborozni, hallgatókat hívó szavára és menjetek hozzá.

De van neki még egy másik hívó szava is: «Jövel! És aki szomjúhozik, jöjjön el: és aki akarja, vegye az életvizét ingyen.» Nem ismerem

olyan jól más nemzetek ifjúságát, mint a magamét, de nem hiszem, hogy van az életvízére szomjasabb ifjúság, mint a mienk. Ahogy mi szerepelünk, a ma szinte legfontosabb, legnépszerűbb nemzetközi versenyben, a sportban; ahogy mennek diákjaink külföldre, s ahogy megállják a helyüket tudományban, tanulni vágyásban más nemzetek fiai és leányai között; amennyi ügyességet, találékonyságot észlelünk magasabb kiképzetésben nem részesült fiatalságunknál s utoljára, de nem utolsó sorban, ahogy felsereglik ifjúságunk, sokszor 400 kilométeres kerékpározás árán, egy-egy nekivaló konferenciára, abban lehetetlen nem látni ifjú lelke sóvárgását, szomjúságát az életvize után. Krisztus ezért hívja, hivatgatja magához a magyar ifjúságot, mert lelki szomjúságát a világ drága pénzbe kerülő, s legtöbbször csak ideiglenes és látszólagos kielégülései helyett ő tudja a kegyelemből ingyen kapott kielégülés forrásánál lecsillapítani.

Krisztus szava a magyar ifjúsághoz hívó szó is, de intő szó is. Komoly figyelmeztető szó, amit kár és veszély nélkül nem lehet hallatlanná tenni, viszont haszon és áldás nélkül nem lehet meghallgatni és megszívlelni.

Intő, figyelmeztető szava így hangzik: «Aki velem nincs, ellenem van. S aki velem nem takar, az tékozol.»

Szedjük két részre ezt a krisztusi intelmet és gondolkozunk el rajta, mit jelent a magyar ifjúság szempontjából ez a pár szó: «Aki velem nincs, az ellenem van.»

Egészen bizonyos, hogy a magyar ifjúságnak a maga egészében, egyéneiben és egyetemében Krisztus mellett van a helye. A megtartásnak, országadományozásnak, kérések meghallgatásának, az ő cselekedeteinél is csodálatosabb és nagyobb tettek véghezvitelének, a diadalnak, juta-

lomnak és kárpótlásnak milyen kápráztató ígéretei hangzanak az ő ajkáról mindazok felé, akiket hív és seregébe, zászlója alá toboroz. És ezek az ígéretetek mind nyilvánvalóságokká lettek azokon, akik mellé álltak és mellette kitartottak. Ez a kisebbségi sorsra szorított magyar ifjúság, amely nemcsak a kívülvalók részéről tapasztal ellenséges elbánást, temérdek gátlást, tervszerűen kigondolt, intézményes vagy ötletszerű és egyéni, de vele szemben mindig, mindenütt nyilvánvaló visszaszorítást, hanem még a bent valók, a hozzá közelállók, az érte felelősek részéről sem kapja meg mindig a kellő megértést, jóakaratot, készséges, tervszerű és intézményes vagy egyéni támogatást: ez az ifjúság hogy nélkülözhetné azt a szövetséget, azt a támogatást, amit neki Krisztus a keresztségben, konfirmációban, úrvacsorában, az ima és igeközösségében, a hit és szeretet személyes viszonyában kínál és nyújt? Egészen bizonyos, hogy a magyar ifjúság csak úgy állhat meg az őt akadályozó, ellene törő vagy beolvasztani akaró erők hatásával szemben, ha erejét Krisztusban felfokozva, megsokszorozva állítja munkába és harcba, léte kemény és nehéz küzdelmébe. Krisztus azonban csak úgy fogad el és tart meg szövetségesének, védettjének és párt fogoltjának, ha egészen az övé akarsz lenni, őt öntudatosan, hűségesen és elszántan akarod követni, mellette a nagy egyedülmaradások, világgal és emberekkel való szembekerülések, megaláztatások, csalódások, áldozatok és szolgálatok, kereszthordozások és elvérzések útjain is kész vagy kitartani. Mihelyt nem vagy vele, az Atyával, és az emberekkel szemben tanúsított magatartásban, vélekedésben, felfogásban, cselekedetben, életgyakorlatban, belső és külső dolgaidban: szinte észrevétlenül és akaratlanul az ellensége lettél. Az ő ellenségei nem csak azok, akik nyíltan tagadják,

gúnyolják, feszítsd meg-et kiáltanak reá, vagy elveire. Ellenségei neki azok is, akik közömböségükkel kiszolgáltatják őt ellenségeinek s az ő diadala helyett: talán jóhiszeműen és akaratlanul, talán csak kényelemszeretetből és gyengeségből, de a Sátán diadalát segítik és készítik elő. Rest vagy, magyar ifjú az imádkozásban, elhanyagolod, elmulasztod az ige hallgatását, olvasását, elkerülöd az Úrasztalát: nem érdekel Jézus Krisztus személye, tanítása, példája, megáldoztatása és mennyei diadala, Ígérete és jutalma: nem tilalmas neked az, amit ő tilt: nem belső kényszer, amit ő parancsol, nem öröm vele járni, nem kiváltság neki szolgálni, nem boldogság érte szenvedni: emlékezz és eszmélj reá, hogy ellene vagy, ellensége vagy, de ellensége vagy akkor magadnak és nemzedednek is, mert neked és fajtádnak egyaránt benne és vele van megtartása, jutalma, kárpótlása és diadala.

Ugyanez, de vonatkozásaiban még súlyosabb jelentése van a magyar ifjúságra a krisztusi intellektus másik részének: Aki velem nem takar, tékozol. Krisztussal együtt lenni, élni, járni, annyi, mint takarni, gyűjteni nem testi, hanem lelki: nem földi, hanem mennyei: nem mulandó, hanem örökké tartó kincseket, valóságos életjavakat, értékeket. Krisztusban megmarad az, ami gyermeki az emberben: természetesség, tisztaság, ártatlanság, minden irányban való érdeklődés a képzeletben, életszíneknek gazdagsága. De megmarad az is, ami ifjú érték: a testi, szellemi és lelki erőnek frissesége, a kedély egészséges hullámozása. S megjön általa mindezekhez hamar az érett kor kiegyensúlyozottsága, kiforrottsága, az öregség bölcsesége. Megjön benne az új a nélkül, hogy eltűnne a régi, a meglévő. A magyar ifjúságnak ma minden életkor értékes vonásaira szüksége van. Gyermeknek kell lennie, hogy a küzdelmes életből

ki ne maradjon a testet, lelket üdítő, szellemet frissítő játék. Ifjúnak kell lennie, hogy külső és belső erőkézzel rendelkezék. Felnőttnek kell lennie, hogy erőivel jól tudjon sáfárkodni: öregnek kell lennie, hogy csalogató lidércfények, tetszetős jelzavak, közéleti szélhámoskodások, avas előítéletek, vagy ki nem próbált találgatások hínárba ne csalják, tévútra ne vigyék. S ezeket a belső értékeket mind össze tudja gyűjteni, magába tudja fogadni a magyar ifjúság, ha urává fogadja és uralni tudja Krisztust. De viszont, ha a gyűjtésnek, takarásnak ezt az egyedül ő benne feltároló alkalmát elmulasztja, tékozló fiak és leányok sokaságává válik. Az ifjúnak sokja van, azért tékozolhat sokat. Nemcsak azt a kincset bírja és hordozza, amit testi szépségében, erejében, szelleme frissességében, lelke gazdagságában önmaga jelent: hanem hordozza magában a jövőt, szülők reménységét; ősök, elődök szent hagyományait; a család, a nemzet, az egyház, az emberiség sorsát; az ország, a világ jövőképe: Isten országát. S ezeket mind eltékozolhatja, elvesztegetheti, ha nem gyűjt és nem takar Krisztussal, a minden értékek hordozójával, osztogató jávai és megtartójával.

Oh, amilyen jó tudni, hogy van feltámadás: mert van Krisztus: olyan jó hinni, vallani, remélni, hirdetni, hogy van és lesz Magyarország, dicső és boldog, minden ellenségen diadalmaskodó, minden akadályon keresztültörő, minden próbát hősiiesen és csodálatosan kiálló magyar nemzet, mert van Krisztusban hívő és Krisztusban élő, neki szolgáló és őt követő magyar ifjúság.

AZ URAK ÉS A NÉP...

Írta: ESZE TAMÁS író.

Minden családnak van valami féltve őrzött titka, amit aggodalmaskodó gonddal rejteget a nyilvánosság elől. A magyar társadalomnak is vannak olyan problémái, melyeknek súlyos voltát és megoldást sürgető fontosságát éppen azért ismerik el, hogy nehézségeinek még a föl-vázolásától is félnek. A seb eltakarása pedig nem jelenti a test egészségét. A magyar társadalom szerintünk legnagyobb betegségének: a parasztság és az értelmiség viszonyának rendeződését hátráltatjuk, e súlyos társadalmi sebünk elüszkösödésétől kell félnünk, ha nem lesz elegendő bátorságunk megvizsgálni a hivatalnoki közép-osztály és a nép egymáshoz való viszonyának ferdeségeit és nem követünk el mindent, hogy e két legfontosabb társadalmi rétegünk egymásra találjon és az egyensúly állapotába kerülve, képes legyen nemzeti hivatásának betöltésére.

Egymással szemben!

A parasztnép és a sorsát intéző értelmiség rossz viszonyára apám figyelmeztetett először. Nem szerette a népet. Lehet, hogy volt benne úri gőg is, de inkább a bizalmatlanság választotta el a parasztoktól. «Huncut a paraszt, mihelyt egy araszt» — szokta mondogatni. Ha csak nem jutot-

tak nagyon közeli kapcsolatba a néppel, gyermekei valamennyien megőrizték e mondásban kifejezett felfogását, olyan határozottsággal, mint ahogyan az atyai hagyományokat szokás.

Világosan emlékezem; gyermekkoromban és jóval azután is, féltem a néptől. Soha nem gondoltam arra, hogy szeretni is lehetne, hogy fajtám nékem, velem egy vér és sorsa a sorsom. Senkitől sem hallottam, hogy az értelmiségnek hivatása van a néppel kapcsolatban s e hivatásának betöltése szabja meg értékét, mert léteéhez való joga és létének értelme éppen ez a hivatás. Sokára jöttem rá, milyen indokolatlan volt éppen a mi családjunkban a parasztok huncutságának emlegetése. Egy híres ősnek emléke élt a családban s az ő fennmaradt leveleiben keserű sorok figyelmeztettek arra, hogy familiánk becsületét és emelkedését a népért való szolgálatnak köszönhette s bennünk tulajdonképpen visszájára fordult a tradíció. «Csábító, igazságtalan, jobbagykergető urak»-ról ír az ős, «annyi igazság nincs némelyek között, ki egy sült galambot érne».

Apám vélekedése annak a hivatalnoki osztálynak a véleményét fejezte ki, melyről a nép ma sincs jobb ítélettel, mint amilyen apámé volt «a huncut parasztokról». A nép az urak huncutságát emlegeti és bizalmatlansága az urakkal szemben rosszul lepleződik engedelmességében, alázatos és tisztelettudó magatartásában. Mindez inkább csak takarója annak a mindig résen álló nyugtalanságnak, mely a parasztnépet elfogja, ha értelmiséghez tartozó emberrel kell valamit intéznie. Sokat írnak és beszélnek ma a nép úrgyűlöletéről s bizonyára erre is akad példa, de nem hiszem, hogy általános lenne. A néhai jó időkből való urakról más véleménnyel van a nép, mint a mostaniakról. Ez az emlékezés enyhíti azt a képet, amit magában alkot a vele érintke-

zésben levő tanúit emberekről. Majd minden faluban emlegetnek valakit, az emberséges vezetőnek kijáró hálaadással. Az én jobbágyokért küzdő ősemnek van példája az ő emlékezetükben is.

Él tehát egy kölcsönös emlékezés egy patriarchális viszonyra, mikor az urak és a nép kapcsolata még egészséges volt s a természetes osztályellentét még nem mélyült el bizalmatlansággá; mikor az értelmiségi középosztály — jól-rosszul — teljesítette azt a feladatát, hogy a nemzeties emberideálokat a néphez közvetítse, anyagi és lelki felemelkedését szolgálja. Viszont ma az értelmiség és a nép viszonyát, ha élesen akarjuk megfogalmazni a tételt, így határozhatjuk meg: az értelmiség öncélú, a nép magárahagyott.

Az urak és a nép két külön világ, viszonyuk a kényszerű egymásmellettség és megesik, hogy ezt a szomszédságot egyik fél sem vállalja szívesen. A magyar társadalom életét vizsgáló idegennek legelőször is az az óriási különbség tűnik fel, mely nálunk a vezetőket a vezetettektől, az értelmiséget a néptől elválasztja. A kettő között ha van még út, az a Vöröstenger bibliabéli útja, melyen csak ritka történelmi negyedórákban lehet közlekedni. A falukutatások a társadalom organizmusának ugyanerre a nagy betegségére mutatnak rá, sőt a falu élete néhol egészen durva vonásokban tárja fel a magyarságnak azt a belső meghasonlottságát, melyet az értelmiség és a nép ellentéte és rossz viszonyuknak — vagy mondjuk csak így: közömbös viszonyuknak következményei jelentenek.

Igazágtalanság lenne az értelmiségnek a néppel szemben való minden tévedéséért és mulasztásáért őt magát tenni felelőssé. A problémának a gyökerei szétágaznak a múltban s a tárgyilagos vizsgálódás kénytelen felismerni azt, hogy rész-

ben tőle független történeti erők hatása tette képtelenné hivatásának betöltésére.

Legelső vád az értelmiséggel szemben, s ezt a falukutatók különösen hangsúlyozzák, hogy elidegenedett a néptől. A falu társadalmának vizsgálatánál egyöntetű megállapításuk az, hogy az értelmiség idegen test a falu életének százados organizmusában. Nem ismeri életviszonyait, nincs problémáit szervesen áttekintő látásmódja, igényeit és szükségleteit illetőleg tájékozatlan. A városi értelmiségre vonatkozóan egészen helytálló, de a falusi értelmiséget is gyakran éri a vád, hogy nincs kellő megértéssel, a maga szempontjából bírálja el a népi élet jelenségeit s ezért megállapításaiban sokszor felületes és igazságtalan.

Elszakadás a falutól.

Az értelmiségnek a falutól való elszakadása 1867 óta mind nagyobb mértékben szemlélhető. A mai hivatalnoki középosztály a falusi és kisvárosi középnemesség soraiból nőtt ki és a falutól való elszakadása akkor kezdődött el, mikor a liberális korszakban jelentkező válság a történelmi nemességet kimozdította addigi gazdasági és társadalmi helyzetéből. Vagyonát és ezzel társadalmi súlyát is elveszítve, részben hibás orientációja, részben a kormányzat helytelen társadalmi politikája következtében, mint állami vagy közigazgatási tisztviselő, városi ember lett és kapcsolatai a faluval és néppel lassankint elszakadoztak. A tér- és időbeli távolság idealizálta előtte a falut: vasárnapi képe maradt meg emlékezetében. Pedig e folyamattal párhuzamosan változott meg a falu szociális és gazdasági helyzete is. Az a falu, ahonnan a mai vezető értelmiségi rétegek elindultak a hivatali és közéleti pozíciók felé, már más falu volt, mint amit

a régi elképzelés alapján igazgatni és boldogítani akartak. A faluról, a falusi emberről, problémáiról, szükségleteiről, különösen a fővárosban élő tisztviselők körében hihetetlen naiv elképzelések élnek s ez az oka annak, hogy a hivatalos intézkedések és a falu élete között alig van kapcsolat. Legkiválóbb közigazgatási szakemberünk szerint, csak az a közigazgatás lehet jó, amelynek cselekvő részesei szövettenilag nem különülnek el az igazgatottaktól. Igazgatásunk legnagyobb hibája, hogy a tisztviselők egy mesebeli falu sorsát intézik s a hivatalok és a falvak között papírgarmadák pótolják a szerves kapcsolatokat.

Az értelmiség és a parasztság ilyen mértékben nem távolodhatott volna el egymástól, ha az értelmiség a népből újulhatott volna meg. A vezetők és a nép válsága legkisebb azokban a mezővárosszerű községekben, ahol még nyoma van annak a régi állapotnak, mikor az értelmiség a község társadalmának kivirágzása volt, természetes kiválasztódás útján került az élre és a kasztszellemben meg a modern városi élet hatása nem szüntette meg a vezetők és a vezetettek között az életgyakorlat és az életfelfogás alapvető dolgokban való egyformaságát. Ma már csak emlékeiket találjuk ennek a patriarchális állapotnak. Az önkormányzatok elsorvasztásával a helyi lakosságnak mind kevesebb jussa marad ahhoz, hogy sorsának intézőit önmaga válassza ki azok közül, akikben megbízik s akik vele a származás és a tradíció folytán közösséget vállalnak. Amilyen mértékben csökkent az értelmiségi osztály utánpótlása a néptől, olyan mértékben növekedett meg azoknak száma, akiknek idegenből asszimilálódott kisiparosok ambíciója adta meg a hivatalnoki osztályba való felemelkedés lehetőségeit: különösen a gazdagodó svábság képviselői. Ezeket már emlék sem kötötte a magyar néphez s ha

kapcsolatba kerültek vele, magatartásuk gyakran a gyarmati tisztkéhez volt hasonló. Ma is az értelmiségnek ez a rétege az, mely leginkább idegen a parasztságtól, melynek képviselőit leginkább gyűlöli a falu népe s mely az idegenkedésre valóban rá is szolgál. Közéletünk egyik legszomorítóbb jelensége, mint sajátították ki az igazgatásnak éppen azokat az ágazatait, ahol a parasztság érdeke, de a nemzeti érdek is modern és szociális érzékű és magyar vezetőket kívánna meg. Általában a hivatalnoki értelmiség szervezeti hibája az, hogy nem kiválasztódás és nem rátermettség alapján kerül pozíciókba és végez kormányzási és igazgatási funkciókat, hanem születési előnyök, vagy merőben formális iskolai képezés alapján. A kettő tulajdonképpen egyet jelent, mert az iskola munkája nem állott és ma sem áll az értelmi és jellembeli kiválasztás szolgálatában, hanem mindenkor előnyt adott a születési és vagyoni előnnyel rendelkező családok fiainak arra, hogy könnyűszerrel szerezzék meg az értelmiségi pályán való boldoguláshoz szükséges képezést, ami korántsem jelent képzettséget is. Vagyis az iskola hűségesen támogatja a hivatalnoki értelmiségnek azt az osztályöntudatból eredő törekvését, hogy fiaikat — olykor egészen nyilvánvaló alkalmatlanságuk mellett is — megtartsák a társadalmi előnyöket és közmegbecsülést jelentő hivatalnoki pályán. Általános felfogás az, hogy az értelmiségi pályán működő embernek a fia, már születése által jogot szerzett a közpályán való elhelyezkedésre. Ott, ahol feltűnően hiányzik az élet ezernyi változásában biztos pillantással eligazodó vezető ember, aki a modern élet ezernyi komplikáltságában képes felismerni az egyedül helyes tennivalót és biztos kézzel tartani a szellemi irányítást, a közigazgatás és a szervező munka modern élet megkövetelte

iramát, ott rendesen az értelmiségi osztály csökevény hajtása; a papíremler és a szóember áll a születés, vagy a jó összeköttetés címén, egy olyan ponton, ahol nem vezérkedni, de mutatkozni sem lenne szabad. Az urak és a nép, az értelmiség és a parasztság viszonyának megromlásáért legelsősorban ezek a félemlerek felelősek, akiket feles számban találunk meg minden hivatalban, a községházától egészen a minisztériumokig. Világos, hogy számukra pozíciójuk nem hivatáskört, hanem megélhetési alkalmat jelent. Ezek azok az emberek, akik magukat öncélúnak és feladatkörüket, legyen az bármilyen csekély, az egyedül biztos és szükséges igazgatási és államfenntartó tényezőnek tekintik.

Az államgép karja . . .

Gyakorta hangoztatott vád az értelmiséggel szemben, az uralom érdekében való felolvadás vádja. Durvábban: a stréberség és a szolgálalkúség vádja. Az önállótlanág, a lelki függetlenség elárulásának vádja. Ebben a vádban, ha így megfogalmazva kétségtelen túlzás is, annyi mindenetre igazság, hogy értelmiségünkben a szolgálat készsége és alázata éppolyan mértékben hiányzik lefelé, mint amilyen mértékben megnyilvánul felfelé. Tágabb értelemben ez a népi követelmények elhanyagolását és a szociális érzék hiányát jelenti, az uralmon lévő rendszernek kiszolgálását, még a közösség érdeke elárulásának árán is. Itt sem szabad megfeledkeznünk azonban a hivatalnoki értelmiséget sokszor jobb belátása ellenére is kényszerítő erővel formáló történelmi előzményekről. A magyar állami és közigazgatási adminisztráció és az ezt hordozó hivatalnoki osztály, nem a szükségletek mértéke szerint fejlődött ki a modern Magyarország kialakulásának ideje-

ben. Nem bizonyos állami és igazgatási feladatok ellátására alkalmas tisztviselői gárda kialakítása volt az egyetlen cél, hanem egy talajt vesztett társadalmi réteg: a középbirtokos nemesség elhelyezése. Ahelyett, hogy embert neveltek volna a hivatal számára, a hivatalokat létesítették az emberekért. Így alakulhatott ki egy hivatalnoki osztály, mely az államból élt és olykor kisajátította magának elvesztett birtokai helyett, de mert az államnak is élt, ki volt szolgáltatva annak a politikai idegrendszernek, mely kenyerét adta s nem vállalhatott közösséget a néppel, nem lehetett tisztánlátás s nem gondolkozhatott önállóan, hiszen a kormányzati rendszer liberális ideológiájánál fogva maga sem ismerte fel a katexochén nemzetmegtartó feladatokat és a bajokat bonyolult adminisztrációval vélte meggyógyíthatónak. Nem nevelődhetett tehát rá a népi érdekek felismerésére és megoldására. Létezésének igazolását osztály öntudatában bírta és nem a népért, a magyarságért való szolgálatra elkötelezettségének öntudatában. Minél inkább elsorvadtak a faluhoz és a néphez való kapcsolatának gyökérszállai, annál inkább vigyázott a felfelé való kapcsolataira. A nemzeti életben való nélkülözhetetlenségét sem a népi magyarságnak tett szolgálataival igazolta, hanem öntudatlanul visszatérve a Verbőczy-féle elgondoláshoz, önmagát a nemzettel azonosította. A köztudatban ma is érvényes tétel, hogy a nemzet a középosztály. A mai hivatalnok értelmiség tehát kiváltságos osztálynak tartja magát éppen úgy, mint az egykori nemesség. Vázolt helyzeténél fogva nem lehet több, mint az államgép kinyújtott karja, társadalmilag pedig annak a sajátos kasztszellemben a reprezentánsa, mely az idegenek szemében annyira feltűnő s melynek allűrjei természetesen idéznek fel a feudális Magyarország emlékeit. Gondoljunk most

a vármegyei stílusra, amelynek csökevényeit éppen azok őrzik tradícióként, kik ezzel vélik elleplezhetőnek azt a szerintük sajnálatos tényt, hogy nem a vármegyét uraló történelmi nemesség lezármazottjai. Ez a sajátságos közigazgatási magatartás felelős azért, hogy az egyszerűbb emberek nem érvényesülhetnek a közéletben és az igazgatásban és hogy a nép és a hatóságok érintkezése sok kívánnivalót hagy hátra.

Történelmi szemszögből tekintve a problémát, elesik az a vád, hogy az értelmiség tudatosan árulta el a népi érdekeket. Tulajdonképpen a szolgálat készségének a hiányáról beszélhetünk, arról a sajátos zártlelkiségről, mely képtelenné teszi, hogy saját osztályérdeke fölé helyezkedve, sőt annak ellenére is felismerje a magyarság életében való hivatását, a nemzeti életben való eszközi jelentőségét és kész legyen uralmi igényeit a szolgálat vállalásával helyettesíteni.

Vagyis a legnagyobb baj az, hogy a hivatalnoki értelmiség felelőssége nem szociális felelősség, hanem adminisztratív. Fejlődése során úgy alakult, hogy az élettől távol áll s az igazi problémák meglátására nincs szeme és nem lehet bátorsága. Mindaddig nem beszélhetünk az úri osztály megújulásáról, míg a szociális szolgálat készségét, a néphez való közvetlen emberi lehajlást, a vele való faji és sorsközösség átérzését nem tekintti magától értetődő kötelességnek, míg a látogatás és a modor előnyeit fel nem áldozza egy olyan szolgálatért, melyet ma elvállalni egyet jelent a forradalmiság vádjának hordozásával és a hivatali tekintély elárulásával. Míg igényei nem szociális-erkölcsi síkban, hanem érvényesülési síkban fekszenek, megoldhatatlan az a probléma, amit az urak és a nép viszonya jelent ma Magyarországon.

MAGYAR ÚT.

Írta: FÖLDES PAPP KÁROLY író.

Mi útkereső nép vagyunk. A nomád ősmagyarok vére él bennünk. Mielőtt mai hazánkba szakadtunk volna, a szó szoros értelmében állandóan utat kerestünk. Ha fogytán volt a legelő, ha valahol jószágaink nem tudtak már eleget harapni a természet mind gyéribben kínálkozó vegetációjában; ha asszonyaink megunták a tájat vagy bölcs öregapáink ember-zivatar közeledtét érezték Kelet felől: fogtuk magunkat s kellő körültekintés s józan magyar megfontolás után új utat kerestünk. így telt az életünk, míg végre a szép Kárpátmedencében virtuosus harcok és véres győzelmek után megállapodtunk. De nyugtalan vérünk új és járatlan utak, ismeretlen szépségek felé hajszolt továbbra is bennünket. Nyugat termelte az eszméket hosszú századokon át s mi kergetősdit, útkeresősdit játszadoztunk az eszmékkal, íme, ez röviden és képletesen a magyar szellemtörténet. Meg még egy: állandó véres küzdelem a máért, a létminimumért, a vegetatív életért.

Van azonban az eszme-kergetősdiben, az állandó Nyugathoz simulni akarásban néhány olyan útszakasz, mely sajátosan magyar úttá lett; helyesebben: ahol a magyarság megtalálta önmagát. (Sajnos, e jellegében nem teljesezhetett ki!) A mi számunkra, akik a jövő útját, a magyar

utat kutatjuk szenvedélyesen és örökbekapott bajokkal és fájdmakkal terheltén és áldottan, a múltban megtett ily magyar út végzetesen és dicsőségesen meghatározó erejű és elkötelező. A magyar útnak ez a múltban kirajzolódott iránya ránk nézve elsősorban is a protestáns jelleg. Félre ne értsen senki! Itt nem felekezeti kérdéstről van szó. Hol vagyunk mi attól! Mégcsak nem is elsőrangúan vallásos természetű ez a protestáns jelleg a mi útkeresésünkben. Sokkal inkább az a történelmi adottság, hogy az egész magyar múltból a protestantizmus, közelebbről az erdélyi protestantizmus az, ami legjobban kivirágoztatta, iskolává, könyvvé, kultúrává és lélekké formálta a magyarságot, s amely kitermelte a legmagyarabb koncepciójú külpolitikai orientációt a történelmi protestáns Erdély népekkel és nemzetekkel való érintkezésben.

A magyar útnak a múltban kirajzolódott irányától a másik ilyen örökség és elkötelező determináns — ami az előbbivel, a protestáns jelleggel a legszorosabb összefüggésben és oki viszonyban van —: a magyar nemzeti öncélúságnak erdélyi protestáns, továbbá kurucos és minden idegen befolyás — mint a Habsburg-érdek vagy pápa — iránti rebellis hangulata és eszméje. Nem a kuruc kor nemzeti romantikája vagy némely szűklátókörű protestáns fanatikus, meddő és ízléstelen pápa elleni acsarkodása ez. Hanem a minden szabadságharcunkat legmélyebben motiváló drága magyar sóvárgás és reménység a függetlenség és nemzeti öncélúság után; hogy élénk egyszer már szabad, nemes magyarokhoz méltón szabad, nemes életet, őseink véráztatta örökében, vérszerint is magyar uraság alatt. Ebben a sóvárgásban és vágyban, tehát e meglehetősen szellemi kritériumban határozódik meg a mi fajiságunk, ami tehát sokkal inkább szellemi, mint antro-

pológiai, materiális képlet, hiszen egyik vagyunk e sóvárgásban Petőfivel, aki vér szerint szláv, íme, ez a mi fajiságunk nem a német materiális fajimádat másolata. A mi fajiságunk sokkal szellemibb jellegű: a múltban gyökerezik s a nemzet szabadságharcos, búsongó, szomorú emlékezetéből és öntudatából táplálkozik; abból az évszázadosán megcsúfolt magyar függetlenségi sóvárgásból. A jövőndő magyar utat keressük és elődeink a protestáns és magyar nemzeti öncélúság felé törekvő Bocskaiak, Bethlenek, Rákócziak.

A magyar múlt mellett útkeresésünket az a belátás is lényegében határozza meg, melyről röviden így adhatunk számot:

Az emberi lélek — alkata szerint — nem bír meglenni huzamosabb ideig perspektíva nélkül, úgy t. i., hogy azokat az eszméket, amelyekért küzd, oly homogén egészben és egységben ne lássa, amely átöleli az egész mindenséget. Azaz — s ez korunkban divatos belátás — az emberi lélek világnézetre vágyik. Az örök metafizikus ember mozdulata ez, aki nem bírja el a szakadékokat, az agnosztikus pontjait a létnek és eszményeket termelő hitével átlendül a szakadékok felett és valamiképpen megépíti magának a legtávolabbi összefüggéseket. Ez a metafizikai vágy évezredek óta ismert dolog a filozófusok számára. A mi korunkban azonban valami oly alacsonyrendű kiélése mutatkozik az ember ezen örök metafizikai vágyának, amelyet így fogalmazhatunk meg: politikai világnézet. Mily teória és mily mozdulat húzódik meg pl. a hitlerizmus «vér-mitosz»-a mögött? Nem más, mint egy materiális adottságnak, a német vérnek világnézeti alappá való megtétele. A vér, eme durván materialisztikum és embertelenül politikum világnézeti rangra emelése ez, mert benne keresi a hitlerizmus az élet értelmét, célját, az etikumot

csakúgy, mint a religiózumot, tehát a mindenségben és az örökkévalóságban való tájékozódást, íme, tipikus példája a politikai világnézetnek.

Mi a magyar utat mélyebben keressük. A humánium, közelebből a magyar szellemiség mélyére ásunk, egészen addig, ahol az a Názáreti Jézus evangéliumával érintkezik. Azért ne mondja nálunk senki, hogy paposkodunk vagy hogy papok számára üzünk kultuszt. Mi a magyar szellem és a teljes humánium legmélyére hatolni akarás kultuszát üzzük, felekezeti különbség nélkül, mert az a szent meggyőződésünk, hogy a politikai világnézetek humánium- és szellemellenességükön fognak — minden látszólagos efemer-bravur mellett és előbb-utóbb tönkre menni. Mi a világnézetnélküli érdekpolitikák és a politikai világnézetek korában is hisszük és valljuk a világnézeti politika lehetőségét, sőt szükségességét. S a világnézet alapja s az emberi együttélés mértéke számunkra felekezeti különbség nélkül az evangélium.

A múltban megtett magyar útszakaszok mellett tehát az evangélium az a második determináns, mely a jövőendő magyar utat velünk virtuálisan láttatja és annak egyengetését s a rajta való haladást számunkra elkötelező módon kiméri. S ezekből a meghatározásokból nem engedünk egy szikrányit sem. Híveinktől is azt igényeljük, sőt követeljük, hogy vagy százszázalékosan járják így velünk a magyar utat, megalkuvás nélkül és kérlelhetetlen radikalizmussal, vagy hagyjanak magunkra és kíméljenek meg bennünket apró-cseprő konjunkturális kompromisszumaiktól,

Ha ilyen beállítottsággal fordulunk azután a jelen égető sebei felé, természetes és nyüvánvaló, hogy nem akarhatunk mást, mint — igen röviden és általánosan, de érthetően kifejezve — a

feudális magyarság utálatosságai helyén egy merőben új társadalmi berendezkedésű agrárdemokráciát, a legradikálisabb földreformmal és telepítéssel, amely pár millió rongyoskodó, éhes magyar féregből ugyanannyi élő, öntudatos tagját teremti meg a nemzetnek!

Íme, ezek azok a nagy történelmi és a jelenből jövőt összetevők, melyekből eredőként a Magyar Út megszületett s a jövőben is táplálkozik. Ránk nézve a magyar út — ha azt íme, így tekintjük — drága és szent szimbólummá nő. A magyar út, mint ilyen, történelmi összetevők eredője, még nincs megegyengetve. Rögös és járatlan, a mi néhányunk lelkében is csak eszmék és látomások élnek erről az útról. Ezt a szent történelmi eredőt, mi néhány fiatal magyar intellektus és magyar lélek, megkíséreltük a mindennapok apró politikai, kulturális és társadalmi eseményei lemerésénél mértéknek használni. Így született meg nagy inspiációkból a Magyar Út, mint havi, majd pedig kéthetes lap. Mi magunk is érezzük azonban, hogy eszméink többek, mint jelenlegi emberi lehetőségeink. A magyar út, mint történelmi eredő, mint örökség és szimbólum, igenis, az egyetemes magyarság politikai és szellemi életének és értékeinek leghivatottabb le-téteményese és hordozója. Ez a «Magyar Út» azonban —ismétlem — mindezideig csak eszmény, amely felé mi is haladunk. De haladunk eléje! Látjuk és akarjuk ezt az utat, mint magyarságunk számára az egyetlent.

Büszkén és örömmel látjuk eszméinkért való küzdelmünk élén az örökifjú magyart, Makkai Sándort.

A VILÁGNÉZETI VÁLSÁG HASZNA AZ IFJÚSÁGRA.

Írta: FÓNYAD DEZSŐ dr. ref. konventi lelkész.

Közkeletű megállapítás ma már, hogy éles világnézeti küzdelmek tépik darabokra az emberiséget, amint az is általános tétel, hogy ennek a harcnak a legtöbb sebesültje az ifjúság táborában van. Ma a spanyol események rőt fénye világít rá ennek a küzdelemnek legtragikusabb szakaszára. Éretlen fiatalok, proletár és tanult sihederek barikkádharcában akar győzni, felülkerekedni egy magát lejárt világnézet, ezeket teszi fel véres áldozatul bálványa oltárára. Az ifjúság, a fiatal-ság lelke volt minden időben a világnézeti mozgalmak, forradalmak csatatere, rendesen az ő testével kövezi ki a történelem azokat az utakat, amelyeken új korok felé terelgeti az emberiség széles nyáját. Éppen ezért nem lehet közömbös ránk nézve, hogy ifjúságunk milyen helyet foglal el a világnézetek harcoló frontján?!

A küzdelem helyes értékeléséhez hiányzik a kellő távolság s napjaink lázas irama nem ad elég nyugalmat a megítélésre, ez az oka annak, hogy az ifjúságról a világnézeti válsággal kapcsolatban nem egyszer felületes és negatív megállapítások terjedtek el a közvéleményben. Mindenki a világnézeti harcok sebesültjeiről, káráról beszél s szinte semmit sem hallunk a hasznáról.

Van-e ilyen?

Erre próbálunk néhány pontban válaszolni.

*

Minden kétségen felül áll, hogy a mai ifjúság élete nem olyan rózsás, mint előző koroké. Az utolsó 150 év világnézeti irányainak válsága az ő életében következett be, előtte vált kétségessé s kérdésessé. Egészen természetes, hogy ez a szinte katasztrofális találkozás nem múlt el rajta nyomtalanul. Hiszen a világnézetek természetében rejő türelmetlenség, szenvedélyes önállítás és érvényesítés nem engedett kibúvót számára, hanem döntésre kényszerítette. Ez a magyarázata annak., hogy az ifjúság a maga módján részt vesz napjaink világnézeti harcában. Hol itt, hol ott csap fel közkatonának s próbálja dűlőre vinni azt az irányt, amelynek jelvényét a gomblyukába tűzte.

Két érdekes mozzanat található össze ebben a késhegyre menő küzdelemben sajátos párhuzammá, s teszi a harcot élessé, az ifjúságra nézve döntő jelentőségűvé.

Az egyik mozzanat a világnézet természetében rejlik. A világnézet nem más, mint az emberi szellem szenvedélyes fáradozása azon, hogy a világot egy szempont alatt egységbe foglalja össze. Az ember keres valami ösformulát, hogy segítségével behatoljon, bevilágítson a lét misztériumába. Erről nem mondhat le, mert életének értelme, célja semmisülne meg, ha ezt tenné. A világnézetek azért törnek mindig egészre, mindig totális látásra, s ha ezt megtalálták, olyan szenvedélyesen ragaszkodnak hozzá, mint a tébolyult a maga fixa ideájához. Ez az oka annak, hogy a világnézetek ritkán bánnak egymással kesztyűs kézzel és lényegükhöz tartozik a szenvedélyes önérvényesítés. Minél több sorompó áll előttük, annál nagyobb erővel törnek át és éppen nem váloga-

tósan az eszközökben. A történelem gazdag tárházát adja a példáknak és napjaink spanyol kegyetlenségei, ahol közös haza és vér gyermekei állnak egymással szemben s gyilkolják halomra egymást, mindennél ékesebben szemléltetik ezt a «szenvedélyes» momentumot.

A másik mozzanat az ifjúkor lelki alkatában van. Úgy 16 évétől felfelé az ifjú, kilábalván szexuális válságából, hozzálát a maga én-jének kifelé való érvényesítéséhez. Ennek az útja a maga «világnézetének» megalkotása. Egész valóságát beleveti ebbe az alkotó munkába s olyan lázasan tornássza fel a magasba világnézeti bábel tornyát, hogy a reflexió a legtöbb esetben nem képes követni. Az ember a fejlődésnek ezen a szakaszán szenvedélyesen tör a maga énjének totális kibontására. A világnézetképződésben sohasem csak az agy, hanem mindig az egész ember szenvedélyes érdekeltsége dolgozik, ez az oka annak, hogy itt is éppen olyan türelmetlenséggel s mindent átlépő önérvényesítéssel állunk szemben, akárcsak a világnézetek harcánál.

A kettő között tehát világosan felfedezhető párhuzam van, amint hogy lennie is kell. Itt a kulcsa annak, hogy ahol világnézeti harcok folynak, ott az ifjúság zászló alá vonul és szenvedélyesen dobja magát a harcba. *A világnézet természetében rejlő dinamizmus találkozik össze az ifjúkor természetében lévő expanziókkal.*

Ma ez a két momentum egy tragikus ponton találkozott össze s azért nincs az ifjúság világnézetének egy síkon fejlődő kibontakozása, mert az utolsó 150 év világnézeti (ideális, anyagi, faji) irányainak szédületes küzdelmébe született bele s e vajúdo hegyek tövében kell döntenie, kell a maga világnézet-alkotásait elvégeznie. Kemény és nehéz feladat, csoda-e, ha az a benyomásunk, hogy a mai fiatalság nem tud döntenie

közöttük, nagy tömegében viteti magát az árral, vagy lelkétől messzeeső szellemi áramlatoknak statisztál, világnézeti vagabundus lett belőle?

Bármilyen sok körülmény támasztja alá ezt a benyomásunkat, mégis optikai csalódásnak es-nénk áldozatul, ha rásütnők a világnézeti szél-hámoskodás bélyegét. A valóság ugyanis az, hogy a világnézeti küzdelmeknek napjainkban divatos formáiból egyre jobban kiábrándul, egyre pozitívabb és aktívabb módon lát a magáéhoz. Mind jobban érzi, hogy számára mai állapota, passzív statisztika szerepe, — «légüres tér», nem tud élni benne, a maga életének hivatását kell követnie, nem szegődhet el mindörökre idegen világnézetek zsoldosának. Tehát kezdi levonni a következtetések, vagyis végbemegy benne az a gondviselés-szerű folyamat, amely ráeszmélteti a lelkében sér-tetlenül szunnyadó vágyra, minden nemzedék benső ösztönére: *a világnézeti romok fölött új épületet emelő isteni küldetésére, a világnézetek revíziójára.*

Még csak a kezdetén állunk ennek a nagy folyamatnak, amely nyilvánvalóan más világot teremt ott, ahol ma minden mozog és vajúdik, de már elindultunk és ennek számos jele, mint ködből kiemelkedő hegygerinc, rávetődik napjaink vásznára. Apáink világa, sőt még a válság és vajúdás számunkra elviselhetetlen világa is, a mai ifjú nemzedék számára már más jelentéssel bír. Úgy jár-kél ebben a «válságban», mint aki bele-született, aki adottságként fogja fel, s akinek itt kell tanyát verni, mert hiába vándorolna el az apák háborúelőtti életszemléletéhez, azzal ő csak Hamletként imbolyogna a maga rendeltetése útján. Ez az oka, hogy sok mindent másképpen lát, másként érez és a felnőtt nemzedék meg-döbbenve tapasztalja, hogy a régi álmokhoz nem fűzi több vérségi kapocs, szenvedélyesebb érdek-lődés, mint amilyennel a múzeumokban járnak-

kelnek egyiptomi fáraók múmiái között. A múlt, sőt félmúlt is egyre inkább a történeti érzék elevenségének kérdésévé zsugorodik össze, s az «átmenetiség» jellegét elveszti számára a mai helyzet.

Mindebből az következik, hogy tudomásul kell venni: *az életben nincs megállás!* Egy kor váltsága csak addig átmeneti, míg egy nemzedék bele nem illeszkedik s a maga küldetését kora igényével össze nem hangolja. Ez a tudatalatti mívelet pedig feltétlenül végbemegy, mert létparancsként áll előtte. Éppen nem téves tehát a pedagógusoknak az a megállapítása, hogy a háború előtti nemzedék számára annyira «átmeneti» jellegű világ ezt a jelleget egyre jobban elveszti a mostani ifjúságnál. Elegendő egy pillantást vetnünk Európa, Észak-Amerika, Kelet-Ázsia ifjúságára, hogy a kétségtelenül meglévő faji és helyi jellegű, változhatatlan tulajdonságok fölött észrevegyük a közös jegyet: *a világnézeti orientáció tisztulását s egyre határozottabb, közös mozzanatokot viselő vonalait.*

Ezt a tisztulást egy pár ponton, hazai vonatkozásban megpróbáljuk felvázolni.

Az embert legjobban vallásos magatartása határozza meg. A világnézeti küzdelmek legnagyobb haszna a mai fiatal nemzedék *vallásos* orientációja. Nem magán-, vagy közügy számára a vallás, hanem magánügy és közügy. A kettő elválaszthatatlan egymástól, mert az egész élet érdekelt benne. Még 10—15 évvel ezelőtt a magyar ifjúság sorai között nehéz dolga volt a vallásos mozgalmaknak a diákság berkeiben, de máshol még jobban betolakodott idegennek tartották. Ma már egészen természetes a munkájuk és senki nyilvánosan nem merne fennakadni rajtuk, már csak a közneveléségtől való félelemből sem. Egyetlen területet kivévén; a munkásifjúságot, ahol még alig-alig

történetek kezdemények és csírázó vallásosságát még mindig a marxizmussal öntözik, földalatti csatornákon át. Protestáns területen meg éppen a semmivel határos a proletár ifjúság gondozása, szinte terra incognita ez az ifjúság és ennek lelki-világa.

Ehhez a fordulathoz a közszellemnek gyökeres átalakulása volt szükséges. Az ifjúság közvéleménye ma általában barátságos magatartást tanúsít a vallás iránt. Más kérdés azonban, hogy *milyen* az ifjúság vallásossága. Egyetlen szóval jellemezve: őszinte. Határozottan érzi, hogy az egymással háborúskodó világnézetekkel szemben egyedül a vallás az, amely számára menedéket biztosít és új tájékozódási lehetőséget kínál. Az is észrevehető, hogy a vallás *személyes* kérdésévé vált, tehát nem pusztán tradícióból akar visszatérni hozzá. Ez legjobban éppen abból látható, hogy a vallásosság hagyományos formáival szemben szigorúan kritikai magatartást tanúsít. Életet keres és hinni akar, de nem halott dogmákban, számára megüresedett és vallási köntöst viselő frázisokban. Semmi sincs számára elviselhetlenebb, mint a kegyeskedő, vagy képmutató vallásosság. A transcendens kérdések általában kevésbé érdeklik, mint a vallás etikai ajándékai. Ezért sokszor misztikába hajlik, de még többször profetikus érzelmeket vált ki belőle vallásossága.

A keresztyénség látható formáival együtt óhajt menni, de idegenkedéssel fogadja a felekezeti jelleg kihangsúlyozását, ha ez agresszivitást jelent. Annál buzgóbban szeretné a maga keresztyénsége evangéliumi és hitvallásos tartalmát megtalálni és élni. Egész ember akar lenni a magáéban, hogy a másét megbecsülhesse. Ekképpen a felekezeti jellegnek pozitív tartalmat akar adni. Ez körülbelül azt jelenti, hogy szívesen lesz egyházas, de nem formálisan. Nem akar egyháznak hátatfordítani, de sokszor nem tud vele mit

kezdeni; az a vallásosság, amit itt nyújtanak, kevés neki, vagy nem tartja vallásosságnak; *vagyis vallásossága pozitív, de egyháziassága kritikai.*

Éppen ebben a magatartásában rejlik az egyház számára a legsúlyosabb próba. A reformáció és puritánus mozgalom óta most haladunk megint az egyház megújulása, vagy átalakulása felé. Most dől el, hogy képes lesz-e az egyház az evangéliumot önmagán alkalmazni s ekképen megtartani magát, vagy ettől félve elveszti az ifjúságot önmagával együtt. Nekem az az érzésem, hogy ifjúságunk kísérletet akar tenni s még az annyira kedves és divatos ifjúkori atheizmust is száműzte, átadván helyét az őszinte vívódásnak.

Az kétségtelen, hogy a világnézetek revíziója folyik, most dől el, hogy ebben a revízióban a legnagyobb tét: keresztyénségünk úgy tudja-e az ifjúság elé tárni Jézus Krisztus evangéliumát, hogy az valóban megérzi: Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére!

Ez a vallásosság kétségtelenül a világnézeti válság haszna, nagy lehetőség, de ugyanakkora veszedelem, ha nem kap megfelelő táplálékot a keresztyénegyházak részéről, mert akkor menthetetlenül a kommunista evangélium felé fordul az ifjúság, ide tereli egzisztenciális nyomora, ma már kétségtelenül hegemoniára jutott ösztönös szocializmusa.

A világnézeti válság nyomokat hagyott az ifjúság nemzet- és társadalomszemléletén is: a délibábos illuzionizmus világából a valóság reálisabb földjére állította a mai nemzedéket. A magyar állameszme politikai síkjáról a hangsúly áttolódott a magyarságra, a magyar népre. Sokan ebben a magyar aspirációk megszegényedését látják, holott a valóságban nem történt más, mint a magyar faj benső vitalitásának kényszere alatt a magyar ifjúság lelkében egy nagy felfedezés és egy elhatározó pozitív döntés ment végbe. A fel-

fedezés az volt, hogy a politikai Magyarország összeomlásának nem kis részében az is oka volt, hogy nem volt kongruens a magyarsággal: állam és magyarság nem fedte egymást. A pozitív lépés pedig az, hogy a magyarság ma nagyobb világ, mint a politikai magyar állam. Tehát, ha ez a generáció a magyarságnak mint népi kollektívumnak, szellemi és fizikai ereje felmérésén, mai valóságos állapotának és helyzetének megértésén dolgozik, akkor sokkal szélesebb közösségnek és összefogásnak eszménye lebeg előtte, mintha számára irreális politikai emlékekkel tölti meg tarisznyáját. Aligha tévedünk, ha itt éppen olyan faji erők embrionális képletét találjuk, mint amilyenek gigantikus méretét a pángermanizmus mutatja, amelynek hatása alatt a mai népi Németország akciórádiusza messze túlnyúlik politikai határain.

Ez az átalakulás és állásfoglalás teszi érthetővé számunkra, a lélektani visszahatáson túl: miért hullott hamvába az irredentizmus s miért foglalta el helyét a revizionizmus az ifjúság lelkében is. Ez utóbbi mindenestre hatalmasabb valóság, mint az előbbi, mert negációk helyett ráveti magát a valóságra. Tudomásul veszi a helyzetet, de nem hagyja jóvá és más utakat keres célja megvalósítására.

Hogy milyen utakat?

A mai ifjúság napirenden tartja a kisebbségi kérdést. Meg akarja ismerni azt a világot, ahova a magyarság egy része került. Személyes kapcsolatot létesít. Nemzetközi konferenciákon, diákcsererekciókon keresztül igyekszik felszínen tartani annak a magyarságnak problémáját és értékét, amelyet századokon át nem láttak meg Bécsből. Egészen eseményszerűen hat az a csodálatos kirajzás, amit ma a magyar ifjúság mutat.

Helytelen volna mindezt elkönnyvelni a mai magyar ifjúság «öntudatos» politikai magatartásának a számlájára. Sok van ebben éppen abból

a világnézeti revízióból, amely Európa-szerte folyik s amely a nacionalizmusnak új jelenlétével lép fel: *a nemzeti érzés a magunk megbecsülését jelenti, de nem egyúttal más népek iránt való gyűlöletet, vagy azok meg nem értését.* Ez a különös *nacionalista humanizmus* kétségtelenül befolyásolja ifjúságunkat. A nacionalizmus lényege is megváltozott a háború óta, mert a háború értékelése is átalakult, tehát az ifjúság nacionalizmusa is. A páriszkörnyéki békék politikai vakságán, ha lassan is, de átlép a fiatal nemzedékek sajátos jelentésű «kényszerpacifizmusa és univerzalizmusa».

Kétségtelenül megállapítható, hogy ma már a mi ifjúságunk látóköre is kiszélesült, átlépte a politikai nemzet határait és érzésvilágába éppen a háború kiszámíthatatlansága miatt felszívódik az egész világ ifjúságában érezhető consensus gentium, egy becsületes béke gondolata. Mindez nem jelenti azt, hogy ifjúságunk saját maga üti a pecsétet a mai helyzetre, hanem azt, hogy benső megerősödéssel készül a jövőre és értékeinek felmutatásával, felhalmozásával várja a történelem soha ki nem maradó kiigazításait, mert a világtörténelem a világ ítélete is. Pacifista érzésű, de nem gyáva dezertőr, aki nemzeti érzéseit alárendelné pacifizmusának, béke vágya nem detronizálja nacionalizmusát. Társadalomszemlélete is más, mint a régieké. Osztálytudata koránt sincs kiélezve. Sőt a társadalmi válaszfalak is leomlóban vannak. Ezek lerontásán ma már egy kis réteg egészen öntudatosan dolgozik. A maroknyi magyarságot az új generáció nem óhajtja sem előítéletekkel, sem helyzeti vagy vagyoni különbségekkel felदारabolni. Egy azonban kétségtelen: *a mai intelligens ifjúság a leghatározottabban a proletár sorsban élő földműves és munkásifjúság oldalán áll, s egyelőre még csak passzive, érületi ellenlábasa a magyar kapitalizmus kinövéseinek, akármilyen fele-*

kezethez, osztályhoz tartozók lennének is azok. Idő kérdése, hogy ez az egyre duzzadó tábor éppen a magyarság érdekében mikor bontja meg a mai vagyoneosztás igazságtalan kereteit. A nemzetnevelők nagy munkájára van szükség, hogy ez ne forradalmi úton menjen végbe.

A társadalmi osztályok fiainak érintkezési felülete szélesebb lesz, talán nem utolsó sorban a létért folytatott küzdelem miatt, azáltal, hogy módjukban volt felismerni azonos vagy egymáshoz igen közeleső egzisztenciális állapotukat, kilátástalan jövőjüket. A szociális találkozás a felső és alsó rétegek ifjúságát közelebb hozta és a közös sorssal szemben közös nevezőre kényszeríti. Talán nem járunk messze az igazságtól annak megállapításával, hogy ennek a közeledésnek eredménye a tanuló ifjúság egyre öntudatosabb szociális beállítottsága és a munkás-földműves ifjúság derengő nacionalista magatartása.

Egy rövid kis tanulmány keretében természetesen nem lehet a világnézeti válság hasznát olyan széles regiszteren felmutatni, hogy az általánosítások kísértése fenn ne forogna, de talán sikerült érzékeltetni, hogy ez az ifjúság nem jobb és nem rosszabb más idők ifjúságánál, csak a maga korának ifjúsága, a maga adottságaiban. Hiszem, hogy éppen azáltal, hogy nem akar más, mint önmaga lenni és a maga lehetőségeinek keretén belül akarja elvégezni misszióját, levonta a világnézeti válságból egyedül levonható tanulságot: mint ember és mint magyar Európában úgy akarja elvégezni misszióját, hogy abból ne romlás, pusztulás származzék, hanem építés és élet, ezt pedig a keresztyén világnézet teszi lehetővé, revízió alá vétetvén ez is az Ige által. Feláradás csak ott van, ahol hinni és dolgozni kívánó nemzedékek vannak, akiknek kívánatosabb az élet rideg, valósága az álmok ópiumpipájánál.

MAGYAR ADVENT.

Írta: GYÖKÖSSY ENDRE író.

Advent nélkül süket volna az emberek lelke.

A Krisztus várás melege, öröme, izgalma szállja meg időnkint az embereket. Sötét és vigasztalan volna az élet, ha ez a Krisztus várás, az áldott advent olykor-olykor nem találna reánk.

Általában ősi érzés az emberben a várás. Várni mindig valamit; várni mindig a szebbet, a jobbat.

Csak a közömbös vagy haszontalan ember nem vár se magától, se a világtól semmi újat: szebbet és jobbat. Az ilyen ember meg van elégedve magával és a világgal. De — hála Istennek! — az emberek jobbik és nagyobbik részét égeti a várás láza. A szebb és jobb szüntelen sóvárgása.

Ez a folytonos várás az örök fejlődés lelke, motorja. A szebbért és jobbért égő munka és harc segítette fel az embert a gyaloglásból a repülőgéphez, — a barlangból a központi fűtéssel, villanyvilágítással, telefontal és a rádió csodájával felszerelt lakásba — a sáros országutakról a kerámitos autóutakra.

Az az ember vár igazán, aki nincs magával, a maga életével sem megelégedve; jobb akar lenni: szabadulni akar a bűnöktől, jobban akar élni: szabadulni akar a testi és lelki nyomorgattatásból. Várja a maga és a világ javára a szabadítót,

a Messiást. Újra és újra várja. Minden elért eredmény után megint csak várja.

Ezekben az adventi napokban nem is lehet másra gondolni, csak arra, aki jön; aki okvetlen megszületik. Megszületik és jön nekem is, értem is, érted is. Egyszer mindenki eljut az örömhöz, mint Sión leánya, mert eljön az ő királya is. Megszületik és eljön a magyar nemzet szabadítója is!

*

A Messiás várása, a romlott idők ölébe vergődő emberek és nemzetek lelkében lobog legjobban.

A magyar nemzet is hányszor várta ilyen romlott időkben a Szabadítót. Várta 1241-ben a tatár fölveteg vihara után. Várta a dúló ellenség kitakarodását és várta az elbujdosott király, IV. Béla visszaérkezését. Várta leégett házak romjain az új munkára indítás alkalmát. Várta a zord Ma után a vidám Holnapot. Várta az új honalapítást.

És nem hiába várta.

Várta 1301-ben az új magyar dinasztiaát, az új magyar királyt, az Árpád trónjára méltó uralkodót, az István, László, Kálmán és Béla mértékét megütő államfőt; a nyelvében, lelkében, hitében és álmában első magyar embert. És Nagy Lajos és Hollós Mátyás hazaérkezett, Budára talált.

Várta 1526 után, a nemzetbénító és országépítő török uralom végén, várta 150 évig. Úgy várta, hogy a szétszaggatott országban élő magyarok szíve összedobogott. Egymásra talált a három új határon túlról. Tudták, hogy várni, várni és várni kell a szabadítót, aki a mohácsi magyarból a budai magyart teremti megint. Valaki majd jön, aki új Nagymagyarországot terem.

És nagyon sokáig várt, 150 évig várt. De végre mégis egy egész testté nőtt újra az ősi magyar föld.

És várta 1711 után Rákóczit vissza, haza, a kuruc-labanc magyar helyett a csak magyart; az önzés szeplőse helyett az önzetlenség szeplőtlenjét. Így várta 1849 után a magyar földre a turini remetét; a szolgaság láncá helyett a szabadság kardját. Rákóczi is, Kossuth is csak kopersóban érkezett magyar földre. Lelkük azonban nemzetfrissítő és országépítő erőként jóval korábban visszajött hozzánk.

Így várta, folyton epedve, dolgozva és harcolva az Árpádok halála óta a magyar a magyarrá növvő, maga urává szépülő és jobbuló és gazdagodó Magyarországot.

*

És most megint csupa várás a magyarság. Az öt országban élő magyarság — a trianoni magyarság.

Tele van szíve dicsérettel, hallelujával előre, élő citera és hárfá minden szív; itt is, túl is; szeretne már ez a muzsikáló szív megszólalni, zengeni, hogy — íme, a Szabadító! Mint ahogy az evangélium zengi a világnak, hogy Jézus — a Krisztus, a magyarság is szeretné dicsérettel, hallelujával ujjongani: íme, a Szabadító!

De csak álmodozva várjuk: nem jön a Szabadító.

Hívni kell ma és holnap, folyton. A közönséges vendég is akkor szeret valahová menni, ha hívják: a hívatlan vendég ugyanis rendesen alkalmatlan. A Szabadító nem tud hívatlan vendég lenni. A lélek menjen elébe. A szíveket kell útjára téríteni. Krisztust is hívták Jeruzsálembe.

Hirdetni kell a Szabadító érkezését. Állandóan.

Mindég tele-hittel. A prófétálás lelkével. Apostoli buzgósággal. Alkalmas és alkalmatlan időben. Igazaknak és gonoszaknak egyaránt. Nemcsak a hitetleneknek, a hívőknek is, hogy azok megigazuljanak, ezek megerősödjenek.

Hinni kell rendületlenül, hogyha hívom és eljöttét hirdetem: el is jön a Szabadító, mikor úgy látszik, hogy éppen távolodik tőlünk, akkor kell leglázásabban hinnünk visszafordulásában, hozzánkérkezésében. Ha már-már megfagyunk a reménytelenségben, akkor kell az égő és élő hittel fölmelegíteni életünket.

De el kell készíteni számára a *hazát*, hogy főnnszóval mondhassuk neki a bibliai ígéket: Jöjj közénk, Isten áldotta ember; ne állj túl rajtunk! íme, ez a te hazád. S áldott vagy, ha az Úr nevében jössz. Csak a hamis prófétáktól kell félni, az ál-Messiásokra kell vigyázni, kiket arról ismerünk meg hiánytalanul, hogy járván szerteszét a hazában — magukért szólnak s nem a hazáért.

*

Ha így várom: hívással, hirdetéssel és hittel a Szabadítót, el is jön ő a szegény magyarokhoz. És akkor majd hírül adhatjuk a magyar világnak, hogy a vakok újra látnak, a sánták járnak, a belpoklosok megtisztulnak és a siketek hallanak.

Jön a Megváltó, jön; talán olajággal, talán karddal, talán békeszózáttal, talán harci kürttel; jön, jön és hozza Nagymagyarország nagyobb és biztosabb kenyerét, jobb és biztosabb födelét.

Ha nem hiszel: elvesztél!

Ha hiszel: Győztél!

A MAGYAR IFJÚSÁG SORSA ÉS HIVATÁSA.

Írta: HANTOS ELEMÉR ny. államtitkár.

A mai ifjúság rosszul választotta meg születésének dátumát. Rosszul, ha az örömeiket nézzük, amelyek reá várnak és a lehetőségeket, amelyekkel szemben találja magát. Viszont heroikus szerepre született, ha a feladatok tömegét és súlyát vesszük — amely reá nehezedik, és ha a problémák bonyolultságát vizsgáljuk, amelynek feloldása egyedül tőle remélhető.

Soha nem volt még olyan nehéz és felelősségteljes fiatalnak lenni, mint manapság, éppen ezért nem volt soha olyan fontos a fiatalságnak szerény, de kultúrebereket megillető jóléte. A történelem tanúsága szerint az ifjúság szellemi és anyagi gondozásának elhanyagolása mindenféle forradalmaknak legbiztosabb tápanyaga volt.

A demokrácia sok országban abba pusztult bele, hogy a fiatalság körében már nem voltak hívei, akik belső lelkesedéssel, meggyőződéssel állottak volna melléje.

A demokrata állam hidegen hagyta az ifjúságot, mivel belátásos racionális alapon épült fel és elmulasztott mindent, ami az észhez a szívet is megnyerhette volna. Az ifjúság lelki világában az értelmi momentumokkal az érzelmi egyenrangúak. Különösen áll ez az olasz és német ifjúságra, amelynek szüksége van szimbólumokra,

külső jelvényekre, amelyek tömegvonzalmának megfelelnek és azt fokozzák.

Az ifjúság lelki elhanyagolásán kívül a fiatal munkanélküliek óriási tömege erősítette a diktatórikus kormányok táborát. Az ifjúság nem érezte magát érdekelve a múlt mulasztásaiban és ezért fokozottan bántotta, hogy azok miatt szenvednie kell. Ez az ifjúság készséggel állott rendelkezésre azoknak, akik a közelmúlttal egybekötő hidakat lerombolták és új világot ígértek, még ha ez a világ rég letűnt primitívebb korszak kezdetlegességét jelentené is számára.

Ma a helyzet kulcsa Európa legtöbb országában az ifjúság kezében van. A tradíció, amely a korábbi nemzedéket összekötötte, számos ponton fogyatékosná vált. Nem a nemzedékek hagyományos ellentéteiről, nem az apák és fiúk turgenyevi küzdelméről van többé szó, hanem egy letűnőben lévő régi világ és egy keletkezőben lévő új világ harcáról.

Megmenteni a letűnő múltból, ami benne jó, biztosítani a kavargó jövőből, ami benne elérhető, ez volna az ideális, ez volna az evolucionális út a mai fiatalság részére, amely azonban csak úgy biztosítható, ha a nyomor züllesztő hatásától sikerül megóvni ezt a nemzedéket, ha sikerül neki munkát és kenyeret juttatni. Mert a forradalmak és lázadások elsősorban a munkanélküli ifjúság körében toborozzák seregük nagy tömegét. Így kerül a munkanélküliség minden társadalmi probléma és az ifjúság problémájának is a középpontjába.

Mint tömegjelenség a munkanélküliség a népek legveszélyesebb szociális megbetegedése. Okainak magyarázatát sokan keresik és azok koronként és országonként változók, de nem kétséges, hogy a mai munkanélküliség egyik alap-oka az államok kölcsönös politikai és gazdasági elzárkózása. Kü-

lönösen áll ez Európa közepére, ahol ennek a rendszernek védvámok, dumping, beviteli és kiviteli, letelepedési és vándorlási korlátozások a tilalomfái. Magyarország szempontjából csak a gazdasági integritásnak következetesen keresztülvitt politikája enyhítene lényegesen a helyzetet.

A munkanélküliség kérdésének organikus megoldására, amely a munkahiányt megelőzve gondoskodik arról, hogy minden munkás a megfelelő helyen, megfelelő bér mellett munkaalkalmat találjon, a mai válságos helyzetben gondolni sem lehet. A kérdés súlyát enyhíti nálunk az a körülmény, hogy a körülbelül 15,000 főnyi diplomás, 35,000 főnyi ipari és 225,000 főnyi mezőgazdasági munkanélküli mind több-kevesebb vonatkozásban van a mezőgazdasággal, úgy, hogy a föld a munkanélküliség megszüntetésének legbiztosabb bázisa.

Ez áll természetesen főleg a mezőgazdasági munkanélküliségre, amelyet az egészségtelen birtokviszonyok, a természetes szaporodás megmaradása és a kivándorlás hiánya okoztak. Nincsen sürgősebb állami feladat, mint megmenteni a fizikai és lelki züllés romboló hatásaitól az egészséges és munkabíró embereket, akik ma alig képesek magukat és családjaikat ellátni. Nagyszabású munkaalkalmakat kell nyitni, amelyek költsége minden áron előteremtendő és helyes alkalmazás esetén nemcsak szociális forradalmat hárít el, hanem hasznos befektetés is és alkalmas arra, hogy az ország gazdasági kultúráját emelje.

Az országban több mint 1 millió kataszteri hold fel nem használt homokos terület van, közel egymillió kataszteri hold a többé-kevésbé megjavítható szikes föld, sok százezer hold a mocsaras, nedves, lápos terület, amely szintén hasznot hajtó megmívelés szolgálatába állítható. Milyen óriási fokozása volna a nemzeti jövedelemnek az,

ha ezek a területek a ma már teljes biztonsággal dolgozó agrártechnika segítségével termékeny állapotba volnának hozhatók. A nincstelen munkanélkülieket kell kapcsolatba hozni a talajjavító és talajmentő akcióval és a megjavítandó föld egy részét kell jutalmul átengedni.

Egészséges, egységes nemzetpolitikai program alapja minden agrárországban a birtokreform mindaddig, amíg nagy nincstelen földművelő tömegek vannak, amelyek a meglévő nagybirtokon elhelyezkedni nem tudnak és arra valók, hogy biztos létalapon nyugvó kisbirtokos családot teremtsenek.

A birtokreformot tehát nem lehet «lezárni», amint azt nálunk egy újabb törvényalkotással tenni megkísérelték. A birtokreform történelmi folyamat, amelynek fokozatosan kell megvalósulni, amelyet kényszerrendszabályokkal nem lehet siettetni, sem feltartóztatni. Földreform alatt azonban nem szabad érteni az okszerű eljárással, a racionalizálási elvvel ellentétes irányt, amely a jól felszerelt birtokot (mivel az nagybirtokosé, részvénytársaságé vagy zsidóé) felosztja és a rosszul gazdálkodót meghagyja, a túlságosan elaprózott parcellákat olyanoknak juttatja, akinek sem pénzük, sem szaktudásuk nincsen.

Nálunk a legutóbb végrehajtott földreformnál ilyen szempontok voltak irányadók s az eredmény is ennek megfelelő volt. Kiosztottak kerek 700,000 kat. holdat 406,000 egyén között, akik ilymódon törpebirtokosok lettek és nem rendelkeztek azzal a technikai és anyagi felkészültséggel, amely nélkül semmiféle termelés el nem képzelhető. A birtokreform eredménye, hogy Magyarország mai területén 1913-ban a kisbirtokok 44.2%-a volt törpe- és kisbirtokos, míg ma már az összes birtokok 54%-a törpebirtok.

A földbirtokreform másként sikerült volna nálunk, ha nem mint politikai és jótékonyági

akció bonyolódik le, hanem mint terméspolitikai akció valósul meg. Utóbbi szempontjai alatt gondoskodni kellett volna arról, hogy a termelési nagyüzem, ott ahol igazán eredményes, fennmaradjon. A törpebirtokosok légiója helyett az életképes kisgazdaosztályt kellett volna megerősíteni, meglévő birtokaik kiegészítésével, új földrészek juttatásával vagy 20 holdnál nem kisebb területek kiosztásával. A földnek annak kezében kell lennie, aki abból önmaga és a köz javára a legtöbbet tudja kihozni. Ezt a célt a szabad birtokvásárlás jobban tudja biztosítani, mint a vásárlók korlátozása, amely a visszaéléseknek és a protekciónak tág kaput nyit. A szabad birtokvásárlás azokat az elemeket juttatja elsősorban birtokhoz, akik a földet ambicionálják és tőkével is rendelkeznek. Minden gazdasági és szociális érdek a kisbirtok megerősítése mellett szól és ezért ilyen birtokok alakítása különös kedvezményekben volna részesítendő.

A földreformnak egyik hibája volt, hogy nem fordított gondot arra, miként lehetne földhöz juttatni a nincsteleneket olyan területekből is, amelyek ma részben köztulajdonban vannak, részben semmiféle megművelésben nem részesülnek.

A földreformnak ez a mulasztása sokban hozzájárult a nemzettest legveszélyesebb betegségének, a mezőgazdasági munkanélküliségnek fokozásához.

A mezőgazdasági munkanélküliségnél is nehezebben megoldható és ezért súlyosabb nemzeti probléma a szellemi munkások válsága, különösen az új diplomás generáció elhelyezkedésének és anyagi boldogulásának kérdése.

A háború előtt minálunk minden huszonötödik ember az értelmiséghez tartozott; ma pedig minden tizenhatodik ember. Megdőlt az egyensúly, a túlgyorsan fejlődött értelmiség és az összeomlás romjaiból megmaradt termelő erők között. Az

1935—36. tanév első felében a magyar főiskolákon 16,000-nél több hallgató volt s a diplomás főiskolai hallgatók számát, akik minden megélhetési forrás nélkül várják a munkaalkalmakat, kerek 8000 főre teszik. Ezekhez járul az a kb. 50,000 főnyi diplomás tábor, amely a háború után került a tisztviselők sorából nyugdíjba és keresletet támaszt a szellemi munkapiacra. A helyzetkép ezzel még nincs kimerítve. Mert évről évre a diplomásoknak új meg új százait fogadja a könyörtelen tilalom, a: «nincs több hely». Alapos az aggodalom, hogy ezek a társadalom részéről fel nem használt, tétlenségre kárhozott energiák egyszer csak kirobbannak. A numerus clausus nem bizonyult alkalmas eszköznek arra, hogy az értelmiségi osztályt hozzáarányosítsa Csonkamagyarország szükségleteihez. Ellenkezőleg, mintha a protekció és privilégium, amely a főiskolákhoz segített, azokat még vonzóbbá tette volna az oda nem valóknak, míg sok tehetséges és tanulni vágyó ifjú külföldre szorult.

A túlsók főiskola összevonása a numerus claususnál hatályosabb eszköz lett volna a szellemi túltermelés csökkentésére. Természetes, hogy ebben a mérséklésben nem szabad odáig mennünk, hogy a jövőt kockáztassuk, amikor a ma igényeit messze meghaladó számban lesz szellemi munkaerőkre szükségünk.

Ma is még sok ezer intelligens diplomás ember található Magyarországon elhelyezkedést, ha a falvak szervező mezőgazdasági munkáját vállalnák. Magyarország 3400 községébe kellene kivinni a termelési szövetkezetek eszméjét és ezzel előzetes kioktatás után bőséges munkaalkalmat lehetne teremteni a megszorodott és elhelyezést kereső szellemi munkaerőknek. A diplomás jogászok, bölcsészek és technikusok áthidalnák azt az űrt, amely még ma is a középosztályt és a parasztosztályt, a

szellemi és a testi munkást egymástól elválasztja, és amely talán sehol sem nagyobb, mint minálunk. Szellemi kapcsolatot, állandó áramkeringést kell létesíteni a társadalmi osztályok között. Ez egymagában olyan nemzeti misszió volna, amelyet jobb gazdasági viszonyok között is ambicionálhatna az intelligens ifjúság.

Mindazok az áldozatok, amelyeket az államnak és társadalomnak a munkanélküliség leküzdésére hoznia kell, minden valószerűség szerint csak átmeneti természetűek, mivel az 1936. esztendővel a produktív korban álló népesség szaporulata csökkenni fog. A háborús évek rendkívül megcsappant születési évjáratái a ráncokövetkező években fogják a produktív kor határát elérni és a munkanélküliség súlyát enyhíteni.

A forradalmak után az intellektuális pályára készülő ifjúságnak lehetőségeit fokozni vélték a közgazdasági pályákra való tereléssel és a közgazdasági ismereteknek fokozottabb terjesztésével. E célból létesítették az úgynevezett közgazdasági egyetemet. De minő eredménnyel? A fiatalságnak pénzügyi és közgazdasági kiképzése csak helyeseltető és annak már a középiskolai oktatás keretében kellene helyet foglalnia. A gazdasági és pénzügyi pályák alapismereteit mindenkinek el kell sajátítania, mert csak ezeknek az ismereteknek birtoka fogja a természetes kiválasztódást a gazdasági pályák felé megindítani.

A közgazdasági oktatásnak az egyetemen való specializálása azonban nem vált be, nem is válhatott be a gazdasági pályák természeténél fogva. Mert más a közgazdává való nevelés és más az orvossá vagy jogásszá való nevelés.

A rendes orvosi egyetemi képzéssel egymagában nem lehet ugyan kiváló sebészeket produkálni, de lehet a kar átlagszínvonalát emelni. A gazdasági ügyek gyakorlati vezetésében, a közgazdaság gya-

korlati irányításához azonban nem elegendő a közgazdasági ismeretek teljes birtoka. Pénzügyi és gazdasági intuíció nélkül a legalaposabb elméleti képzettség mellett sem boldogulhat a közgazda. Míg a gyakorlati jogász a jogi elméletnek és a tételes jognak teljes ismeretében, mint bíró, mint ügyvéd, mint tisztviselő jól megállhatja a helyét és igen hasznos szerepet tölthet be a társadalomban, az államban egyaránt, a pénzügyi és gazdasági élet eredményes intézéséhez a reájuk vonatkozó elméleti és tapasztalati ismereteknek birtoka nem elegendő. A jó jogásznak sugallata, a mindegyikünkkel született jogérzet, amely jogi képzéssel lényegesen fejleszthető: emberi alapösztön. De nincsen a jogérzetnek megfelelő, mindegyikünkkel született gazdasági intuíció. Már pedig ösztönszerű arravalóság, kalkulatív és kombinatív képességek híjján a legtökéletesebb elméleti és technikai képzettség legfeljebb közgazdasági mesterembereket, pénztechnikusokat, routinier-eket termel és nem a szó magasabb értelmében elhivatott közgazdákat. Ezért elhibázott igyekezet «közgazdákat» képezni, ahogy nálunk tömegesen történik, kiváltkép, ha ezt a törekvést az a szándék vezeti, hogy a község, az állam és a társadalom gazdasági életének irányítására hivatott elemeket neveljük. Más a helyzet, ha a közgazdasági kiképzést az ú. n. közgazdasági egyetemen olyanok keresik, akik nem akarnak valamely külön hivatásos pályára lépni, csak azért keresik fel a közgazdasági kurzust, mert ezen vélik a legáltalánosabb gyakorlati képzést elnyerhetni. Bizonyos, hogy közérdeket szolgálna, ha azok, akik nem akarnak szakpályára lépni, általános közgazdasági műveltséget szereznek a némileg egyoldalú jogi vagy bölcsészeti képzettség helyett. Londonban, Frankfurtban és más nagy gazdasági világcentrumokban keletkeztek is és működnek ilyen gazdasági fő-

iskolák azzal a célzattal, hogy a jómódú fiatalságot, amely öröklött vagyonában, családjával, vállalatában, bankjában talál biztos elhelyezést, olyan műveltséghez juttassa, amely egymagában ugyan pályát nem jelentene számára, de párosulva szerencsés mellékkörülményekkel, mégis egy tudásbeli többletbe juttatja, amelyet a főiskolák hiányában nem sajátított volna el. A gazdasági élet és a nemzet gazdagodásának előrehaladott stádiumában a gazdasági vezetésre készülő ifjúság kiművelésére az ilyen iskolák igen jó szolgálatot tehetnek.

A külföldi tapasztalat azt mutatja, hogy a kereslet hivatásos, diplomás közgazdák iránt igen csekély és ez nem az általános túlprodukciónak következménye, amely elvégre más pályákon is megvan, hanem az okleveles közgazda egyszerűen nem kívánatos képzettségű egyén.

Olyan országokban, ahol elsősorban a hivatali és banktisztviselői pályákra kell nevelni a közgazdaságilag képzett ifjúságot, az ilyen tanulmányok inkább luxusszámba mennek.

Az én évtizedes megfigyelésem hazánkban azt a meggyőződést érlelte bennem, hogy a közgazdasági tudomány mai állása mellett az alapos jogi képzettséggel bíró egyének váltak be legjobban a közgazdasági pályákon is.

A fiatalság munkanélküliségének radikális megoldását azonban csak a vándorlások akadályainak fokozatos elhárítása hozhatná meg. A népességnek a legkisebb gazdasági nyomás irányában való áramlása, a jószágtermelés és áruforgalom méreteihez és irányához való igazodása, szóval a munkapiac szabadsága segíthetnének legbiztosabban a mai helyzeten. A gazdasági integritás politikájának megvalósítása, a szomszédokkal való megállapodások létesítése lényegesen enyhítenék a mai állapotot, mert a szomszédos országok meg-

nyíló sorompója a magyar ifjúságnak bő lehetőségeket nyújtana.

Látjuk, hogy miként gazdasági érdekeink, úgy szociális érdekünk is, sőt legjobb meggyőződésünk szerint politikai érdekeink is, a szomszédokkal való megállapodást javasolják. Ez a végső megszólamlása Magyarország gazdasági és társadalmi megújulásának. Magyarország gazdasági érdekei szempontjából a helyzet úgy alakul, hogy minden előnyt, amit nekünk egy nagyobb gazdasági terület nyújthat, a négy szomszédos állam bekapcsolásával elérhetjük. Magyarország szociális érdekei szempontjából: a munkának a Duna-medence területén megnyíló szabad áramlása biztosítaná a mi szellemi tőkénknek jobb értékesítését. Szellemi tőkefeleslegekkel a legtöbb nemzet rendelkezik, de nem vonjuk magunkra a nemzeti elfogultság vádját, ha azt állítjuk, hogy a mi szellemi tőkefeleslegünk, ifjúságunk, értelmiségénél és élelmességénél fogva könnyebben helyezkedne el szomszédainknál, mint az nálunk.

Ha a gazdasági integritás vonala azt a területet öleli fel, amelyen belül a magyar föld termékei árban és minőségben más föld termékeivel szemben előnyben vannak, úgy a kulturális integritás vonala még ennél is tágasabb határokat jelöl meg a tehetséges magyar ifjúság elhelyezkedésére.

Miután ilyenformán a gazdasági határok kitolása elsősorban az ifjúság érdeke, ezeknek kellene ezt szorgalmaznia. Mert a gazdasági határok kitolásával nemcsak új munkaalkalmak fognak megnyílni, hanem más levegő is fog beáramlani az országba. A közérdek szolgálai le fognak szállni a maguk ácsolta trónjukról, nem az fog érvényesülni, aki jól született vagy jól könyökölt, hanem azok, akiket képességeik, szorgalmuk és egyéb erkölcsi tulajdonságaik erre predesztinálnak.

Ez az elgondolás vezetett, amikor a dunavölgyi

ifjúság megszervezését a Dunai Ligának megalakításával megkíséreltem. Felelős államférfiak folyton hajtogatják, hogy szívesen közelednek a szomszédokhoz, de kezdjék el ezt mások. Ha a politikusok nem tudják vagy nem akarják a kezdeményezést kezükbe venni, hát kezdje az ifjúság. Legyen az ifjúság a hídverő, a híd-nemzedék, amelyen át megindul a forgalom a Duna-völgyében, hogy a ma elválasztott munkaterületeken több, jobb és gyümölcsözőbb munka váljék lehetővé. A történelem szánta a mai nemzedéknek ezt a hídverő szerepet. És amely nemzet ifjúsága a híd-nemzedék szerepét elsőnek fogja felismerni és betölteni, az fogja nemzetének a legtöbb hasznot biztosítani.

JÉZUS, A GYERMEK.

Írta: dr. HEGEDŰS LÓRÁNT volt miniszter.

És előhíván egy kis gyermeket,
közéjük állítja vala azt.

(Máté XVIII. 2.)

A legcsodálatosabb jelenség Jézus megjelenésében az, hogy ő a gyermeket állítja oda vallásának fundamentumául, mert benne is gyermek lakik. A többi vallásalapító: Mózes, Buddha, Konfucius, Mohamed, távol áll ilyen gondolat-tól. Elképzelni azt, hogy Jézus keleten jelenik meg, ahol a nőt más állatfajnak, «asszonyi állatnak» tartják, s jogilag pária, a gyermek pedig még lelketlen féreg, hogy ő, kinek nincs családja, test szerint, a gyermeket állítja tanítványai elé — maga is csoda. Pedig ebben van Jézus tanításának legmélyebb lényege. Mikor óriási sokaság járt vele — felkiált: «Bocsássátok hozzám a kisdedeket, mert övék a mennyeknek országa!» Miért mondja ezt? Mert nem bocsátották őket hozzá. Ha hozzá eresztették volna, nem így szólna, de távol akarták tőle tartani őket. Mikor végtelen szereté harmatozni kezd, hogy végigcsorduljon a világon, legtökéletesebb egyszerűségében megint a gyermekkel példázza azt, mert Máté X. részének utolsó versében e fölséges szavakat halljuk: «És aki inni ád egynek e kicsinyek közül, csak egy pohár hideg vizet tanítvány nevében, bizony, mondom néktek, el nem vesztheti hatalmát.»

Innét van a tüneményes csodáknak az a leg-tündöklőbb csodája, hogy egy vallásalapítót gyermekkorában keresnek fel, nemcsak a keleti bölcsék, kik a biblia szerint egyenesen a gyermek imádására indulnak el, hanem az egész mai emberiségnek oly szörnyen megsebzett szíve. A gyermek Jézus! Mert Jézus gyermek. Először is gyermek azért, mert nem fejlődik. Nem is fejlődhetett lelke; ő nem keresi az igazságot, hanem hozza. De gyermek azért is, amit ő példáz, hogy a gyermeki szívben még nincs semmi, nincs felekezeti különbség, nincs osztály, nincs még gyűlölet, még senkiben nem csalódott, még senkire nem bosszús, tehát e tiszta edényben csak egy van: szeretet. Ez Jézus lelkének lelke s ezért ő mindig gyermek marad. Rafael nagyon helyesen gondolt erre, mikor a sixtini Madonna csodás Jézusának szemében már egy lángész tüzét látjuk, amely elvarázsol, Jézus mindig gyermek is marad, nemcsak azért, mert a gyermekben keresi a mennyeknek országát és ide akarja gyűjteni a társadalom egész szeretetét, hanem azért, mert a szeretetnek nagy apostola, a gyermeki szeretet emeli a fájdalmak után is fölének világvallásának fölséges boltozatául. Mennél tovább olvasom a bibliát, annál inkább arra a tapasztalatra jutok, hogy Jézus erkölcstanának alapjává is a gyermeket akarja tenni. Abban a korban roppant sok törvény, római, zsidó, új és régi volt érvényben, egymással küzdve, egymással harcolva, az emberek fejét megzavarva. És Jézus már a tisztázásához fog ez etikai kódexnek akkor, mikor mondja, hogy minden törvények között csak kettő van, az egyik: szeresd az élő Istent, a másik: szeresd az embert. Itt már az egész bibliát, az összes törvénykönyvet két nagy parancsá egyszerűsítette, de még tovább megy, minden beszédénél odaállítja a gyermeket. Ez azt jelenti, hogy minden törvény, min-

den paragrafus, minden ide-oda alkalmazott erkölcs fölött van egyetlenegy szabály: anyák és apák, és te emberiség, ne tegyetek olyat, amit nem meretek ártatlan gyermekeitek szemébe megmondani. Miért van ez? Mihelyt valaki rájött arra, hogy a bibliának ez az igazi értelme, akkor más erkölcsi kódexet elképzelni nem is tud.

— Miért van ez? — kérdem a mi zűrzavaros, rettentően összezilált korunkban. Azért, mert minden ártatlan gyermek szeméből Jézus néz felénk, a gyermek, örök szimbólum, Jézus a gyermek, az örök erkölcs, Jézus a gyermek, az örök szeretet, mely meg tudja váltani a világot, ha a felnőttek meg nem akadályozzák benne.

AZ IFJÚSÁGHOZ.

Írta: JÓZAN MIKLÓS, unitárius püspök

Hitünk tanítja. Szívünk óhajtja. Lelkünk megerősíti. Akaratunk — Isten segedelmével megvalósítja.

A feltámadás és az örökélet iránt táplált meggyőződés egyik sarktétele az Apostoli Hitvallásnak is, amely egyetemes keresztyén jellegénél fogva olyan pozitív és olyan vitán felül álló lelki törvény, mint magának a teremtő és örökkévaló Istennek léte.

Ebből az örökkévaló Életből kiindulva, mindent könnyen megérthetjük és megmagyarázhatjuk. Olyan forrás ez, amelyből meríti fenntartó erejét és táplálékát minden élőlény. Ha világosságra van szükséged, fordulj az ő napja felé. Ha igazságot szomjúhozol, fordulj a krisztusi Evangélium kinyilatkoztatásaihoz. Ha békesség után sóvárogsz, tárd ki a lelkedet és merülj el az ő végtelenségében. Ebben áll az igazi bölcsesség. Ebben áll az Istenben gyökerező, békés, munkás, kiegyensúlyozott és gyümölcsöző élet szent titka: «Istennel — Istenért» és az ő törvényeinek uralmáért a szívekben és a lelkekben.

Ez az áldott lelki tapasztalat és diadalmas életfelfogás sugározza be a keresztyén időszámítás rendjén mindazoknak a törekvéseit, akik az «Anno-Dominit» nem egyszerű dátumnak tekintik, hanem egy folyton megújuló élő kijelentésnek, amely a

hétköznapok szürke robotját is ünnepi alkalmakká varázsolja a mi számunkra. így lesz az egyén, aki eddig csak ösztönszerűen ragaszkodott az ő tovatűnő árnyékéletehez, tagja egy állandó lelki közösségnek, amelyben feltalálja önmagát, s kész a barátság és szeretet aranyszálaival belekapcsolódni intézményesen is azokba a társadalmi, egyházi és nemzeti alakulatokba, amelyek átörökítik az isteni örök szép, jó és igaz eszményeit nemzedékről nemzedékre.

Magyar ifjú! — A mai válságos időkben is azt kívánja tőled a népközösség, hogy nem elhamarkodva, de nem is késlekedve, alapíts magadnak Családot. Ez lesz a te kis világod, amelyben derűs, avagy borús napokban egyaránt boldognak fogod érezni magadat, szétszotva és gyűjtögetve lelki kincseidet, amelyek akkor lesznek igazán a tieid, ha önekik adod át, akik téged szívből szeretnek. Ez lesz a te mindennapi kenyered, amelyért nem hiába küzködtél és nem hiába imádkoztál.

Magyar Ifjú! — Akár kereszt, akár csillag oltalma alatt harcolsz, légy hű önmagadhoz, és ne gondold, hogy kedvébe jársz az Anyaszentegyház egyetlen Főpapjának, az Úr Jézus Krisztusnak, hogyha ugyanabba a hibába esel, mint a farizeus az evangéliumi példázatban. A te hited — hűség, odaadás, áldozat, bűnvallás, szeretet és megbocsátás. Ezekben gyakorold magadat, mint igaz hívőhöz illik, aki előtt nem botránykő a Krisztus keresztje. Az ő nyomdokain haladva, érezni fogod, hogy milyen jó az Atyafiaknak békeségben való együttlkozásuk és ezt át fogod vinni és származtatni a mai forrongó világhelyzetben is mindazokra, akik tőled várják a jelt az egyetemes keresztyén szellem megújulására. Így lesz az Anyaszentegyház az Isten gyermekeinek nagy Családja, amelyben ma és minden napon feltámad a Krisztus.

Magyar Ifjú! — Akár szegény, akár gazdag vagy; az egyszerű nép gyermeke, vagy ősi nemesi családok sarja, egy a te kötelességed a magyar Hazával szemben: szeresd önzetlenül, szeresd életed és véred felajánlásával a közös oltáron, amelynek lángja soha ki nem aludhat. Előtted állanak a múltban dicső példányképek: honfoglaló ősök fegyvertényei, hatalmas törvénykönyv életadó lelke, nagy királyok, bölcs államférfiak, áldozatos szívek, költők és tudósok, fölkent papjai az örök művészetnek ... Kicsinyben, avagy nagyban, neked is ilyennek kell lenned, hogy általad, a te munkád és buzgó igyekezeted által is «éljen, gyarapodjék és virágozzék» az ezeréves magyar Nemzet! . . .

A KERESZTYÉN ÉLET AKADÁLYAI ÉS GYŐZELME.

Írta: KOCZOGH ANDRÁS dr. író.

Az iskolákban mindennap elimádkozzák a «Magyar hiszekegy»-et. Hogy a tanítók, tanárok és tanulók mennyiben hisznek a magyar feltámadásban, azt emberi szemmel nem láthatjuk s így nem is mondhatunk róla ítéletet, de az is bizonyos, hogy a magyar feltámadás elsősorban Istentől s másodsorban pedig tőlünk, magyaroktól függ . . . Isten mindazt akarja, ami jó s e mellett szükséges, hasznos és üdvösséges. Mindezt bizonyosan mi is akarjuk és kívánjuk is. De vájjon gondolunk-e mélységes komolysággal és keresztyéni felelősséggel arra, hogy a feltámadásnak milyen akadályai vannak? Én úgy látom, hogy az igazi magyar nemzeti feltámadás egyet jelent a gyakorlati keresztyén élet feltámadásával, vagyis megújulásával.

A magyar feltámadásnak igen sok feltétele van s a legfontosabb, hogy tudunk-e, képesek vagyunk-e gyakorlati keresztyén módon élni s a tiszta erkölcs alapján olyan megváltozott élethez kitermelni, amelyek előtt még ellenségeink is meghajolnak. Mert a vallásnak annyiban van értelme és jelentősége, amennyiben Isten erejével és segítségével javítani képes az embereken, különben idejét múlta. Ma már nem formális, hanem gyakorlati keresztyénségre, nem csupán intézményes, hanem hit valló egyházra van szükség.

Hogy erre eljuthassunk, világosan kell látnunk azokat a tényezőket, akadályokat, amelyek a gyakorlati keresztyén életnek az útjában állnak . . . Mert én «gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint. De látok egy másik törvényt az én tagjaimban, mely ellenkezik az elmém törvényével és engem rabul át a bűn törvényének, mely van az én tagjaimban. Oh, én nyomorult ember. Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből?» (Róm. 7. r. 22—24. v.)

Igen, a sátán által támasztott akadályoknak egész légiója áll utunkban, hogy ne azokat cselekedhessük, amiket szeretnénk és akarnánk. Lásuk ezeket az akadályokat!

Az ember jellemének, egyéniségének kialakulásában különösen két főtényező van hatással, úgy mint az öröklés és a nevelés. Browning angol pedagógus szerint egyéniségünkre nemcsak szüleink, de őseink egész hosszú sorozata van befolyással, Wundt szerint pedig az egyéni organizáció határozza meg jellemünket s öröklött természetünk, diszpozíciónk igen erős, hatalmas tényező, amelyen nehéz változtatni. Ha most már ez makacs, erőszakos, ellenkező, nem érzékeny s nem könnyen enged befolyást a jónak, akkor az evangéliumi hatások, mint a nyíl a kemény falról, vagy az acélvértetetről, úgy pattannak vissza s hiábavaló lesz a szülő, tanító s lelkipásztor szelíd és szeretetteljes oktatása.

De az is megtörténhetik, hogy az ember hívő keresztyénnek véli és tartja magát s mégsem az valóban, mert járhatunk templomba, énekelhetünk, imádkozhatunk, olvashatunk Bibliát, sőt prédikálhatunk és mondhatjuk, hogy megtértünk: ha természetünkről, illetve természeti hibáinkról, a türelmetlenségről, haragtartásról, szeretetlen bírálgatásról, stb. nem tudunk lemondani, akkor hiábavaló a mi keresztyénségünk.

Akadályozza igaz keresztyénné létünket a nevelés is. Ha a szülők vallástalanok, vagy pedig a szülői házban nincs meg az istenfélelem, lelki-harmónia, akkor hiába igyekeznek a gyermekeket szavakkal és utasításokkal másokká nevelni, mint amilyenek ők. A példa erősebb, mint a beszéd s ők az után indulnak. Harminckétéves tanári pályámon igen sokszor hallottam síró anyáknak s kesergő apáknak a panaszait, hogy gyermekeiket nem tudják jóra irányítani s amikor az okok után tudakozódtam, kitűnt, hogy a családi életben nincs meg a lelkiharmónia, vagy a gyereket elkényeztették, a legtöbb esetben pedig a szülők elváltán s egymást meggyűlölve élnek.

A keresztyén nevelést az iskola sem képes előmozdítani, ha a vallástan csak mint félig vagy hallgatólag melléktantárgyként szerepel, ha a hit-tankönyvek szárazak, nehézkesek, ha a világi tanárok nem támogatják a tanuló vallásos lelkületének a kifejlődését. Egyébiránt az iskolai nevelésnek is csak úgy lehet sikere, ha a szülői ház, a család is mellette áll, különösen a hívő, s komoly keresztyén élet példaadásával. . . Néhány évvel ezelőtt a fővárosban az Üllői-úton úriasszony kisfiút vezetett előttem. A mama azt magyarázta a gyereknek, hogy aki nem imádkozik, azt nem szereti a jó Isten, amire a fiú azt felelte, hogy akkor a papát sem szereti, mert az sem imádkozik. Néhány hét múlva szintén előttem, a Nyugati pályaudvarnál egyszerű kendős asszony megcsókolva 15 év körüli fiát, ezzel vált el tőle: Fiam, szeresd az Istent. Milyen különbség a kettő között!

A hagyomány, a tradíció, a múlt, megrögzött szokások szintén erős visszatartó erőt gyakorolhatnak abban, hogy az evangéliumot komolyan vegyük és életünk középpontjává tegyük. Ha a szülőknél, nagyszülőknél s idősebb embereknél a

formális, élettelen vallásosságot látjuk, mi is könnyen a felé hajlunk, mert az kevesebb felelősséggel jár! Többet megenged a világiasságból, az élvezetekből, a könnyebb életből, látszólag pedig Istennek és az isteni dolgoknak is eleget tesz. Amennyire fontos tényező az ember jellemének a kialakításában a nevelés, éppen olyan környezet is, amelybe az ember kiskorától kezdve belekerül. . . Taine Hyppolit elmélete, hogy a környezet teszi az embert, tapasztalaton alapszik. A környezetnek igen nagy előmozdító ereje, de egyszersmind gátló hatása lehet a keresztyén életre is. Ha a környezet indolens, közönyös, destruktív, esetleg gúnyolódó a vallással szemben, a fiatal lélek nehezen fog Istent kereső, imádkozó, bibliaolvasó komoly keresztyén jellemmé fejlődni, sőt ha már komolyan vette Isten dolgait, akkor is dekadencia, visszaesés fog beállani valláserkölcsei életében. Amint a növény, vagy virág harmatot, esőt, napsugárt s a természetnek megfelelő éghajlatot, talajt kíván a növekedésre, így van az emberi lélek is. Különben elsorvad. A lelki fejlődésnek s a keresztyén élet gyakorlásának a környezet igen nagy akadálya lehet. Mindennap tapasztaljuk ezt az ifjúsági és más vallásos egyesületek tagjainál, amikor a keresztyén útra tért ifjút, vagy lányt a pajtások, barátok, rokonok — sajnos, néha a testvérek, sőt a szülői ház is — visszarántják a keskeny útról s helyette talán örvénybe, kárhózatba viszik, amelyből már alig van visszatérés . . . Robertson szerint a világiasság rosszabb, mint a bűn, mert ezt esetleg egyszer-egyszer követjük el s megbánhatjuk, elhagyhatjuk, de a világiasság a lelkünk-höz nő, uralkodóvá lesz egész egyéniségünkön s nem engedi a lélek magasra szárnyalását.

A műveltség, tudás nagy értéke az emberiségnek, magas színvonalra emelhet bennünket,

igazi áldássá, drága kincské azonban csak úgy lehet, ha keresztyén hittel párosul, amint ezt a hívő tudósok egész sorozata bizonyítja.

Az emberiség igazi fénylő csillagai, mint Kopernikus, Pascal, Carlyle, Niebuhr, Pasteur stb. hívő emberek voltak. Ez utóbbi mondotta: «Mivel sokat tanultam, olyan hitem van, mint egy bretagnei parasztnak, de ha még többet tanultam volna, a hitem egy bretagnei parasztasszonyé lenne». A tudás azonban hit nélkül felfúvalkodottakká, gőgösekké tesz bennünket. A hitetlen tudós lenézi embertársát, önhitté lesz, lekicsinyli a vallás örök értékeit és jelentőségét. F fiatal emberek, akiket Isten fogékony ésszel áldott meg, valamelyes műveltséget szerevezve, nemcsak Istenről, a műveltség kegyelmi forrásáról feledkeznek meg, hanem szerényebb tudással rendelkező szüleiket is negligálják, kevésre becsülik.

Akadály a keresztyén életnek a szegénység, gazdagság is; de napjainkban ezeknél sokkal inkább fenyeget az élvezet vágy, a sok szórakozás. Mindenki élvezni szeretné az életet. Könnyen élni kevés munkával, fényes pályát nyerni, uralkodni, parancsolni és élvezni; ez a mai emberek egy nagy részének a célja. A hatalom pedig igen gyakran bűnre vezet. Önzővé és szívtelessé tesz. Aki pedig nagyon szereti az élvezetet, az nem Istenben keresi a békességet és boldogságot s nem embertársainak a javára törekszik.

Természetesen a keresztyén életnek a legfőbb akadálya a bűn, amiről nehezen akarunk lemondani, mert hozzánk tapadt s mi úgy ragaszkodunk hozzá, mint a megszokott ruhadarabhoz. Mivel pedig Jézus és az Ő evangéliuma nem fér össze a bűnnel, inkább lemondunk Megváltónkról és feleséges evangéliumáról. Nem gondoljuk meg, hogy ezzel tönkretesszük önmagunk és szeretteink életét.

Akadályozhatja a keresztyén élet fejlődését és gyakorlását még az is, amiről azt vélnénk, hogy maga a keresztyén élet: nevezetesen a vallásosság, sőt a keresztyének élete is . . . Ha a mi életünk csak olyan mint a farizeusoké volt: külsőségeknek, vallásos formáknak a betartásában nyilvánul, ebből a legnehezebb a krisztusi keresztyénségre átlépni, mert meg vagyunk elégedve önmagunkkal s nem látjuk meg a valódi hibáinkat és bűneinket. A megtért keresztyénségeknek nagyon is vigyázni kell, hogy az önteltség, fölényeskedés, vagy pedig szórszálhasogatás által vissza ne rettentsek az élő hit és gyakorlati keresztyénséghez már közeledő lelkeket.

Azonban elszomorító és kétségbeejtő jelenség volna, ha a keresztyén élet megvalósításában csak az akadályokat látnánk magunk előtt, de nem volna reménység azok legyőzésére. Rendkívül lesújtó volna ránknézve, ha nem volna kivezető út a gyarlóságok és bűnök labirintusából. Ámde mi hiszünk és remélünk az akadályok legyőzésében. Az emberi akaratról csodákat beszélnek és sokan úgy vélik, hogy az erős akarat mindent legyőz, így pl. a repülőgépből kiugrani, még az ejtőernyővel is, kockázatos feladat. És mégis hány fiatalember volt, aki vállalkozott rá, amíg kötelező volt arra nézve, aki pilóta akart lenni. (Ma már nem kötelező . . .) Oberammergauban a passió játékok alkalmával annak a fiatalembernek, aki Krisztust akarja személyesíteni, 25 percig kell a kereszten függeni. Elalélva veszik le onnan és mégis versenyeznek a szerepért. Ilyen az akaraterő, vállalkozó- és áldozatkészség.

De az emberi erő kevés a keresztyén élet akadályainak és a bűnöknek a legyőzéséhez, azért az akaratnál nagyobb hatalomhoz folyamodunk, amit Pál apostol így fejez ki: «Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít».

(Philip 4. r. 13. v.) Igenis van hatalom és van erő, ami által az akadályokat legyőzhetjük. Az örökkévaló Isten adott nekünk segítséget, módokat és eszközöket erre nézve. Én ezek közül most csak három tényezőre hivatkozom. Ez a három erő: 1. ideál, eszmény, 2. jó olvasmány, 3. jó környezet.

Az eszményre, a követendő példára nézve magasabbat, tökéletesebbet nem tudok, mint Jézus Krisztust . . .

Jézus Krisztus előtt még a hitetlenek is kénytelenek meghajolni, akár egyszerűen csak bölcs embernek, akár az erkölcs képviselőjének tartják. Kénytelenek elismerni, hogy Jézusban kétezer év óta bünt és kivetni valót még az ellenségei sem találhattak. Az alázatos szívű és finomlelkű emberek milliói pedig Isten fiának s az emberiség Megváltójának tartják, aki Önmagát — ártatlan lévén — teljesen odaáldozta az emberiségnek, hogy azt bűneitől megszabadítsa s példaadásával Isten országát már e földön megalapítsa. Valóban az emberiséget boldoggá tenni sem a politika, sem a tudomány — csupán a Jézustól nyert igazi szeretet képes.

Jézus élete, jelentősége és a keresztyénség programja a Bibliában olvasható, amely a legelterjedtebb könyv. Hétszáz nyelvre van lefordítva. A Biblia lelki tükör, amelybe, ha naponként belenézünk s olvassuk, meglátjuk bűneinket, hibáinkat s fokozatosan átalakulunk jobb és becsületesebb emberekké. Ezért, ha építő és nemesítő olvasmányokkal akarjuk a keresztyén élet akadályait legyőzni, akkor kezdjük a Bibliával és folytassuk olyan könyvekkel, melyek tartalmukkal a Biblia szellemét tükrözik vissza, vagy legalább nincsenek vele ellentétben.

A mai ember — főként az ifjúság — szereti a társaságot, ezért alakítsunk keresztyén egyesületeket, amelyek Jézus Krisztus vezetése alatt az ő

szellemében mindig több és több gyermeket, ifjút, leányt és felnőttet egyesítenek egy szent és nemes feladatra, a magyar nemzeti élet erkölcsi és politikai feltámasztására. Természetesen ezek lehetőleg az egyház égisze alatt, vagy vele kapcsolatban álljanak ... A keresztyén egyesületek fundamentuma az evangélium, vezére pedig Jézus Krisztus, akinek segítségével nemcsak hatalmas, de boldog Magyarországot akarunk létrehozni. Így remélhetjük és elérhetjük a magyar feltámasztást s elmondhatjuk Pál apostollal: Hála ... az Istennek, aki. . . diadalra vezet minket a Krisztusban . . .

GYÁRMISSZIÓ ÉS VÁROSI PROLETÁRSETTLEMENT.

Írta: KULIFAY GYULA,
külügyi alelnök a Protestáns Diákszövetségben.

Minden elismerést megérdemel az az igyekezet, mellyel a társadalombúvárok az agrárprobléma, vagy méginkább a falukérdés mélyeire szállnak. Az ifjúsági kezdeményezésekre megindult szociografusok gyalogtúrái, fénykép- és számriportjai nyomán megrendítő kiáltások, panaszok törtek fel a megmozdult lelkiismeret emberein keresztül. Nem is az a baj, hogy most e téren talán megállnánk, vagy tétlenkednénk, hanem, hogy minden figyelem egyedül ide összpontosul, annak a kísértésével, hogy politikai nyalánkság lesz belőle, esetleg elácsorgás a hajtépő jajgatásnak.

A társadalom reflektorainak minden irányban kellene járniuk. Ahogy meglátjuk a mezőgazdasági élet hibáit, a gazzal és mérges gombával körülnőtt kis falusi házakat, a kereső lámpával tovább is kellene menni és bevilágíthatnánk vele a gyárkémenyek és a barakkvilág közé is. Szinte végzetes tévedés az egyirányú munka túlzott kiemelése és kérkedés az nálunk, hogy minden kérdés megoldását a falu problémájában látják. Annyi társadalmi probléma van, ahány rétegződésű a társadalom. Ma már az iparban a magát és a kort utolérni akaró Magyarországon ott áll a sokszor mostohán kezelt vagy meg nem értett, vagy könnyelmű vezetők kezére bízott gyári munkás-

ság nagy városkörnyéki serege, az ipari proletariátus. Az új kor társadalmának és egyházainak egyik nagy mulasztása abban áll, hogy a rohamosan előugró, tipikusan fallanszter-osztály számára sem programja, sem vezetése, sem tanácsa, sem segítsége, sőt küldetése sem volt. Ma már nemcsak azt a nagy szakadékot kell áthidalni, mely a magyar mezőgazdasággal foglalkozó rétegek és az entellektüel-osztály között áll fenn, hanem azt a rianást is, mely az utóbbiakat a gyári munkásságtól elválasztja. Nem is kell eldönteni, hogy melyik a fontosabb. De az bizonyos, hogy bármelyik elhanyagolása a legnagyobb veszedelem. Ha eddig volt tehát agrár-settlement munka, akkor most haladéktalanul kell jönnie a városi proletár-settlementnek is. És ki fogja ezt megindítani, ha nem az ifjúság? Az a fiatalság, melynek véreireiben a huszadik század szociális érzésvilága zúg. Mindenki más lehet megrögzött tradicionálisizmusok és egyhelyben tipegés rabja, csak mi nem, akik beleszületve látjuk, érezzük, tapasztaljuk az új, megváltozott élet aggasztó, súlyos problematikáját.

Az is vitatható, hogy melyik munkaterületen végezhet az ifjúság eredményes munkát. Az agrár-settlement munka a nyári évszakra szorul, mivel ősztől tavaszig az egyetemi ifjúságot a város köti. De magunkon tapasztaljuk, hogy a nyár a leginproduktívabb, sokszor csak pihenő vagy vendégeskedő nyaralás, esetleg kínos készülés egy-egy vizsgára. Viszont minden spirituális érdeklődés és munkaterv őszzel bontakozik ki. Ősztől tavaszig pedig csak egy kis sétába vagy egy villamos-jegybe kerül, hogy a proletariátus problémáinak fókuszába találjuk magunkat. A falukérdés a legavatottabbak kezében van már, de a másik területen még csak sporadikus kísérletek sem történtek, legfeljebb a szociáldemokraták részéről.

Ha valaki szociális gondolkodás nélkül élte le fiatalságát, későbbben sem fog e kérdésekkel személyesen megismerkedni. A gyári munkássággal való foglalkozás alig lehetséges máskor, mint a tanulmányi évek alatt. Idővel meghomályosodik érdeklődési köre, vagy a polgári élet egy befutott tagja lesz, akit ugyan az a mély árok szeparál: az osztálykülönbség.

Az ifjúságnak ezt a munkát is mély szociális érzéstől áthatva és a szociális kérdések okai és gyógyításának rendszeres reflexiójára támaszkodva kell végezni. Végeredményben minden szociális doktrína két főtörekvésre oszlik: az osztályok együttműködése és a munkásság helyzetének felemelése.

Az osztályok kooperációjának gondolata azzal a reménnyel indult, hogy a társadalmi berendezkedés megváltoztatása nélkül, mindenoldali jóakarattal, érdekek összehozásával és kölcsönös áldozathozattal megoldhatja a legnehezebb kérdéseket is. Ebben benne van az elkülönült osztályok összebékítésének vágya a testvériség ege alatt. Minden nehézsége mellett is meggazdagító feladat, ahol az akadályok gondolkodásra készítetnek és új aspektusokat adnak.

A munkás-emancipáció elvei a gazdasági demokráciát akarják megvalósítani: arányosulást a gazdasági hatalomban, — azzal a törekvéssel, hogy a gazdasági mechanizmus az egyetemes érdekek és ne a profit útján haladjon. E két doktrínának megfelelően a szociális akció kettős munkát végez: egyfelől szervezkedik a szindikátusokban, melyeket a megvalósítandó gazdasági régime elengedhetetlen fórumaiként tekint — másfelől a szociális nevelés munkáját végzi, vagy végezné.

Ilyen keretek között milyen munkát végezhetne ez az új misszió? Teljesen kizárt dolog,

hogy az organizációkban bármily szerepet is vihessen. Cerberusok őrzik a kapukat és a kerítésekénél örök, bizalmi férfiak állanak, akik saját, jólfelfogott hatalmuk szempontjából vigyázzák a kínai falat.

Marad tehát a nevelés területe, a proletariátussal való személyes érintkezés szükségessége, a lehető legsürgősebb preventív munka. A hipokraták szemfogatása csupán az, hogy mivel megbélyegzi szélsőségeiket, nem is megy közénk. Majd közénk mennek akkor azok, akik semmiből sem csinálnak lelkiismereti kérdést! Igaz, hogy a gyári munkás ijesztően bizalmatlan más osztályokkal szemben, amelyek, vélekedése szerint, képtelenek őt megérteni. De éppen az egyetemi ifjúságnak helyzetelőnye az, hogy őt még nem vonják bele az így megjelölt kategóriákba, sőt nehéz megélhetése révén bizonyos mértékig őt is bajtársként tekintik, különösen ha őszinte közeledést találnak nála. Ez az érintkezés mindkét fél számára gazdagító lehet. Az egyik, jóllehet, magasabbban áll az általános műveltség ismeretei, a szenvedélyeken való uralkodni tudás és a tudományos mentalitás által, de a másinak gazdag élettapasztalata, valóságérzéke és tán testvéribb szíve van. A francia Brémond megkapó képeket nyújt arról, hogy milyen hihetetlen ismeret-szomja van a munkásembernek. Talán éppen ez az a pont, ahol az oltás a legbiztosabb lehet. Az a tudománydarab, amit mi adhatunk, megfogja neki mutatni az igazság igaz keresését, az egymásra utaltság nagy, mindent átfogó láncolatát és nemzeti sorsközösségünket.

Szükséges-e mondani, hogy úgy kell közénk menni, mint egyenlőknek? A tanulás vágyával, nem pedig a vállveregető leereszkedés kegyes gesztusaival, mely csak akadékoskodásra, sőt ellenségeskedésre vezethetne. Tehát baráti érintkezés

lenne ez, és pedig elsősorban a fiatal munkássággal. Figyelemreméltó, hogy a franciaországi jezsuiták közül sokan beálltak munkásnak, csak hogy közös alapot teremtsenek a velük való foglalkozáshoz. Azonban e merész megoldás hiányában, sőt lehetetlensége folytán a mi munkánk csak szellemi térre szorítkozhat. Esetleg tanulmányi körök vagy szabad tribünök keretén belül. Felvethetnénk itt sok kérdést: nem lehetne-e ilyen, a munkások helyzetét tanulmányozó és általában társadalomkutató ösztöndíjakat létesíteni?

Vagy miért nem nyithatnák meg egyesületeink számukra is internátusaikat, vagy legalábbis üléstermeiket? Nem lehetne-e az iparostanoncokat baráti körbe vonni? Ezt minden egyetemi városban meg kellene csinálni. Miért ne indulhatna meg egy kis expedíció a proletariátus szomorú vidékeire? Nemcsak a magyar falvakba kellene egészségvonatokat indítani! Egy minden szakból összeállított sereg végezzen kiszállásokat. Jöjjenek az orvosok, az evangélisták, mérnökök, közgazdászok: mindenki, konzíliumot tartani, «mielőtt utolsót álmodna a nyomor». Ha az ifjúság, a társadalom, ha az egyház nyílt és őszinte szívvel megindulna, akkor ez a szenvedő, materiális világ, ez az önző, beteg, nyugtalan milió előbbutóbb, mint régen a legyőzött királyok: lábaik elé dobná citadelláik kulcsait.

A MÁNAK HARCA A VALLÁSÉRT ÉS A VALLÁS ELLEN.

Írta: LAURENTZY VILMOS dr. egyet. m. tanár.

A soha meg nem szűnő emberi küzdelemnek mindig egy-egy központi problémája van. Ez a probléma jellemzően mutatja a történelmi korszakoknak lelkiségét, az emberiség fejlődésének irányát. Természetesen a főproblémák mellett párhuzamosan haladnak többé-kevésbé jelentős más kérdések is, melyek időnként teljesen elhalványulnak vagy pedig még nagyobb és döntőbb fontosságúvá válnak. Így keletkeznek a problémakörök, melyek lehetnek politikaiak, művelődésiek, gazdaságiak. Ezek közül azonban azok a kérdések bírnak mégis korokat teremtő erővel, melyek az ember lelkiségének alapjait legközelebről érintik.

Egyik ilyen történelmi jelentőségű problémája napjainknak a lelki válság és abban a vallás kérdése. Ez az, ami a gondolkodókat nagy erővel ragadja meg. Bár a politikai gonoszságok és gazdasági nyomorúságok kérdései szintén előtérben állanak, különösen a mindennapi közönséges érdeklődés számára, mégis ezek a történelmi élet viszonylatában mulandók, de a lélek dolga — Örök. A mai politikai civódások és gazdasági megnyomorgatások rég feledésbe fognak menni, de a lelkek nagy harcainak eredményei évszázadok múltán is irányítani fogják a történelmi életet.

Ma újból a testnek kívánságai, az anyagnak

haszonérdeke harcolnak a lélek ellen. A tudomány mezébe burkolt lelki szegénység és a meglévő ellen mindig lázadó rombolási düh száll szembe a hitnek és a magasabb lelki műveltségnek emelkedettségével, annak történelmet építő munkájával. Az előbbi a legyőzés, az utóbbi a meggyőzés fegyverével harcol. A túlsó oldalon, az egészséges ítélőképességű ember számára jórészt érthetetlen, bonyolult elméletek hirdetésével most már le akarják egyszerűsíteni a tömegek számára e kérdést. Annyira, hogy a legtanulatlanabb ember is, a problémának világtörténelmi jelentőségét nem is sejtve, a tudatlanság bátorságával teszi fel maga számára a kérdést: «Van-e szükség egyáltalában vallásra?»

Még a mi táborunkban is, nagy hitbeli erősek mellett, különösen a tanult osztályokban, nagy kétségek kezdenek úrrá lenni. Tudományos boncolgatások tárgyává teszik a hitet és miután exakt matematikai vagy fizikai bizonyosságokat nem képesek maguk számára szerezni, azt érzik, hogy a kételkedésnek riasztó szorongása dörömből lelkükön. Gyakran még a hívőket is megéjti a magasabbrendű tudományosság látszata, mely a hitetlenség kérdését abba a tudományos formulázásba burkolja, hogy: «Történelmi szükségyszerűség-e a vallás?» Olyan szociológiai képlete-e az a fejlődésnek, amely nélkül az emberi társas élet strukturális felépítettsége hiányos, sőt lehetetlen volna és amely nélkül az ember nem tudna megfelelni magasabbrendű történelmi hivatásának?

Melyiknek van igaza ma és melyik fog győzni holnap? E kínzó kérdésre a 6000 éves történelmi folyamatból leszűrt törvényszerűségek megadják a szükséges választ. Azonkívül az emberi léleknek sajátos alkata is és azok az örökértékű lélekmegmozdulások is bizonyosságokat

nyújtanak, amelyek az ember természetes vágyaiban és cselekedeteiben fejeződnek ki. Végül bizonyágtétel az az öntudatlan és ösztönös emberi törekvés is, amely a földi életnek hétköznapi gyönyörűségei mellett, a lelki életnek optimumát keresi. Azt a boldogságot, mit évezredek át az emberek milliói verejtékezve hajszolnak és amely nélkül nincs istentől teremtett, emelkedett élet, hanem csak földön kúszó és vak sötétségben botorkáló testi tengődés.

Ha a tudománynak objektív vezetésével és nyitott szemmel nézünk bele a történelemnek ezerszínű eseménytömkelegébe, akkor a felvetett problémákra megkapjuk a kielégítő és megnyugtató választ. Azonkívül azokat a szellemi fegyvereket is, melyekkel meg tudunk állani a cinikus és fölényes bírálók és a vakmerőn támadó lélekrombolókkal szemben, de meg is tudjuk védeni sikerrel hitbeli birtokállományunkat.

Az emberi lélek titokzatos műhelyében az életmozzanatok megjelenése fokozatos egymásutániségot mutat. A lelki élet a legkezdetlegesebb érzési és gondolati csirákból kiindulva, az egyes fejlődési periódusokon át, szédítő magaslatokig emelkedik fel. A felfeléhaladásnak állandó tendenciáját egyik lelki mozzanat sem mutatja olyan határozottan, mint a vallás. Évezredek vértengerén keresztül mind máig a vallás volt az a történelmet alkotó erkölcsi erő, amely ellentállott a földiességnek mindig lehúzó igyekezetével szemben és az embereket mind magasabb és magasabb szférák felé lendítette fel.

A megmagyarázhatatlan félelem, mely az ősembert elfogta annak láttára, ami előtte eladdig ismeretlen és szokatlan volt és ezeket azért földöntúli erővel ruházta fel, ez volt a legkezdetlegesebb formája a vallásnak: a tárgyimádás. Ugyanígy tulajdonított az ember természetfeletti hatalmat

a föld, az ég, az állatvilág és a növényvilág jelenségeinek is; ez volt természetimádás, ami bizonyos területeken állatimádássá alacsonyait le. Bármily tárgyi oka lett legyen is e lelki folyamat megindulásának, az eredmény az volt, hogy az ember érezte az ő gyarló, véges és parányi létének az idők és tér végtelenségébe való beállítottságát. Azt a rémületet keltő egyedülletet, mely őt körülvette a történelmi folytonosság minden pillanatával elmúló és ismét megújuló eseménymillióiknak elzúgó forgatagában. A tehetetlenségnek kínzó tudata gyötörte, és meggyőzte őt óránként és percenként arról, hogy arasznyi léte mint pehely hányódik az események viharában és azt is érezte, hogy az örök törvényeknek, teremtől fenntartó, de meg is semmisítő örök erőknél tehetetlen játékszere. Annak az ismeretlen és felfoghatatlan erőnek, mely előtt alázatos szívvel kel leborulnia, nehogy elveszítse önmagát. Megtalálta tehát azt a lelki támaszt, amely őt a létnek zűrzavarában fenntarthassa. Felismerte azt az erőt, mely a legegyszerűbb szerkezetű fűszálban épp olyan tökéletesen jelentkezik, mint a nagy univerzumnak megérthetetlen komplikáltságában. Látta, hogy az életnek ezer formája van a földön és égben. Az ég, a föld, a tűz, a víz, a világosság, a sötétség, a bölcsesség, a tudatlanság, az erény, a bűn, a szépség, a rútság, stb., mit az ember imád, mindez nem egyéb, mint emberi formákba Öltöztetett istenfogalom. Tehát sokistenhívés.

A történelmi fejlődés a sok millió tapasztalat hatása alatt az ember gondolkodását logikussá tette, érzéseit a művelődés finomulása által megtisztította az ösztönös érzések állati vonásaitól. Már képes volt arra, hogy a nagy egységben meglassa a sokaságot és a millió kis részletet összefoglalja egy mindent magába felölelő hatalmas szintézisbe. A milliárd kis energiát összesűrítette

egy mindenk felett álló őserőbe. Ez lett az egy Isten eszmének fenséges gondolata és ennek eredménye az istenhívés vallásrendszere, mint a vallástörténelmi fejlődésnek eddig elért legmagasabb kifejezése.

A vallásosság lelki tényének, a legintimusabb gondolkodásnak és érzéseknek gyakorlati és szervezeti kivetődései azok a szabályok lettek, melyekbe, mint keretbe, logikusan és szervesen foglaltnak bele mindazok, amikbe hinni kell, ami a hívésben irányt szabó törvény lesz, tehát létrejöttek a hitelvek, dogmák, később ezekből a szervezeti formák, a vallásrendszerek. A szabályok betartásáról és betartatásáról erre hivatottaknak kell gondoskodniuk. Nekik kellett azokat a sacralis cselekedeteket elvégezniök, melyek a belső hitnek külső kifejezései voltak. így születtek meg a ceremóniák, az isteni tisztelet, az azokat elvégző papi rend, a klérus és végül a vallásoknak gyakorlati életcéljait megvalósító szervezetek, az egyházak. Az egyházi szervezet a földi életnek követeléseit egyhangba hozta a vallás parancsai-val. A hívők seregét személyileg, területileg és jogilag összefoglalta, azonos szabályok szerint kormányozta. E nagyszabású fejlődési sornak kiinduló pontja tehát megcáfolhatatlanul bebizonyíthatóan a vallásos érzés volt, amelyből aztán kitermelődtek a legkülönbözőbb fejlettségű vallások és azok gyakorlati szervezetei, az egyházak. Ki merheti azt állítani, hogy e történelmi folyamat mesterkéltn emberi csinálmány és hogy az embernek emberi mivoltával ellentétben áll? Egyesek által, önző célok érdekében, tömegekre ráerőszakolt rendszer? Ha ez nem lett volna a legemberibb folyamat, mely mindenkor népeinek lelkéből feltartóztathatatlanul sarjadzott mind nagyobb erővel ki, akkor lehetséges lett volna évezredekken át száz meg száz milliós tömegeket,

az egyszerű kötőrőtől kezdve, a legzseniálisabb tudósig ily szégyenteljes és megalázó lelki igában tartani? Ha nem lett volna a vallás elengedhetetlen emberi lelki szükséglet, akkor miként történhetett volna meg az, hogy az egymástól térben és időben legmesszebben elválasztott embercsoportok, a vallásrendszerek alakjában a lelki fejlődésnek azonos fokozatait alakítsák ki anélkül, hogy valaha egymásnak létezését csak sejtették volna is?

Az áltudomány azt állítja, hogy ez csupán azért következhetett be, mert az emberiség e korokban a művelődésnek nem volt olyan magas fokán, mint most. Ma ez lehetetlen volna, ma a modern tudomány már az eget ostromolja és a modern ember a természet erőit tehetetlen rabszolga gyanánt saját szolgálatára igázza le. Hiszen magát az égnek villámát is vékony sodronybörtönbe zárja, hogy aztán azzal világítson, fűtjön, dolgozzon. Azt kellene feltételezni tehát, hogy most nincsenek is jelentős vallásrendszerek. Csak pár ezer meggyengült agyú tudatlan férfi és siránkozó, tehetetlen vénasszony képezi a hívők seregét. Ezzel szemben azonban könnyűszerrel, pár perc alatt kimutatható, hogy milliók és százmilliók élnek ma is a vallások lelki rendszerében és a föld legműveltebb népei, leghatalmasabb nemzetei mind valamely vallásrendszer lelki közösségébe tartoznak.

A földnek 1953 millió lakosságából 745 millió, 38.2% keresztyén. Ebből kath. 380 millió, 19.5 %, ev. keresztyén 210 millió, 10.8%, ortodox 145 millió, 7.40%, Islam-hitű 260 millió, 13.30%, izraelita 14.1 millió, 0.7%. Tehát az egyistenhívők összes száma 1009.1 millió, a föld összlakosságának 51.7%-a. A nagy keleti világvallások, melyek az egyistenhívéshez közelállanak és vallás-erkölcsstanuk igen magas fokon van, következő számokat mutatják: Hinduisták, brahmanisták

250 millió, 12.8%, buddhisták, konfucisták, sintoisták, laocisták, taocisták 560 millió, 28.7%. Természetimádók 87 millió, 4.5%. Olyanok, kik egyik valláshoz tartozandóknak sem ismerik el magukat, a világon volt 37 millió, a föld összes lakosságának tehát 1.8%-a. Európának 495 millió lakosságából pedig felekezet nélkül való volt 9 millió, azaz 1.8%. Végeredményében tehát a föld lakosságának 1.8%-a akar tudományos meggyőződésből, avagy más okból vallás nélkül élni, de ezek is tulajdonképpen egy-egy vallásnak voltak eredetileg tagjai. (Hickmann. Geographisch statistischer Universalatlas 1930—31. Wien.)

A vallásnak történelmi fejlődése nem maradt, nem is maradhatott tehát elszigetelt jelentőségű. Mint az emberi élet legmagasabbrendű szellem-erkölcsi kialakulásának folyamata, az ember-életnek minden területére beleeresztette hajszálgöckereit. Voltak évszázadok, melyek annyira egyházias jellegűek voltak, hogy az emberek sem nem gondolkodhattak, sem nem cselekedhettek másképpen, mint azt az egyház elrendelte. így tehát az egyházaknak a politikai, természetesen a művelődési, sőt a gazdasági területeken is döntő befolyásuk volt. Az életformák létrehozásában, kiformalásában döntő hatást gyakoroltak mindenütt és minden korban.

Így a vallás legtöbbször alapítója, vagy egyik legfőbb tényezője volt az államrendszernek. Az ókor nem is ismer más államformát, mint a papkirályságot, a theokratikus államformát, hol a fejedelem az államnak főpapja is. A nagy vallásalapítók gyakran nagy államszervezők is: Mózes, Mohamed, Buddha, Confuce, Calvin. Az uralkodási módnak abszolutisztikus jellege, azaz a központi akarat érvényesítésének rendszere, szintén egyházi jellegű. A társadalomtagozódásnak módja, az egyház felfogása alapján alakul ki Keleten pl.

kasztrendszerre, Nyugaton a kereszténység hatása alatt a szociálisabb tartalmú jobbágysággá. A kereszténység emelte ki az embert a rabszolgasorból, a római jognak megalázó «Res» állapotából. Nem az egyházon múlt, hogy az akkori jogi és gazdasági rendszer kényszerítése alatt, a felszabadítást nem hajthatta teljesen végre.

Az egyes vallásrendszerek megváltoztatták a világ politikai arculatát is. Az ókori világbirodalmaknak politikai határai egybeestek az illető nép vallásrendszerének kisugárzási területével. A mózesi hit hozta létre a zsidó államot, az islam az arab birodalmat, a kereszténység a keletrómai, a frankrómai, a németrómai császárságot. Ezenkívül mindazokat az államalakulásokat, melyek az Európában található mostani államoknak csirái voltak.

Az egyháznak legfőbb szentesítése nélkül, még a hellén-római sokistenség területén sem lehetett valaki archonná, consullá, annál kevésbé az egyistenhívés országaiban. A mózesi hit és az islam főpapjai, a kereszténység pápája kenték fel az uralkodókat. Még a legkiválóbb történelmi személyek is csak úgy valósíthatták meg államalapítási céljukat, hogy az egyház ehhez legfelsőbb hozzájárulását, a koronázás tényével, megadta. Pl. Klodvig frank királysága, Nagy Károly frankrómai, Nagy Ottó németrómai császársága, Szt. István magyar királysága.

Nem kevésbé volt világjelentősége a vallásnak a művelődés terén. Hiszen először a kultusz volt, a léleknek vallásos megmozdulása és csak hosszú évszázadok múltán lett belőle a világviszonyokra is kiterjedő kultúra. Minden művelődési lehetőségnek kiindulási alapja, az írás és olvasás, egyházi tudomány volt. Épp úgy a fogalmazás, okiratszerkesztés, törvénszöveg-készítés is. Az első történelmi feljegyzések egyháziak által

történnek és túlnyomólag egyházi viszonyokra vonatkoznak. A világiak, még oly kiváló történelmi személy is, mint pl. Nagy Károly csak nagynehezen tanulta meg neve aláírását, természetesen egyházi férfiútól, a nagy tudós Alcuin mestertől.

Az egyháznak biztos épületei lettek a hiteles helyek is és az egyháziak tanuságtételei az oklevélmagyarázatban a döntők. Az egyház volt az igazságszolgáltatásban is hosszú évszázadokon át a végső elhatározó fórum. A jogtudomány először egyházjog volt, a tudomány és az összes tudásnak szintézise, a filozófia először egyházi tudomány és egyházi bölcsészet volt. Csak évszázadok fejlődése nyomán terjedt az ki a világiakra is. Az egyháziak voltak tanítómesterei az egyes koroknak, a tanítás, a nevelés, az iskola, a legfelsőbb tudomány képviselője, az egyetem, szintén egyházi volt évszázadokon át.

A léleknek legbensőbb érzéseit és gondolatait a vallásos ihlet varázsolta át formába, színbe, szóba és hangba. Így születtek meg azok a fenséges és örökértékű művészeti, irodalmi és zenei alkotások, amelyeket az ember lángesze koronként megálmódott. A művészi építkezésnek csodái lettek a templomok, a klostromok. Anyagban érzékítették meg a lángeszek azt a magasba lendülő érzést, mely lelküket az isteneszme fensége és magasztossága iránt eltöltötte. Az indiai szikla-templomok, a pagodák, a hellén, a római templomok, a gótika, a rinascimento, a mór, a barokk egyházi épületek az emberiség legcsodálatosabb alkotásai és egy-egy világstílusnak létrehozói.

Az Isten házának fenségét és nagyszerűségét méltóan egészítették ki a festészetnek, a szobrászatnak remekei. Bekoronázták a templom művészi bevégeztségét a kegyszerek, melyek az iparművészetnek voltak utolérhetetlen szépségű művei. A vallásos érzés magasba szárnyalása nem

tudta azonban épületben, festményben, szoborban kellőképpen kifejezni magasztos érzéseit, tehát azt hangba és szóba öntötte. Az egyházi szónoklatnak, zenének és éneknek gyönyörű remekműveibe, az istendicséretnek fenséges himnuszaiába és zsoltáiraiba.

A vallásnak teremtő és átalakító hatása még oly területen is nagy fontosságú volt, mely egészen távol állott a léleknek bensőséges és elvont világától. Oly foglalkozási ágaknak tevékenységi körében is, mely az anyagi szükségleteket elégítette ki, tehát a gazdasági téren is. Az egyház, mint minden korok legtökéletesebb organizációja, tudatában volt annak, hogy a legfenségesebb lelki élet sem tud fennmaradni, ha nem kíséri azt a földi életnek az a másik formája, mely a fizikai lét fenntartásának feltételeit teremti meg. Csak rendezett és fejlődő anyagi életre támaszkodottan válik lehetségessé a szellem-erkölcsi életnek az a nagyszerű felépítettsége, amit a történelmi életnek folyamán tapasztaltunk. Az egyház ezért tevékeny részt vesz az anyagi kultúra megteremtésében. Az egyházi területeken vannak a mintabirtokok. A babiloni, egyiptomi, asszír, hellén templomok legfőbb pénzügytechnikai lebonyolítói a gazdasági életnek, a középkorban a Montik. A keresztyén egyház szent férfiai voltak azok, kik a népvándorlásnak európai és ázsiai nomádjait a békés munka értékére megtanították. A racionális gazdasági élet titkaiba bevezették. A gazdasági életnek évszázadokig az egyház volt a legnagyobb megrendelője s fogyasztója pompás építkezéseivel, az egyházi udvartartások kialakításával. A templomok és klostromok körül keletkezett ipartelepekből lettek a városok alapjai. Az iparnak, kereskedelemnek, tehát az árukicserélésnek, a vásároknak gócpontjai. Az egyház szociális érzése küzdött a pénz hatalom elfajulásai ellen, az

uzsora korlátozásával. Még a kamatvételt is eltiltotta, mint igazságtalan nyereséget. A rabszolgabérrendszer ellen is az egyház harcolt s követelte a szerencsétlenek felszabadítását. Az egyházi íróknál találjuk meg az első csíráit a gazdaságtani megállapításoknak és elméleteknek is.

Mint látjuk tehát, a vallás nemcsak fejlődésbeli szükségszerűség, hanem az emberi életnek oly történelmi velejárója is, amely nélkül a legegyszerűbb ember épp úgy nem tud megbékélt életet élni, mint a legkomplikáltabb műveltségű sem. Mivé lenne az emberiség történelme, ha abból kidobnók mindazt az esemény- és eredménytömeget, amit a vallásos gondolathozottlétre? A történelem anyaga teljesen összezsugorodnék és az ember szellemi életének terén irdatlan, vak sötétség támadna, mit sem a művészet, sem az irodalom, sem a tudomány fénye nem tenne világossá, sem pedig melege boldog hangulatúvá. Ha a tudományos mezbe burkolódzott gonoszság erőszakos eszközökkel a vallásnak külső és belső szervezetét, a templomot, a papságot elpusztítaná, nem volna arra elég ereje, hogy az emberi lélekből kiirtsa azokat a legbensőségesebb érzéseket és gondolatokat, ami nélkül az ember élni úgy sem tud és minek hiányában lelkileg újból lesüllyedne a barlangi állatembernek szomorú lelki szegénységébe.

Az emberiség magasabbrendű történelmi elhivatottságába vetett hitének, a jónak diadalmaszkodásába vetett reménységnek, a nagy megkísértésekben való erkölcsi megállásnak, a szerencsétlenségben való megvigasztalódásnak lehetősége csak a valláson keresztül van meg számukra. Az Istenezsme fensége előtt való alázatos lebomlás emelhet csak fel a földnek sarából. Bűneink igaz belátása és azoknak őszinte megbánása tisztíthatja meg lelkünket a földi salaktól. Mi lenne

az emberből, ha mindazt a szellemi és erkölcsi kincset, amit a vallás az ő számára évezredek át alkotott, tőle erőszakosan elvonnák? Ha a mai ember elvesztené lelkének biztonságát épp akkor, mikor a világnak ezer ösvényein bukdácsol, ismeretlen labirintusokon át, a világháosznak forogtaga felé? Ha elvonnák tőle a cselekvéshez szükséges lelki energiákat. Ha a vallás erejét nélkülöző, így minden áron élni akaró, de élni nem tudó félembereknek szerencsétlen és önmagával meghasonlott típusait termelnék ki? Olyan félbemaradottakat, kik önmaguknak, az emberi közösségeknek, de a legmagasztosabb ideáloknak is a nagy kísértések történelmi pillanataiban legveszedelmesebb ellenségeivé válnának.

A társas együttélés rendszerében, a közösség érdekeinek altruisztikus és karitatív megvédésében, a leghatalmasabb erkölcsi erő a vallás. Annak szigorú erkölcstana. Ez az erkölcsi érzés tartja fenn az elbukni akarót és védi meg az embert a nagy kísértéseknek szorongó pillanataiban. Ez fékezi meg a lappangó, mindig ugrásra kész bestiáját a rombolás vágynak. Szervezi meg az embereket az elszabadult sátáni gondolatnak tetet és lelket elpusztítani akaró törekvései ellen. A vallás teremti meg a jóknak és igazaknak, az építőknak és fenntartóknak nagy szolidaritását, hogy az időnkint válságba jutott emberiséget megszabadítsák a tudatlanságba, nyomorba vezető süllyedéstől és a végső elpusztulástól.

A magasztos gondolatokat és érzéseket a vallásosság adja, az atheizmus pedig elveszi. Megfosztja az embereket attól a nagy lelki meggazdagodástól, mely a vallás által tudományban, irodalomban és művészetben, életüket ezer ragyogó színskálával teszi tökéletesebbé. A matematikai és fizikai formulák nem elegendők arra, hogy az embert boldoggá tegyék. Aki annak rideg világát

ismeri csupán, az könnyen tévedhet az életnek igazi és végső céljait illetőleg. Hiszen hiába kérkedik a tudomány, gyakran évek alatt is megváltozó adataival és évtizedek múltán elavuló elméleteivel, mert a legfőbbre, a kezdő okra, a végső célra a választ megadni nem tudja. Nem ad választ arra sem, hogy a testi életnek elmúlása után, ott, az ismeretlenek világában mi vár ránk? A levés és elmúlás nagy misztériuma előtt megszegyenülten kell a tudománynak is megtorpannia és a nagy szorongattat ásóknak perceiben csak a hívő lélek talál vigaszt, megnyugvást. Nagy kérdőjelek merednek mindenütt elénk, mikre véges gyarlóságunkban csak a lélek által, a hiten keresztül tudunk választ adni és megbékélést találni. A tudományban hiányzik még azoknak a nagy X-eknek ismerete, melyek segítségével a világmindenség örök titkainak egyenletét maradék nélkül meg tudnók oldani.

Ma a nemesebb lelki erők halálos birkózásban vannak a hitetlenségnek primitív ösztöneivel. Egyik oldalon százával emelkednek az Istennek házai. Az emberek ezerszámra özönlenek be a szent falak közé, igazulást és vigasztalást keresve. Másik oldalon pedig szentségtelen kezekkel szaggatják le a templomok díszzeit és az utcára dobják a szemét közé. A templomokat átalakítják az istentelenség iskoláivá. Elbizakodottan hirdetik azt, hogy az ő tanításuk a legtökéletesebb tudomány. Átaluk ér el az ember a művelődési fejlődésnek legmagasabb pontjaira. Messzehatón harsogják, hogy végre, íme, ők diadalmaszkodtak a lelki sötétségnek lealacsonyító szelleme fölött.

Serdülő gyermekeket és felnőtteket, a kenyér elvonásának fenyegetésével, korbáccsal hajtják be tömegesen az atheista iskolákba, hogy ezek az új és modernül neveltek fejezzék be a teljes

rombolásnak ördögi munkáját. A követendő példát erre meg is mutatják. A messzi távolból, Moszkvából, Spanyolországból, rettenetes dördülésnek, recsegésnek, ropogásnak zaja tör felénk. Ugyanaz az ember, aki évszázadok munkája árán a művészetnek egyházi remekművét, a templomokat alkotta meg, ugyanaz az ember most azt pillanatok alatt lerombolja. Ma még a templomok alá helyezik el a robbantó anyagot és gyűjtják fel azokat, de holnap már az emberek házai következnek. Aztán a társadalom, az állam és minden építő, fenntartó ereje a történelmi életnek. Mikor aztán minden elpusztult, a füstölgő romokra oda fog állani a modern apostol és a mindenből kifosztott, évszázadokra tönkretett emberekre gögösen fog ráparancsolni: «És most építsétek fel az új, a boldog, a szociális világot!» És kifogja mondani a bűvös jelszót: «Világ proletárjai, erre egyesüljetek!»

Az örökös küzdelem folyik, de eldöntve még nincs. A jók és igazak számára azonban nem a mának eseményei által kieroszakolt sikerek a döntők, hanem a térben és időben el nem határolt szellemi életnek eredményei. Ezek által fog az igazi diadal elkövetkezni. Ebben az élet-halálharcban pedig nem nehéz a mi küzdelmünk, mert fegyvereink a tudománynak, a történelemnek, a hitnek örök bizonyágtételei.

A MAGYAR IFJÚSÁG BEKAPCSOLÓDÁSA AZ ÖKUMENIKUS MOZGALOMBA.

Írta: MAKAY MIKLÓS tb. elnök.

Feleljünk legelőször is arra a kérdésre, hogy mi az ökumenikus mozgalom. A keresztyén egyházaknak egységre való törekvése, a század nagy problémáinak közös megoldása érdekében, az arról való bizonyoságtétel, hogy akik a Krisztuséi, egyek kell, hogy legyenek miként ő is egy az Atyával. (Ján. 17.). Nagy fejlődésen ment keresztül amíg mai formájában megállapodást nyert. A mozgalomnak különböző megnyilvánulásai működnek a háború és béke, a szociális problémák és az egyházak tanbeli közeledésének problémái megoldása érdekében. Kétségtelen tény, hogy a háború utáni szellemi megmozdulások egyik legjelentősebbje az, hogy a keresztyén egyházak ráébredtek arra az igazságra, hogy a közös ellenségek ellen össze kell fogniok. Három nagy állomása van az ökumenikus mozgalom kialakulásának: 1914-ben Konstanz-ban a Nemzetközi Jóbártság Egyházi Világszövetsége, 1925-ben Stockholmban a Gyakorlati Keresztyénség Világmozgalma; 1927-ben Lausanne-ban pedig a Hit és Szervezet mozgalma jön létre. Az ökumenikus mozgalom további alakulására való tekintettel, kétségtelen legnagyobb jelentőségűnek kell nyil-

vánítani az 1925-ben, Stockholmban tartott konferenciát, ahol világosan kifejezésre juttatták azt a gondolatot, hogy a keresztyén egyházaknak a tan- és szervezetbeli kérdések félretételével kell keresniök az együttműködés útjait.

Hogy kapcsolódott be az ifjúság az ökumenikus mozgalomba? A stockholmi konferencián alig találunk egy pár ifjúsági kiküldöttet. Ez nem jelenti azt, hogy ezen a hatalmas konferencián elfeledtek volna az ifjúság bekapcsolódásának fontosságáról. A stockholmi mozgalomnak csakhamar megalakult az ifjúsági tagozata. A Nemzetközi Jóbarátság is megszervezi a maga ifjúsági tagozatát. 1933-ban a két bizottság egyesül, hogy az amúgy is közös nevezőre hozott munkában közösen tevékenykedjék. Az egész világon igyekszik megszervezni az ifjúságot. Tanulmányi heteket rendez és a jövő nemzedék körében terjeszti az ökumenikus gondolatot.

Nagy utat tett meg már az ifjúsági bizottság akkor, amikor az Országos Protestáns Diákszövetség akkori vezetősége észrevette az ökumenikus ifjúsági mozgalom fontosságát és figyelmét e nagyhorderejű mozgalom felé irányította. A szövetség vezetőinek magyarországi körútja alkalmával, amit 1934. márciusában tett, alkalma nyílik a szövetség tagegyesületeinek egymáshoz való viszonyát az ökumenikus gondolatkörben megvilágítani. Ugyanennek az évnek a nyarán a Dániában, Fanő-szigetén tartott konferenciára dr. Somos Elemér elnököt, Ferencz József alelnököt s e sorok íróját küldte ki. E konferencia tárgya az egyház és az állam egymáshoz való viszonya volt. E kérdést különösen a németországi események tették időszerűvé. A fegyverkezés, a katonai szolgálat, az egyházak részéről az államnak nyújtandó erkölcsi támogatás problémái a magyar delegációt különleges álláspont elfoglalá-

sara kényszerítették. Ezzel sikerült a magyar kérdést a konferencia érdeklődésének központjába állítani, s úgy feltüntetni, mint aminek felülvizsgálása feltétlenül kívánatos az európai béke és nyugalom érdekében. A politikai széttagoltságok és különbözőségek ellenére is meglévő lelki egység megérezése felejthetetlen nyomokat hagyott a delegáció tagjaiban. A következő év májusának közepén a «Szabadság és Tekintély» problémáinak megvitatása érdekében szövetségünk Budapestre konferenciát hívott össze, amely a keresztyén ember szabadságáról az élet különböző megnyilvánulásaiban határozatot hozott. E határozat a két világmozgalom magyarországi hivatalos nagy testületének egy ülésén felolvastatott. Ugyancsak ez év augusztusában Chamby-sur-Montoux-ben az előbbi gondolatkör tisztázására ifjúsági gyűlést hívtak össze, amelyen a szövetséget a fanői delegátusok képviselték. Igyekeztek megvédeni a magyar álláspontot s a nemzetközi ifjúsági szervezet vezetőinek figyelmét felhívták egy közép-európai ifjúsági konferencia egybehívásának szükségességére, ahol a magyar ifjúság találkozna egyfelől a balkáni népek orthodox ifjúságával, másfelől pedig a cseh, osztrák és lengyel ifjúsággal. A konferencia a magyar előterjesztést megszívlelte. A chambyi magyar ifjúsági delegátusok közül kettőt az a megtiszteltetés is ért, hogy ott maradtak mint hivatalos megbízott delegátusok a Nemzetközi Jóbarátság konferenciájára, s dr. Boér Elek, közigazgatási bíró, egyetemi tanár, a magyar bizottság titkára vezetése alatt, a konferencián mindvégig részt vettek.

1936. június havában Budapestre érkezett dr. Siegmund Schultze professzor, az ökumenikus mozgalom egyik főtitkára, aki itt tartózkodását arra is felhasználta, hogy személyesen győződjék meg az ifjúsági munka menetének mikéntjéről.

Ferencz József, a szövetség külügyi titkára, lakásán a legtöbb Budapesten működő evangéliumi keresztyén diák- és ifjúsági egyesületek vezetői megjelennek s megbeszélik az ökumenikus munka megkezdésének, illetve folytatásának módozatait. Siegmund Schultze is felveti a dunavölgyi konferencia gondolatát. Az ökumenikus gondolat terjesztésével, a konferencia előkészítésével, valamint az ügyek további vitelével e sorok íróját bízzák meg. Ez a pillanat az tehát, amikor a hivatalos ökumenikus munka külsőleg kiszakad a Protestáns Diákszövetség kebeléből, hogy ezentúl a diákszövetség támogatásának is igénybevételével bár, de önállóan, a szövetségtől függetlenül vezesse az ökumenikus ügyeket. A Protestáns Diákszövetség elnökségében Somos Elemér dr. utódja, Kosa István megértéssel fordul az ökumenikus gondolatkör felé és biztosítja a bizottságot a szövetség további támogatásáról. Az így felszabadult energiát a szövetség arra használja fel, hogy külön találkozási pontokat keres a nyugat-európai nemzetekkel. Ennek az évnek szeptemberében, a La-Borcarterieben tartott konferencián a delegátusok között a szövetség külügyi alelnöke, Kulifay Gyula is ott található. Az Országos Protestáns Diákszövetség minden tétével arról tesz tanúbizonyságot, hogy megértette a századnak azt a nagy üzenetét, hogy a magyar protestáns ifjúságot, annak erőit össze kell fogni a nagy nyomorúságok leküzdésére.

Ma már a különböző magyar evangéliumi keresztyén ifjúsági egyesületeinkben az ökumenikus eszme is uralkodik. A hatalmas földalatti szervezkedések idejében megérezték azt, hogy félre kell tenni a külső ellentéteket, különbségeket, mert vagy együtt győznek, vagy együtt buknak el. Ma már nem ellenségeket látnak egymásban, nem is veszély-, hanem munkatársakat. Idáig azonban

hosszú volt az út. Hogy ideértünk, abban része van az ökumenikus gondolatnak is. Ezt a gondolatot pedig — Isten kegyelméből — az Országos Protestáns Diákszövetség emberei hozták be a magyar ifjúság közé. Kívánjuk, hogy nagy utat fusson meg az örökkévaló Isten dicsőségére. Ezzel a cikkel pedig a történelmi hűség, az emlékezés alapkövét tettük le.

A FELTÁMADÁS ÚTJA.

Írta: MAKKAI SÁNDOR író, egyetemi tanár

Természetes és kívánatos, hogy az ifjúság életkora a nagyratörés ideje legyen. Ha ifjúságunknak nincs a jövőről felemelő és bátor látomása, a nemzet eltörpül s szellemileg is elnyomorodik a Jetéért vívott mindennapi, kegyetlen harcban.

Azonban a mai idők a leggyötrőbb súllyal éppen az ifjúságra nehezednek. Anyagi egzisztenciáját és szellemi képességeinek érvényesíthetőségét alig leküzdhető gátak akadályozzák. Ilyen körülmények között nem csoda, ha természetéből következő nagyratörése megroppan, ha elkedvetlenedik, vagy keserű s meddő lázongással keresi a hibát emberekben, rendszerekben, hagyományokban, múltban, tekintélyekben, egyszóval másokban, akik ezért a helyzetért felelősek.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség, Istennek hála, hadat izén ennek a gondolkozásnak és ifjúi bátorsággal nézve a jövőndőbe, hittel hirdeti: «*Van feltámadás!*»! . . .

Szívből örülök ennek a hitvallásnak. De még jobban annak, hogy protestáns ifjúságunk a feltámadást «a Munka, a Békesség és a Szeretet jegyében» reméli és óhajtja munkálni. Ez az igazán komoly és értékes nagyratörés, amely az Isten világának örök és megcsúfolhatatlan törvényei szerint mégis termi, feltétlenül, a maga gyümölcseit a magyar nemzet jobb, áldottabb jövőndőjében.

Azonban, ha valóban komolyan vesszük ezt a szép jelmondatot, akkor sem magunkat, sem nemzetünket nem szabad nagyhangú, de üres szólamokkal megcsalnunk.

Tényleges munkára, odaadó tevékenységre van szükségünk magának az ifjúságnak részéről.

Ennek lényege: életmentő önkritika, szervezettség és a nemzeti élet kérdéseivel szemben való gyakorlati állásfoglalás.

Dacára annak, hogy az önkritikáról ma annyit beszélnek, s az ifjúság már természeténél fogva kritikai hajlandóságú, én a mai ifjúságban mégis tétovázást látok. Életbevágó és alapvető kérdésekben még nincs tiszta leszámolása. Így még nem egységes az értékelése a nemzeti öntudat szempontjából, nem evangéliumi a szociális felfogása, nem világos az életcélja és nem szilárd az életgyakorlata. Természetesen mind több ez alól az örvendetes kivétel, de ifjúságunk egészében ezek a fogatkozások még megvannak.

Legelőször a nemzeti múlt igazi mérlegét kell öntudatosan felállítani. Ennek hiánya nemcsak az ifjúság hibája, de ő segíthet magán a leghamarabb. A történelemkutatás új módszereinek felhasználásával hatoljon be az igazi, építő magyar nagyságok szellemébe, tegye magáévá életük tanítását és a magyar múlt tudományos, reális szemléletén keresztül jusson el helyes nemzeti öntudathoz. Vegye fel a harcot a magyar természet hibáival és tegye életté a magyar szellem értékeit.

A mai korszellem «gyakorlatiassága» sürgeti az ifjúságot a nagy nemzeti és társadalmi kérdésekben való gyors állásfoglalásra. Ezzel szemben nincs semmire nagyobb szükség, mint a komoly önkritikára, az alapos és becsületes elméleti tanulásra, mert igazi értékes gyakorlat nem lehetséges alapos elméleti készültség nélkül.

Az igazi nemzeti öntudat felette áll mind a vak

sovinizmus, mind a ködbevesző világpolgárság szélsőségeinek.

Az igazi nagy magyarok mind európai magyarok voltak és a mi ifjúságunk műveltségének, értékelésének is európai nívójúnak kell lennie. De ez nem jelentheti azt, hogy nemzeti szellemünk egyetlen atomját is feladjuk. Bolond katona az, aki elhányja fegyvereit, mikor harcba indul. Nemzetünk nagy pörében csak nemzeti sajátosságaink életrevalóságának, értékességének megmutatásával nyerhetünk, pedig itt nyernünk kell, mert a jövődönk forog kockán.

A társadalmi önkritika ismét megkívánja, hogy legyen egyetemes mértékünk és sajátos szempontjaink. A magyar falura, a magyar középosztályra nem lehet idegen elméleteket alkalmazni. Saját multunk, saját adottságaink szabják meg társadalmi feladatainkat. De a mértékünknek egyetemesnek kell lennie. Csak egy ilyent ismerek: az evangéliumot. Ez az isteni mérték osztály harcellenes, a nemzet egészét a testvérek lelki, kulturális és szeretetközösségének akarja és parancsolja. Ehhez kell élelcéljainkat és gyakorlatunkat alkalmaznunk, erre kell irányulnia önkritikánknak.

De az önkritika mellett a szervezethez is nagy szüksége van az ifjúságnak. Sokan lebecsülik ezt, mások mindent várnak tőle. Bizonyos, hogy a lelket semmiféle, a legragyogóbb szervezet sem pótolja. De mi lenne például az elektromos energiából, ha nem volna vezeték, gép, berendezés, mely hasznossá teszi? A szabadon eresztett elektromos energia csak rombolni képes. Ilyen a szervezetlen ifjúság is, nagyszerű energiái elpocsékolódnak, pusztulnak. A szervezet azonban soha se legyen «különítmény». Tényező, eszköz, engedelmes és öntudatos segítő legyen a keresztény magyar nemzet szolgálatában, a fentebbi

célok elérésére. Ez minden ifjúsági szervezet értékének próbaköve.

Végre feltétlenül szükséges, hogy az ifjúság az élet nagy problémáival szemben gyakorlatilag tudjon állást foglalni.

Ennek, mint említettem, egyetlen komoly alapja csak az alapos, biztos tudás lehet. Aki ismeri a kérdéseket, az nem fog elhamarkodva, felületesen, vagy éppen károsan foglalni állást velük szemben.

Van a gyakorlati állásfoglalásnak egy olyan biztos módja, amely mindig tévedhetetlenül helyes: a szeretetből fakadó szolgálat.

Az ifjúság nagy kísértése az, hogy a maga ura akar lenni. De ebben a törekvésében a legtöbb-ször, keserves öncsalással, a rossznak szolgálja lesz. Akarjon az ifjú természet hősies önmegtagadásával, szolgálva lenni és úr lesz önmaga s az élet ellenséges viszonylatai felett. De szolgának lenni csak szeretetből szükséges és értékes, szeretni pedig egyedül az Istentől kapott értékeket szabad. Ezeket kell szolgálnunk nemzetünk múltjában, jelenében, feladataiban. Így lesz a jövődő Isten ajándékává számunkra.

A FALU ÉS AZ IFJÚSÁG.

Írta: Dr. MAKOWICZKY GYULA,
az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség ü. v. elnöke.

A magyar közéletben sokat találkozunk a már szinte divatja múlt, közhellyé vált kifejezéssel: Az ifjúság a jövőndő várományosa. De mi lehet egy 60 %-ban agrár állam jövője? Csak a mezőgazdaság céltudatos racionális átszervezése.

A nemzetgazdaságunknak színtadó agrár-gazdálkodási formának élet jelenségei a faluban folynak le. Lassan észreveszi a magyar közvélemény, hogy a faluprobléma mily óriási súlylyal nyomja az állam vezetőinek lelkiismeretét. Magyarország lakosságának 60 %-a ma is falun folytatja gazdálkodási tevékenységét és ezen tevékenységet a paraszti néposztály űzi. A paraszti népből frissül fel a többi néposztály. A gazdasági konjunktúra mindjobban belevetette magát az autarchia önállító eszmét hirdető iparosodási törekvések karjaiba. Támogatta talán erején felül a nagytőkét s ezzel az ipari proletariátus képződésére adott alkalmat. A falu egészséges parasztságairól megfeledkezett a kormányzat. Csináltak ugyan földreformot, de azzal csakis a gépgyáron és a bankokon segítettek s nem a falun.

A falu és az ifjúság elhelyezkedésének sürgős problémáit egyszerre lehetne megoldani. A város lakosság száma nem a saját erejéből növekedik, hanem a faluról beözönlő, ipari munkát és szellemi

elhelyezkedést kereső ifjak beáramlása folytán. Ha alkalmat találunk, hogy ezt az elemet, mely a kibontakozás ösvényein, a sors keserű kenyerén edződik, megtarthatjuk, avagy visszavezethetjük a falu számára, úgy kettős kérdésre nyerünk megoldást.

Az egyetemeken és főiskolákon lassanként mindjobban törekednek a falu megismerésére, de a törekvés kezdetben csak szellemi térre korlátozódott. Az irodalomban mindjobban divatba jönnek a falusiakról írott elbeszélések és regények. Máról holnapra falukutató intézetek és egyesületek alakulnak, melyek most már nemcsak szellemi térre korlátozzák működésüket, hanem az ifjak gyakorlati alapokon indulva, kimennek a faluba, a düledező iskolákba és az Isten szabad ege alá, nem törődve a sárral és esővel. Nemcsak az egyetemek hűvös szemináriumáiban tanulmányozzák a falut, hanem a parasztok között akarják megismerni azok életproblémáit. Viszik a faluba a magas kultúrát, de másrésről magukba szívják a falu egészséges, tősgyökeresen magyar népi kultúrájának levegőjét.

Találkozott végre a magyar jövő két égetően fontos megoldásának kérdése. Egybeölelkezett, egymást támogatja s harcolni akar az újabb, egészségesebb jövőért. Ámde ez csak kezdet, hisz a falukutatás nálunk mégcsak a gyermekcipőkben halad. Nincs az összes egyetemi ifjúság megszervezve, még csak az első lépcsőfokon állunk más nemzetekkel szemben. Németországban pl. minden egyetemi hallgató kötelezve van háromhetes Landdienstre, faluszolgálatra.

A falvak életének szociális viszonyait, a birtokelosztást, a gazdálkodás sajátos formáit, a termelési lehetőségeket, a föld tulajdonságát, a szellemi életet, a lakosság kultúrfokát faluegyedként kell megvizsgálni. Minden egyes faluról

egy-egy csoportnak, vagy ha másként nem lehet, egy embernek is monográfiát kell írni, mely a falu életjelenségeit magába foglalva, annak az individuumnak az összes sajátságait tárja elénk, hogy tudomást szerezve azokról, a hiányokat orvosolhassuk.

Minden falu a maga határával többé-kevésbé egy-egy gazdasági individuum, mely individuumokat csak egyedenkénti kutatással ismerhetünk meg. A falu élet jelenségeinek kutatása megszereteti velünk a falut s a paraszti nép megszereti az ifjúságot. Felismerik a közös feladatokat. A paraszt látja, hogy törődnek vele, nem érzi majd a becsapottság érzetét, örül, hogy foglalkoznak a belső életével, oktadják őt és tanácsot, segítséget kap. A falusi nép lassan tudatára ébred, nyíltan ki is mondja, hogy őt a gazdasági életben folyton kihasználják. Nem bízik már a maga soraiból felemelkedett emberekben sem. A nagyobb vagyonú paraszt lenézi a kisvagyonút, különösen a nincstelen bérest. Gőgös, büszke, önfejű sok helyen a falusi nép és tudatlan is. Az ifjúság, a fiatal emberek előtt meg meri nyitni a szívét, sokszor kérdés nélkül is elmeséli bűját, bánatát s tanácsot kér. A parasztság pedig hálás lesz és bizakodni kezd, ha látja azt a törekvést, hogy segíteni akarnak sorsán.

Az ingatlantulajdon legrégibb fogalma természetesen a föld, mert hiszen itt él az ember s a tulajdonát képező földdarabon fejti ki gazdasági tevékenységét és termeli ama javakat, melyek életfenntartásához közvetlenül vagy közvetve szükségesek. A falu olyan emberek közössége, akik a földdarabon egymás mellé vagy alárendelve végzik az előbb említett gazdasági tevékenységeket, a termelést. Ezért a falu legnagyobb problémája a föld és ennek tulajdon és jogviszonya. A legégetőbb kérdés a földbirtoklás rendezésének

kérdése. Vájjon «nemzetgazdasági» szempontból mi helyesebb, a nagybirtok cselédhadsereggel való munkamegosztásos művelése és a mezőgazdasági munka iparszerű racionális tevékenykedése való kifejlesztése, avagy a kisbirtok mai művelési rendszere? Vájjon nem helyesebb a dánoknál és hollandoknál látott szövetkezeti alapra fektetett termelő és értékesítő munkaszervezet, mely a kisbirtok tulajdonjogát nem adja fel, sőt védi és tág teret nyújt keretén belül a nemes versenyre? Racionalizált gazdálkodású nagybirtokon nem a munkás nemes versenyén van a hangsúly, hanem a gépszerűen munkát végző ember munkaerejének kihasználásán. Cél a tőkének mind magasabb kamatoztatása.

E téren nyilatkozhatik meg leghatásosabban az ifjúság falukutató munkája. Elkerülhetetlen, hogy e kérdésekre előbb-utóbb feleletet ne kapjunk. A sok türelmet igénylő munkát pedig csak a gazdasági és szociográfiai problémák iránt érdeklődő fiatalság végezheti el. Vizsgálja meg a kutató, mekkora a kisbirtokkal rendelkező család szükséglet-felvétele, mekkora a mezőgazdasági munkásé és a nagyobb birtokosé. A falusi birtokoknál három csoportot lehet felállítani: i. a nagy parasztbirtok, melyet a család és más béres munkakerő művel, 2. a kisbirtok, melyet maga a család megművelhet és 3. a törpebirtok, mely a család munkaerejét nem veszi teljesen igénybe és ezért a család tagjai még más megélhetési forrás után is kénytelenek nézni. Nem a nagybirtok és annak rendszere a fontos, hanem az egészséges népeltárási szempont. Hogyan jobbak a megélhetési és kulturális viszonyok? Itt a nép megélhetési minőségi kvótája nemzeti szempontból nagyobb értékkel bír, mint a nagytőke és nagybirtok érdekei.

Az ezirányú kutatást csak faluról falura járva, minden körülményt számbavéve, családonként

lehet végezni s ez valóban megfelel az ifjúság tehetségének, sőt munka közben összebarátkozik e két osztály, a nemzetfenntartó népi elem és a jövő várományosa, a fiatalság.

A ma ifjúsága szívesebben helyezkedne el a városban (pl. inkább alárendelt orvos akar lenni a városban, mint falun önálló hatáskörrel rendelkező községi orvos). A faluból a főiskolákra kirajzó ifjúságot vissza kell vezetni a faluhoz, amelynek emlőin serdült fel és rá kell szorítani, hogy visszamenjen abba a körbe, ahonnan fakadt. Nem hinném, hogy visszakerülve a faluba, ne teljesítené a hivatását a diplomás fiatalság.

A földek tagosítására és birtokrendezésre mennyi fiatal mérnököt tudnánk elhelyezni. A szövetkezeti rendszer nagyobbarányú bevezetésére, a földművelés tervszerűvé tételére, az állattenyésztés, szőlőművelés és gyümölcstermelés észszerű megszervezésére sok-sok fiatal gazdát lehet a faluba visszavezetni. Nem utolsó szerep vár a falvak közegészségének rendezésében a fiatal orvosgenerációra.

Az alapfeltétel, hogy megbecsüljük a falusi népet, a paraszti munkát. Legyen becsülete a falusi munkának is, s ne csak a gyári munkás verejtékezését tiszteljük. Vissza a faluba, ahonnan a nemzet megújulásának kell kiindulni!

Az újabb időkben sokat hallunk szociális tanfolyamok rendezéséről, Pécssett szabad egyetem foglalkozott ily tanfolyam megszervezésével. A főváros is létesített több ilyen tanfolyamot. Újabban a Vöröskereszt tevékenykedik erősen a szociális iskolázottság körül. A fiatalság erősen részt vesz ezeken a tanfolyamokon. Sőt a legújabb időkben csupán a fiatalság számára szerveznek szociális tanfolyamokat. Ámde minden ilyen szociális irányú előkészítés a városban folyik. Itt zaj-

lanak le az előadások, többnyire városi szervezet szémszögéből folynak a tanulmányozások.

A falu csügged, érzi a becsapottság nyomasztó érzetét. Mért nem rendez a megye szociális tanfolyamot a jegyzők és más falusi közigazgatási tisztviselők számára? Joggal kérdezzük, a tanítóképzők, a jegyzőtanfolyamok, a gazdasági akadémiák, az egyetemek mért nem állítják be a tanrendjükbe a falusi szociális kérdések kollégiumait? A szociális kérdések falutársadalmi szempontból való tanulmányozása hátramarad, mellőzve van. Vájjon mikor kerül erre sor? Mikor érzi meg és érti meg a fiatalság, hogy az elhelyezkedésének problémája a nép, a falusi nép szociális és gazdasági problémájával egybeforrott? Mért áll szemben a túlzott baloldali, mondhatnám kommunista városi munkásság a túlzott jobboldali, mindjobbára falusi népi elemekből álló nyilaskeresztes mozgalommal? E kérdésekre csak az ifjúság, a kiegyensúlyozott magyar ifjúság adhat feleletet.

Olaszország nem megy el könnyelműen a falusi népesség szociális kérdése mellett. Németország, ahol csak alig 30 %-ot tesz ki a falusi nép, a nemzeti kötelező munkaszolgálat keretébe iktatja a falusi élet, a népelet megismerését s az abból fakadó megújhódó őserőt hirdeti. A mai magyar ifjúság kötelességszerű hivatása, hogy a tényekre felhívja a figyelmet. Az aranyimádattól, a divathóborttól, a gépi mechanizmustól az ifjúságnak kell visszavezetni a nemzeti öntudatot a népi önérzethez. Vissza kell fordulni a városi civilizációtól a saját vérünk, földünk kultúrájának, a népi kultúrának újjászületéséhez. A mai élet az individuum imádatában öntelten éli ki magát s nem gondol a néplélek kollektívizmására.

Az ifjúság paraszt felé forduló szociális törekvése egy új magyar paraszttípust hoz majd létre. A paraszti nép megtanul öntudatosan büszke

lenni paraszti mivoltára, történetére és kutatni fogja azt. A paraszti öntudatot fel kell ébreszteni, s ez a megjelölés «paraszt» tiszteleti cím legyen, ne sértés. Ezt a missziót az ifjúság van hivatva elvégezni, mert ment a korrump kapitalista világnézettől. A liberálista-kapitalista eszmékkel csak a nemzeti alapon álló ifjúság és parasztság képes felvenni a harcot.

A nemzeti jövőt szolgálni akaró beláthatja, hogy a mai parasztot s a falu nincstelenjeit a gazdasági téren szociális megsegítéssel emberi sorsra kell emelni. Egy új, magyarabb gazdasági rendszer megszervezésének kell fakadnia a falu és az ifjúság közös egymásrautaltságából. Sok szocializmus kell ide, de nem marxi, hanem nemzeti alapokon és parlamentarizmussal s nem parancsuralmi rendszerrel.

A marxizmus és a kapitalizmus alaptévedése ott rejlik, hogy a szocializmust (nem a demokratákat gondolom, jaj, arra nincs szükség, a falu utálja) mindig egy ember szemszögéből és anyagi gondolkodási szempontból mérlegelte, a helyett, hogy a problémát egészében és a nép megélhetési szükséglete szemszögéből vette volna vizsgálódás alá, mint amely a közösség eltartásának egyedüli alapgondolata lehet.

A magyar falu birtokos parasztja és a birtokurasági vagyongazdaság dolgozó béresnek vagy gazdasági cselédnek nevezett magyarja még ma is nemzeti alapon áll, épp így az ifjúság sem internacionalista. De a tőke és az ipari szervezett munkásság már nemzetközi befolyás alatt van. A paraszt nem munkanélküli segínyt kér vagy jövedelemrészeselet követel, csak munkaalkalomért és földért esedezik. Épp így az ifjúság is csak tevékenykedési teret kér. A szabadság és függetlenség politikai gondolata biztosítaná ezen jogokat, de kijátsszák a falu népét éppúgy, mint

az ifjúságot és mind a kettő a politikai érvényesülés ugródeszkája lett.

A 60 %-ban mezőgazdasági foglalkozású népet, mely végeredményben a többségi dolgozó réteget alkotja, meg kell menteni szociális intézményekkel. A szociális feladatot végrehajtani a nemcsak külsőségekben, hanem lélekben is megértő, faluból fakadó ifjúság kötelessége. A nemzeti jövő e mindkét letéteményezőjét egyesíteni kell, egymáshoz kell vezetni, mert a kommunizmus és a parancsuralmi törekvések viharfellegeinek előszele a magyar nemzet bástyafalát fújja már.

HARC A TISZTA ÉLETÉRT.

Írta: MERÉTEY SÁNDOR főorvos.

Ezt a szót: «tisztaság», legtöbbször az orvos és a lelkész ajkán halljuk elhangzani. Mindég egészség, erő, külső és belső harmónia előfeltételként állítja elénk. Elhanyagolásuk, számba nem vételük: egészség és békesség kockázatát jelenti.

Az orvos küzd a tisztaságért, mert ez a küzdelem a szervezetet fenyegető betegségsírák pusztulását eredményezi, mert a környezet, lakás, munkatér, munkateljesítmény legtökéletesebb kifejtésére, alkalmatosságára vezet. A lelkész küzd a tisztaságért, mert az Isten képe legtökéletesebben a tiszta élet talaján formálódhatik ki az emberben.

Az orvos szeme a tiszta életért való küzdelemben inkább a külvilág felé tekint, míg a lelkész befelé, a lélek mélyére néz. Ne gondoljuk azonban, hogy az orvosnak közömbös a lélek és a lelkésznek közömbös a test minemősége. Még a sebész kezében se pusztá technika a gyógyítás, hanem ez is igényli a hitet és komoly önbizalmat. A lelkész is hirdeti: a test a Szentlélek temploma. Elhibázott dolog volna, mikor a tiszta élet kérdéséről beszélünk, ha csak a testiség veszedelmét, egy körülírt testi betegség-kérdést értenénk alatta. A tiszta élet skorpiójának méregfoga ha a testen ejt is látható, sokszor szörnyű sebet, mégis igazi pusztítása a lélek mélyében zajlik le. Az a testi

seb beheggedhet, a tudomány talán még a mainál sokkal tökéletesebb gyógyszert alkalmazhat gyógyítására, de a lélek sebe mindaddig sajog, fáj, míg a Lélek örök orvosa nem adja reá a biztosan gyógyító irt.

A közvélemény, a nagy tömegek utópiának, álomképnek tartják a tiszta élet kérdésének megoldhatóságát. És bizonyos, mindaddig, míg erről a kérdésről csak orvosi katedrán folynak akadémikus viták, míg ez csak a szószékek örök prédikáció-tárgya marad, egy lépéssel se megyünk előre. Ki kell ezt a kérdést vinni a mindennapi életbe, ki kell vele állni a piacra, utcára s bizonyosságot kell róla tenni, hogy vannak már tömegek, nő azoknak száma, kik a tiszta élet kérdését nem álomképnek, hanem az emberi élet természetes, megoldható kérdésének tartják. Komoly hittel és bizonyosságtevő lélekkel bontsuk ki a tiszta éle zászlóját: hirdessük, hogy sok nemzeti nyomorúságunk, bűnünk ennek a kérdésnek megoldásával oldható csak meg. A tisztátalan élet, mint egy rákfene fertőzi nemzeti életünket s ha ezt a rákfene-gócot ki tudjuk irtani, sok ebből táplálkozó nyomorúságunk önként megszűnik. Ezért tartjuk a tiszta élet kérdésének megoldását, legfontosabb nemzeti kérdésnek.

Tegyük fel a kérdést: lehet-e, érdemes-e, tiszta életet élni?

Lehet-e tiszta életet élni? Erre a kérdésre idézhetném orvosi nagyságok, komoly orvosi testületek megállapítását oldalakon át. Annyira közismertek és letárgyaltak ezek, hogy most mellőzöm s csak mint egy következtetést, megállapítom: minden hivatása magaslatán álló orvos és orvosi testület vallja, hogy a tiszta élet normális, egészséges élet, annak semmi káros következménye nem lehet!

Hogy érdemes-e? Erre elsősorban negatívum-

mal felelhetünk. A tiszta élet okozta betegségekre, ebből folyó hátrányokra még nem hirdettek gyógyszereket, nem állítottak fel kórházakat. De ki tudná felmérni azt a mérhetetlen veszedelmet, pusztulást, egyéni és családi életek feldúlását, amit pl. a nemi betegségek pusztítása jelent. Ha másért nem, csak ennek a negatívumnak elkerüléséért is érdemes tiszta életet élni. De van pozitívum: ami örvendező tiszta lelkekről, boldog családi évelekről, viruló, ragyogó szem ti gyermekszemek mosolygásáról tesz bátor bizonyoságot.

Mi az oka annak, hogy mindenki belátja, okosnak tartja, elfogadja helyesnek a tiszta élet igazságát, nagyon sokan drága ideálnak tartják s mégis sokan el sem indulnak a kiküzdésére, mások a küzdelemben csakhamar elvéreznek? Úgy érzem, a magyarázatát ennek abban találjuk meg, hogy a tiszta élet harca nem egyéb, mint az ösztönember harca a lélekemberrel. Aki nem rendelkezik a lélekember fegyverzetével, az nem harcolhatja meg ezt a harcot diadallal. A kudarcok tragédiája abban van, hogy ma kevesen érzik magukban a lélekember uralkodását s az ösztönember életét élik. A lélekember felébredése lehet csak a tiszta életért való küzdelem megindításának kezdete, a tökéletes kifejlődése, a diadal záloga.

A tiszta élet problémája elsősorban egyéni probléma. Ezt a harcot kinek-kinek magának kell megvívnia. Kaphatok támogatást másoktól, támogathatnak külső tényezők, de a döntő csatát a lélek mélyében nekem kell megvívni. És itt a tiszta élet titka. Ne testi profilaxisban, óvszerekben keresd a megoldást. Ne hidd, hogy a testi erő fokozásával, szellemi tudásod gyarapításával elejét veheted a veszedelemnek. Rendben van e lelki világod? Ezen dől el a tiszta élet sorsa. A tiszta élet kártevőinek tulajdonképpeni támadási pontja

a lélek. Onnan indul el a gondolat, mely érzéssé, vággyá szélesülve, lavinaként viszi a testet a pusztulás útján. Hol az erő, amely ezt a lavinát megállítja? Bizonyoságot teszek róla, hogy itt egy őszinte, buzgó imádság nagyobb erő, mint a tudomány, sportban megedződött testi erő vagy a legtökéletesebb salvarsan-injekció. Thomas Carlyle, a nagy angol író mondotta: «Vess el egy gondolatot, tett lesz belőle. Vess el egy tettet, szokássá válik. Vess el egy szokást, jellem alakul ki. Vess el egy jellemet, sorsod döntöd el.» Ez a tiszta élet harcának útja is. Lelkedben: a gondolat és érzésvilágban van a talaj. Milyen csírákat vetsz bele? Krisztus magvetését fogadod-e vagy a sátánét? Egyik az Evangélium drága kincseit nyújtja feléd, a másik: a «szakítsd le minden perc virágát» elvet. «Az ifjúnak ki kell tombolnia magát» és hasonló jelszavakkal múló, de perzselő, kábító gyöngypoharat nyújt feléd. Melyiket fogadod el? Ezen dől el a kérdés. Ez egyéni kérdés megoldásán fordul meg a család, a társadalom, sőt a nemzet sorsa is. A családi, társadalmi és nemzeti élet tisztasága, mindig az alkotó egyének életének tisztaságára épül fel. Jaj annak a családnak, jaj annak a nemzetnek, melyeket csak külső törvények kényszerítenek tökéletes összetartozásra, szolgálatra. Külső kapcsolatok, belső kapcsolatok nélkül a pusztulás, szétszóródás csíráit hordják magukban. Nagy áldás lenne, ha családi életünk megjavításában, védelmezésében több súlyt fektetnénk a belső meglazult kapcsolatok rendbehozatalára. Ha ezek nem jönnek rendbe, a külső keret, szigorú megerősítése dacára, égő pokol lehet törvényes keretek között is. Nemzeti életünkben nagy erőt jelentenének a tiszta életű családok, de még nagyobb mérhetetlen áldást jelentene, ha tiszta életű, tiszta lelkeletű ifjú hadsereg indulhatna el a jövőendő küzdőterére ajkán a keresztes

vitézek jelszavával: «erőm tíznek ereje, mert a szívem tiszta!» És ki vonná kétségbe, hogy ma mindenkinek, nem tíznek az erejére van szüksége?

A tiszta életért folytatott harc útján, főként az ifjúságén, hihetetlen nagy akadályok vannak. Lássuk ezeket az akadályokat, melyeket el kell hárítanunk, ha azt akarjuk, hogy az ifjúság könnyebben és eredményesebben harcolhassa meg a tisztaráiét harcát.

Az orvostudományban ma már a megelőzés egyenrangú tényezővé vált a gyógyítással. Itt is hangoztatnunk kell: a tiszta élet harcában is a megelőzésre, a profilaxisra kell súlyt helyezni. Nem a testi, hanem az előbb mondottakból önként adódva, a lelki profilaxisra. Nem tagadhatja le senki, hogy a mai világ telítve van érzékiséggel. Irodalmunk, művészetünk, újságjaink mindinkább az érzékek fölesigázását, az ösztönök túlburjánzását szolgálják, semmint a szellem csi-szolását, a lélek nemesítését. Vájjon ilyen légkörben a bűn miazmáinak nem nyilik-e könnyűszerrel kapu? És ezt a behatolási kaput oly kevesen akarják az ige és imádság mentő és védőerejével megtisztítani, megvédeni. Vájjon a magyar léleknek inkább megfelel a parfümiltatos kábulat mint az ige tiszta levegője és világossága? Talán lehetne és kellene itt valamit tenni?

Nagy veszedelmet jelent ifjúságunkra a testi szórakozások, mulatozások időelőtti túlhajtása, halmozása. Nagy veszedelem ma az ösztönélet időelőtti, szinte mesterséges fölébresztése, túlfűtése. Az ifjúság korhatárát lefelé a gyermekkor felé toljuk ki, akkor, mikor a családalapítás kora sajnálatosan közel egy évtizeddel a férfikorra tolódik el. Koravén ifjúságot nevelünk így, amefy nem lehet álló és küzdőképes. Ennek tragikus jeleit látjuk lépten-nyomon, a fiatal bűnözők, elesettek és öngyilkosok tömegeiben.

A példa mindenütt a legnagyobb segítőeszköz. A tiszta életben is. Nagyon nélkülözzük itt is a jó példákat. Minél magasabb vezető állásba jut valaki, annál több szem tekint reá, annál szélesebb körre gyakorol hatást s mi annál többet várunk tőle: példaadó erényekben, nemességben, szolgálatban, egyéni és családi életben. Mi nem ismerünk kétféle erkölcsöt: külön férfi és külön női morált. Nincs külön grófi, vagy napszámos, miniszteri vagy altiszti erkölcs, csak egy: ami az evangéliumon nyugszik, a keresztyén erkölcs. Mily sok jó törekvés vész kárba a «magasabb» körök káros példaadásán a tiszta élet kiküzdésében.

Meleg szeretettel kell üdvözlőnünk minden komoly törekvést, sport- és cserkész munkát, főként, ha a fehér liliom nemcsak a szív fölött, de a szív mélyén is viseltetik, minden irodalmi, művészi megmozdulást, mely a lélek nemesítését komolyan célozza. Kitűnő, hasznos segítőtársak, de ne felejtsek el, csak félmunka, amit végeznek, sokszor még ennél is kevesebb. Tökéletesség akkor lesz a munkájuk, ha a léleknek is meg tudják adni az igazi hamisítatlan táplálékát s így megnyitják előttük az ige és imádság forrását.

Meg nem szűnő odaadással kell küzdenünk az ifjúság kenyérhez juttatásáért, hogy mielőbb eljuthassanak a családalapítás lehetőségéhez. Az egykekérdés megoldásának egyik programmpontja is ez lehet. De ugyanekkor az ifjúság felé is kiáltjuk: nemcsak akkor kell készülni a házasságra, mikor az anyagi feltételek adva vannak, de már jó előre. Kora ifjúságunktól kezdve éreznünk kell, valaki elindult felénk tisztán, a boldogság hitével. Úgy járjunk, éljünk mi is, hogy azt a várt és vágyott tisztaságot hasonlóval viszonzhassuk, s a boldogság megölelőjévé ne váljunk.

Az alkohol fogyasztása, a vele való visszaélés az ifjúkorban még fokozottabb veszedelmet jelent.

A tiszta élet kísértéseit az alkoholos bódulat megtízszerezi. Nem az a férfivirtus, melyet az alkohol a lábáról ledönt, de amely az első poharat is meg tudja tagadni.

Mindent meg kell tenni komoly, becsületos úton a felvilágosító munkáért. A testi és lelki veszedelmeket fel kell tární, a betegségek gyógyításának fontosságát el kell ismerni. Ezt a szülők és iskolák megfelelő módon, mindig nemcsak testi, de elsősorban lelki ügynek tekintve, végezzék.

De bármennyire fontosnak és jelentősnek tartjuk is a testi és lelki megelőzés ezen feladatait: újra és újra hangoztatnunk kell mindenkor, az egyénen fordul meg a dolog. A döntés az egyén lelkében történik. Sem a tudomány, sem a sport-edzett testi erő, semmiféle más erő vagy hatalom sem képes a biztos megelőzésre, csak, ha lelkedet átadod Jézus Krisztusnak. Az Ő ereje az egyetlen harci fegyver, mely a tiszta élet harcát diadalra viszi. Ő nem a meghalt, történeti Krisztus, de a teértd is vérét ontott, ma is élő, megváltó Krisztus, ki már sok ifjú ember életében megoldotta a tiszta élet kérdését.

Hadd mondjam el befejezésül egy egész életemre emlékezetes élményemet.

Volt egy kivételes tehetségű, már diákkoromban is komoly irodalmi hajlamokat eláruló osztálytársam, ki később ismertnevű turisztikai író lett. Bohém fiú volt, aki nevetett azon és gúnyolt bennünket, mikor vallásos összejevetelre, bibliai órára hívtuk. Eltelt több mint húsz esztendő, míg újra találkoztam vele. Szomorú találkozás volt. Kórházunk elmeosztályára hoztak be éjjel egy hirtelen rohammal, dühöngéssel megbetegedett elmebetegét. A neve azonos volt egykori osztálytársaméval. Megnéztem, tényleg azonos-e? Ő volt. Fiatal, atlétatermetű, 40 éves ember, akit a vér-baj szülte paralyzis szánalmasan összetört. Meg-

ismertük egymást, beszélni alig tudott, csak hebegett, úgy értettem, mintha azt mondta, szeme azt fénylette volna megtörten: bárcsak veletek tartottam volna. Pár nap múlva szörnyű kínok között meghalt.

Mi, ifjúsági munkások, újra és újra kiáltjuk a magyar ifjúság minden rétegéhez, az egész társadalomhoz, nemzeti életünk irányítóihoz: tartatok velünk, legyetek küzdőtársak a tiszta életért folytatott harcban. Ne bennünket kövessetek, ne egyesületeinknek gyűjtsetek tagokat, de kövessétek azt, toborozzatok sereget annak, kinél és kivel egyedül oldható meg a tiszta élet problémája: Jézus Krisztusnak.

A PROTESTÁNS DIPLOMÁSOK JÖVŐJE.

Írta: Dr. MOLNÁR ISTVÁN,
a Magyar Protestáns Diákszövetség örökös t. b. elnöke.

Miután ezt a címet cikkem homlokára írtam, megállt kezemben a toll, s hosszasan, nagyon sokáig magam elé nézve révedeztem ... A cím három szava a képzettársítás révén a fogalmaknak, gondolatoknak egész seregét szülte agyamban, s ezek szinte másodpercenként hol szomorú csüggedést plántáltak lelkembe, hol ujjongó diadalérzést váltottak abból ki, végül is hitet, sziklaszilárd hitet és reményt, hervadhatatlan reményt szuggeráltak belém. Szeretném, ha a «szomorú csüggedés* kivételével minden többi érzésemet az ólombetűk segítségével átönthetném az olvasók lelkébe.

Forrongnak agyamban a gondolatok: Protestáns ... Mi a protestantizmus? ... A protestánsok kegyetlen üldözése... A protestantizmus ideig-óraig való elnémítása és évszázadokra kiható, fényes győzelme!... A diplomások boldog élete a világháború előtt. . . s kálváriája a veszített háború, a két forradalom, román megszállás és Trianon után ... A magyar jövő ... A magyar protestáns diplomások jövője . . .

Hogy nemcsak a diplomásokat, hanem egész Magyarországot az emberfeletti szenvedések poklába dobta Trianon, a «művelt Nyugat», azt már nem csupán mi sóhajtjuk, nyögjük, jajgatjuk, zokogjuk, hanem egyre több és több ország

látja megdöbbenve, s «a sírt, hol nemzet süllyed el, népek veszik körül s az ember millióinak szemében gyászkönyv ül. . .» Vörösmarty az 1848—49-i szabadságharc leverése után megtiltotta gyermekeinek, hogy a Szózatnak ezt a négy sorát szavalják. «A magyar nemzet nem süllyedhet sírba!» — kiáltotta kétségbeesett bizakodással.

Nekünk is ezt kell harsognunk, ég felé tekintő, szent hittal, Trianon után, magyar fajtánk és az egész világ fülébe. Népünk ezer év alatt sok rettenetes időt vészelt át, de ha nem halt bele a tatárjárásba, a másfél százados török uralomba, német rabigába és egyéb sorscsapásba, előbbutóbb életet, sok újabb ezer évet adó napfényre jut abból az éjszakásán sötét mélységből, amelybe Trianon taszította.

Ami a magyar diplomásokat illeti, az oklevél ma még, fájdalom, nem minden tulajdonosának juttat tudásához méltó kenyeret: sokan vagyunk ebben az égrekiáltóan szűkreszabdalt országban és, jaj, kevés a kenyér . . . Minden pálya túlszűfolt, de ez nem vigasz egy állástalan tisztviselőnek, egy munkanélküli munkásnak sem . . .

Az államnak, a fővárosnak, a vármegyének, sőt a legkisebb községnek is mindent el kell követni, hogy valamennyi dolgozni akaró magyart, de főként *a diplomásokat kenyérhez, emberhez méltó élethez juttassa*; azért elsősorban a diplomásokat, mert ők a tudomány fáklyahordozói, s már a Bibliában azt kesergí az apostol: «Elvész az én népem, mert tudomány nélkül való ...»

A diplomások ne törekedjenek mind Budapest és a nagy városok felé, ahol máris megdöbbenően nagy a lateiner-nyomor. A vidéken vár még csak igazán sok, nagy és szent tennivaló a diplomásokra! Nevelni a magyar népet, emelni értelmi színvonalát, gyógyítani testét-lelkét, házakat, uta-

kat, hidakat csinálni, új, szép, boldog jövődőt építeni neki!

Mi, protestáns diplomások, arra törekedjünk minden erőnkkel, hogy az életnek bármilyen posztjára helyez bennünket a bölcs és jó Isten akarata, mindenütt megálljuk helyünket, sőt elsőrendűen álljuk meg! Gondoljunk mindig ragyogó elődeinkre; a magyar történelem, az irodalomtörténet, a tudomány, az egyháztörténet stb. legtöbb, legfényesebb lapja protestáns férfiak nevéből ékes, — legyünk mi méltók hozzájuk! Az élet minden viszonylatában Kálvin és Luther lelke, hite, tetteje lobogjon bennünk, s így dolgozzunk minden protestáns magyarért, minden egyes, bármilyen vallású, igaz magyarért.

Ma még, fájdalom, a diplomások egész seregének nehéz, görnyesztően nehéz a sorsa ... De gondoljanak a költő mondására: «Nincs veszve bármi sors alatt, ki el nem csüggedett!» Ne csüggedjen egy diplomás sem, hanem reméljen, higgyen! Hígyje, hogy a legsötétebb éjszaka után is fényes nappal következik, bizakodjék a Hit, a Tudás, az Akarat, a Tett csodátermő hatalmában, higgye minden diplomás és nem diplomás magyar, hogy: «Lesz még egyszer ünnep a világon!»

JELSZÓPOLITIKA ÉS IFJÚSÁG.

Írta: NÉMETH IMRE országgyűlési képviselő.

Meg kell vallanom, hogy mikor ennek a fejtegetésnek a megírására vállalkoztam, témája és címe nem ez volt. Akkor az volt a tervem, hogy itt, ebben a könyvben az idősebb testvér segítőszándékú szeretetével, de köteles őszinteségével is, elmondom azokat a megfigyeléseket, amiket a mai magyar intellektuális ifjúság magatartásáról gyűjtöttem, és írásomnak ezt a címet adtam: «Kritika az ifjúságról...»

De azután történt valami, ami eltérített eredeti szándékomtól.

Ködös, nyirkos októberi reggelen, talán éppen a magyar vértanúk napján, találkoztam a csatáros pesti úton egy diákcsapattal. Tán kétszázan lehettek, bajtársi-sapkás egyetemi hallgatók. Megálltam és végignéztem elvonulásukat. Négyes sorokban lépkedtek és talán nemcsak a katonás sorok külső fegyelme, hanem a nap tragikus hangulata is tette, hogy komorak voltak, szótlanok, szegett fejjel, mosolytalanul meneteltek a ködben, nem tudom, milyen cél felé . . .

A legtöbbször rossz, eltaposott félcipő, sokon rojtos nadrág a már vásottá kopott felöltő alatt, és bizony véznák voltak szegények, közöttük sok hajlotthatú, az arcuk mind sápadt, fáradt és keserű. Nem láttam közöttük tíz jótláplált, csatározó pirosságú, délceg fiút sem és nem láttam

egyetlen szemben sem az ifjúság nagyszerű hetyke villanását, a feszülő ifjú életnek még a gyással is kötekedő kihívó frissességét.

Megszomorította szívemet a keserű kép és a résenálló lelkiismeret rögtön porgetni kezdte elém ennek a képnek ellentétét: a magam ifjúságának, a magam háborúelőtti egyetemi éveinek emlékét, a magam generációjának azt mondhatnám, virgonc fiatalságát, a magunk akkori viszonylagos jólétét, gondtalanságát, feszülő életenergiánk könnyelmű tékozlását, azt az egész nagy, szinte önfeledt vidámságot, amit ma, huszonöt év távlatából nézve, bizony tragikus vidámságnak érzünk.

Hiszen elmondhatjuk: megfizettünk érte! Nem csak a háború és a háború utáni évek szenvedéseiben, nemcsak abban, hogy a bennünket felnevelő külső világkép összeomlása miatt át kellett gyötörödnünk a kényszerű milieuváltozás mindig tragikus élményén, nemcsak abban, hogy bennünk is összedőltek várak, trónok, oltárok, hitek és illúziók, de főleg abban, hogy szüntelenül éreznünk kell a magunk elmúlt ifjúságának szinte felelőtlen vidámságában a felelősséget mindazért, ami azóta bekövetkezett. . .

Éreznünk kell a felelősséget, vagy legalább is a felelősségnek egy részét azért a szomorú és leverő képért is, ami a ködös, nyirkos októberi napon elvonult előttem a csatagos pesti utcán.

És rögtön ítéletet mondtam önmagam és korábbi elhatározásom felett, rögtön éreztem, hogy ezt a tragikus sorsú ifjúságot nem szabad kritizálgatni, nem szabad a fölényes bírálat akármilyen jószándékú ostorával is érinteni, hiszen egész magatartásában, tehát hibáiban és botlásai-
ban is sorsszerűen ott hordja a mi generációnk bűneinek, gyengeségeinek következményeit is, mint ahogyan a mi nemzedékünk is sorsszerűen

magában hordta elődeinek beléje eredt hibáit és fogyatkozásait. Azt éreztem, hogy az én nemzedékem — legalább is a maga nagy átlagában — elvesztette a kritika jogát a mai ifjúsággal szemben, de megmaradt számára az a kötelesség, hogy önfeláldozó szeretettel odahajoljon ehhez az ifjúsághoz, segítse, támogassa, erősítse, adjon neki, amit tud: harcban való cselekvő segítséget, vagy ha egyebet nem, tapasztalatok szellemi és erkölcsi tanulságát.

De ezt a feladatot csak akkor teljesíthetjük, ha ama sokat emlegetett önvizsgálat tüzeiben megtisztulva, önmagunkban átéljük a nemzedékeknek előbb megmutatott tragikus kontinuitását, az egymásra következő nemzedékeknek egymásért való felelősségét, mert egyedül ez a felelősségérzet tehet bennünket méltóvá arra a feladatra, amit a jövő szolgálatának neveznek.

Csak a nemzedékek egymással szemben való felelősségérzetével lelkünkben közeledhetünk mi, — idősebb nemzedék — mai ifjúságunkhoz, mert egyrészt csak így adhatjuk át nekik is ezt a felelősségérzést, másrészt csak így számíthatunk arra a bizalomra és hitelre, ami nélkül nincs nemzedékek között kontaktus, együttműködés, csak tragikus szakadás. Ha nem él bennünk élő hittel ez a felelősségérzet, nem számíthatunk rá, hogy elhigyjék nekünk fiatalabb testvéreink mindazt, amit mi az ő számukra a magunk tapasztalataiból, erkölcsi és szellemi erőfeszítéséből átadni akarunk, ha ugyan van bennünk hivatás és belső parancs a nemzeti élet folytonossága érdekében elvégzendő feladatra.

Ez a meggondolás készlet arra, hogy ebben a könyvben ne kritikai jellegű értekezést írjak, ami persze nem annyit jelent, hogy a kritikát feleslegesnek vagy alaptalannak tartanám, csupán

annyit, hogy a magam szerény feladatát inkább abban látom: felhívni figyelmeteket a legtermékenyebb és leghasznosabb kritikára, az önkritikára.

Annak az önkritikának kialakulásához szeretnék néhány adalékot nyújtani, néhány szerény megfigyelést azokról a jelenségekről, amelyekkel szemben az ifjúságnak is meg kell találnia a maga helyes magatartását. A helyes magatartást pedig leginkább és legbiztosabban az önkritika utján biztosíthatjuk.

Annyit előljáróban is meg kell állapítanom, hogy a mai magyar intellektuális ifjúságnak igen jelentékeny része több felelősségtudattal viseli a maga sorsának tragikus komorságát és reménytelenségét, mint az én nemzedékem viselte annak idején vidámabb és derűsebb sorsát. A háború előtti intellektuális ifjúságnak aránytalanul kis töredéke érdeklődött intenzíven és komolyabban közdolgok iránt. A politika különösebben és mélyrehatóbban nem érdekelte. Még a Bécs elleni tüntetéseket is aránylag kisebb ifjúsági csoportok rendezték, de szó sem volt olyan bensőséges ifjúsági, egyesületi életéről, annyi komoly ankétról, előadásról, vitáról, mint ma, amikor az ifjúsági táborok, egyesületek és szövetségek a nemzetpolitika annyi nagy és súlyos kérdését tárgyalják le.

Akkor volt néhány általános politikai jelszó, mint amilyen például a hírhedt «átkos közös ügy» jelszava volt, amit az ifjúság nagy tömegében minden kritika nélkül átvett és érte lelkesülve, még a rendőröket is megdobálta. De ezek a jelszavak szimplák, egyszerűek és egyértelműek voltak és vallásuk vagy tagadásuk valójában nem jelentett mély, belső vívódások után kialakult vallomást. Az ifjúság inkább temperamentummal, mint szenvedéllyel állott melléjük, vagy ellenük.

És nem volt semmi veszélye az eltévedésnek. Vagy hatvanhetes volt valaki, vagy negyvennyolcas. A jelszó-formulák a végtelenségig leegyszerűsödtek, szótárunk tömegáru volt, minden erőfeszítés nélkül megszerezhető. A Galilei-kör és Szent Imre-kör, meg a Széchenyisták már mélyebb, világnézeti jellegű csatározásaiban a magyar ifjúság nagy tömegeinek, sajnos, csak elenyésző töredéke vett részt.

Ma más a helyzet. Az ifjúság igen jelentékeny része már csak egzisztenciális okokból is rendkívül élénken foglalkozik közdolgozattal, jóformán minden egyetemi hallgató és egyetemről kikerült ifjú ember valamilyen szervezet tagja és ezek a szervezetek gondoskodnak arról, hogy az ifjúság nemcsak saját erkölcsi, szellemi és gazdasági problémáit, de nemzetünknek, sőt európai közösségünknek sorskérdéseit is megismerje, megvitassa.

Már most az a kérdés, hogy a köz-dolgokkal és gondokkal, szociális, gazdasági és általános politikai eszmékkal való beható és kétségkívül a nemzeti és egyéni lét egzisztenciális szorongásától sarkalt, ilyen részletes foglalkozás megnövelte-e ifjúságunk ellenálló erejét a feléje kiáltott jelszavakkal, helyesebben mondva, az úgynevezett «jelszópolitikával» szemben. Vájjon ez a mai ifjúságunk kevésbé fogékony-e az olyan általánosabb természetű politikai jelszavaknak kritikátlan elfogadására, mint volt a mi felelőtlenül könnyelműbb, vidám ifjúságunk, a negyvennyolc kontra hatvanhét jelszavának akceptálásával?

Mielőtt erre a kérdésre felelnék, azt szeretném tisztázni, mi is az a «jelszópolitika?»

Jelszópolitika minden olyan törekvés, amely a tömeg ama pszichológiai tulajdonságára spekulálva, hogy szereti az egyszerű formulákat, valamilyen tetszetős, szimpla jeligét tűz ki zászlajára, ezzel megnyeri a tömeg támogatását, de e támo-

gatást nem a jelszóban kifejezett vagy sejtett cél, hanem egyszerűen egy kisebb-nagyobb érdekszövetkezés politikai pozíciójának megerősítésére használja fel.

Gyakran, sőt legtöbbször az történik, hogy politikai érdekcsoportok valóban nagy és hatalmas eszmék jelszavát hirdetik meg programmnak, azután tudatosan, vagy mert maguk sincsenek tisztában az eszmék lényegével, a gyakorlatban az eszmékkel ellentétes politikát csinálnak.

Az ilyen, minden közületre nézve mérhetetlen veszedelmet rejtő politika hatalmi erejének tartóssága attól függ, hogy a nemzet értelmiségi tömege milyen gyorsan ismeri fel a jelszónak csupán csak «jelszó» jellegét. Már most természetesen igen nagy jelentősége van annak, hogy egy nemzet intellektuális ifjúsága kiművelje érzékét és ítélőképességét — már politikai érdeklődésének bimbózása idején — az ilyen «jelszópolitikai» törekvések felismerésére.

És most, ezek megállapítása után újra kérdezem: erősebb, kiműveltebb-e a mai magyar ifjúság érzéke és ítélőképessége, a jelszópolitika-törekvések meglátása, mint volt a háborúelőtti ifjúságé?!

Erre a kérdésre azt kell válaszolnom: a jelszópolitikai törekvések veszedelme és az ifjúság velük szemben való ellenállási készsége közötti viszony nem sokban változott. Mert bár összehasonlíthatatlanul erősebb, alaposabb, felelősségteljesebb a mai ifjúságnak az a törekvése, hogy magát öntudatosítva, felkészüljön nemzetirányító hivatására, hogy világosan és tisztán lásson eszmék, problémák és jelszavak labirintusában, hogy kialakítson magában egy helyes tájékozódási készséget, saját nyomasztó helyzete és a kívülről rázúduló jelszózuhatag egyaránt felmérhetetlenül súlyosabbá és nehezebbé teszi számára a

valóban komolyszándékú és a csupán csak jelszópolitikai törekvések között való biztos választást.

A hajdani, háborúelőtti ifjúság és a mai ifjúságnak a jelszópolitikai törekvésekkel szemben való magatartása között az a különbség, hogy akkor az ifjúság tömegeinek zöme még csak meg sem kísérelte a tájékozódást, jóformán teljes érdektelenséget mutatott a jelszavak lobogója alatt működő politikai gyakorlat megvizsgálásának problémájával szemben, pedig akkor ez jelentékenyen könnyebb feladat lett volna. Azt mondhatnám, hogy csupán etikai magatartás kérdése lett volna. Akkor azonban e feladatokra való elszánás erkölcsi alapja volt gyenge.

Most ez az elszánás megvolna. A keményebb sors keményebb erkölcsöket kényszerített az ifjúságra. Ma azonban a probléma megoldásának szellemi része elé tornyosulnak folyton akadályok.

Megingott régi rendjében a világ. A társadalmak szilárdnak hitt rétegződését roppant rezgés rázta meg és a rétegeket összegyűrte. A társadalom-geológiai egyensúlytól, az új elrendeződés nyugalmi állapotától még messze vagyunk. Ez a vajúdo, új rendet kereső, lázas, átmeneti állapot, amely nemcsak egy kis nemzeti közület belső válsága, hanem úgyszólván az egész emberi társadalomé, természetesen rengeteg eszmét, ideológiát, tervet és célkitűzést szül, az eszmék, ideológiák és programmok pedig megszámlálhatatlan mennyiségű és minőségű jelszavat.

Ember legyen, aki az általános és nemzeti társadalmak új elrendezésére vonatkozó ideologikus tervek zürzavarában tájékozódni tud és eljut ezek megkülönböztető jeleinek csupán megismeréséhez is. De szinte emberfeletti feladat ezekből a különböző ideológiákból kilobogó jelszavak zászlóerdejében tájékozódni s még nehezebb a zászlók

cégére alatt folyó politikai kalózkodást a valóban becsületes szándéktól megkülönböztetni.

Hiszen gondoljunk csak például arra, hogy sokszor egy és ugyanazon jelszó zászlaja alatt hány teljesen különböző törekvésű politikai csoport masírozik. Külön-külön! Legtöbbször egymás ellen is. Viszont teljesen különböző jelszó-lobogók alatt menetelnek tökéletesen egycélú törekvések. Az első kategóriára eleven példa, hogy hány különböző pártcsoport vagy politikai érdekszövetség írta zászlajára a keresztény eszme és a nemzeti gondolat nagyszerű jelszavát. A másik kategóriában gondoljunk a történelmi materializmus és osztályharc elvi alapján álló politikai törekvések különböző árnyalatú zászlóira.

De ha a jelszó-zűrzavar mértékét még kirívóbb példán akarjuk szemlélni, akkor fordítsuk tekintetünket arra a jelenségre is, ahol azt látjuk, hogy egyetlen pártzászló és a pártzászlóra írt egyetlen jelmondat alatt hány különféle felfogás, hatalmi törekvés és a jelmondatnak hányféle értelmezése húzódik meg. Ez a jelenség nemcsak egy pártra jellemző, hanem jóformán mindegyikre, a kicsi magyar glóbuszon éppúgy, mint szerte a nagyvilágban.

E jelenségnek tüzetesebb vizsgálata szinte tragikomikus helyzeteket tár fel. Azt láthatjuk például, hogy egy lobogó alatt menetel az individuál-kapitalizmus elvének rideg és a gyakorlatban is konzekvens követője az újfajta kollektívizmus elszánt harcosaival, a feudális nagybirtokrendszer képviselője a radikális földreformerrel, a dühös antiszemita a jóltáplált filoszemitéval. . . . Látjuk, hogy a kisparaszt érdekeit fogaseszű fiskálisok védik és feudális nagybirtokosok áhítják az új-szocializmust. Ugyanegy lobogó alatt. Elképzelhető-e, hogy ezek egyet akarjanak?!

Folytathatnám még ezeknek a szinte meg-

magyarázhatatlan ellentmondásoknak felsorolását, de nem ez a célom. Itt csak éppen rávillantani akarok a jelszavak és az alattuk húzódó törekvések zűrzavarára, ami más területeken is mutatkozik.

Ilyen zavar van például a legdivatosabb és legáltalánosabb jelszó, az úgynevezett «világnézeti harc» jelmondata körül is. Azt mondja ez a jelszó, hogy csatlakoznom kell vagy ehhez, vagy ahhoz a világnézethez (az új elmélet szerint t. i. csak kettő van a világon), mert közeleg a nagy, színváltató harc és elveszett az, aki sem ide, sem oda nem tartozik. Vonatkozik ez a fenyegetés egyénre és nemzetre egyaránt.

Nézzünk csak szembe — ugyancsak egészen futólag — ezzel a divatos jelszóval is. Mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy ha ennek a felszólításnak kizárólag a fizikai megmaradás materiális szempontjából, hogy úgy mondjam, ijedtségi okokból kívánunk eleget tenni, akkor ide- vagy odaállásunknak fölöttébb problematikus értéke lenne. Az erkölcsi és szellemi motívumokat nélkülöző állásfoglalás mindig értéktelen harci erőt jelent.

Ha azonban nem ilyen természetű állásfoglalást kívánnak tőlünk a modern jelszó prófétái, hanem erkölcsi és szellemi indokolással alátámasztott kiállást, akkor pontosan meg kell mondani, hogy mi az a másik világnézet, amelyhez csatlakoznunk kell. Mert az a kérdés, hogy az egyik, amely ellen fel kell sorakoznunk, az úgynevezett bolsevizmus, az világos lehet mindenki előtt. De vajjon melyik az a másik?!

Ahány próféta, annyiféleképpen határozza meg. A leghangosabbak a hitlerizmus eszmevilágát ajánlják világnézeti alapnak. De ugyanezek hajlandók a fasizmust is egy gyékényen árulni a hitlerizmussal.

Már ebben a momentumban is mélységes az elvi zűrzavar. A két eszmerendszer tudniillik lényegileg és összebékíthetetlenül különbözik egymástól. Az a körülmény, hogy a két eszmerendszert képviselő két politikai hatalom átmenetileg egy közelebbi, gyakorlati cél érdekében kezefog egymással: ne tévesszen meg senkit, mert ez nem változtatja meg a két eszmerendszer elvi alapjának különbözőségét, sőt egymással való éles elvi szembenállását.

A hitlerizmus egész eszmevilága, megvalósításra törő metódusai is, a faji gőgnek mitikus érzelmi principiumából nőttek ki. A faji gőgnek primitívebb elvéből, — amiről csak a minap tartottam előadást, amikor is azt mondtam, hogy a bolsevizmust viszont sokkal több joggal tartathatjuk az orosz lélek aform álmódoszásában sóvárgó faji gőg jenek, illetve e gőg korszerű megnyilatkozásának, mintsem egyetemes jellegű világszemléletnek. A hitlerizmus ezek szerint sokkal nagyobb lényegi rokonságot mutat a bolsevizmussal, mint a fasizmussal, amelynek legbensőbb elvi alapja nem primitív érzelmi, hanem civilizatórikus elv, aminek semmi köze a faji gondolathoz, mert ez az elv: a birodalmi gondolat ősi, római elve.

Ha már most csupán ezeknek az eszmeköröknek különbözőségére mutatunk rá, mindjárt háromra szaporodott a választható világnézeti alapok száma, nem is beszélve arról, hogy van még a világnézeti próféták interpretációjában jó egy-néhány apróbb-nagyobb differencia is, amelyeknek kimutatásával igen könnyen konstruálhatnánk még jó pár külön világnézeti alapot.

Már most az a kérdés, mi legyen a magyar ifjúság helyes állásfoglalást-kereső módszere, mi legyen az az elv, amelynek magasságából a maga helyes tájékozódását a lehetőséghez képest leg-

biztosabban megtalálja, miképpen érheti el, hogy legalább megközelítő pontossággal meg tudja állapítani: mi a komolyabb politikai törekvés és mi a jelszavas kalózlöbögő.

Az előbb, mai egész társadalmi állapotunkat egy geológiai katasztrófa, hatalmas földrengés utáni állapothoz hasonlítottam, amikor a gravitáció örök törvénye a földrengés után még sokáig végzi a maga egyensúlyozó hivatását és mindaddig mozgásban tartja a megrendített geológiai tömegeket, amíg csak azok az ő törvényének parancsa szerint rendbe nem helyezkedtek.

Az ilyen geológiai katasztrófáknál, ha azok emberlakta vidékeket sújtanak, rendszerint a fejetlenség, a pánik és kapkodás csinálja a nagyobb bajt és aránylag az jár legjobban, aki nyugodtan a helyén marad. Azzal is megtörténhetik, hogy fejére dől a ház, de ha megmenekül és ottmarad, legalább nem fosztják ki házának romjait.

Ezt az ősi, tapasztalati törvényt a magunk társadalmi és nemzeti katasztrófája utáni időben — átvitt értelemben — a magyar ifjúság is alkalmazhatja. A nyugodt helybenmaradást én ebben az esetben úgy értem, hogy minden lárma, minden segítséget kínáló hangoskodás, minden új és új megváltást hirdető jelszóval szemben mindenkor kérdezzük meg előbb a magunk helyi, belső törvényének ítéletét. Maradjunk helyben! Magyarok vagyunk és keresztyének vagyunk! Ennek a két — egy ezredéven át majdnem teljesen egyértelművé forrott — magatartásnak lényegi parancsát kérjük ki minden jelszóval szemben. Magyar vagyok és keresztyén! Ez politikai magatartást is jelent, — ha úgy tetszik, «világnézetet» is. Mindenesetre inkább, mint akár a bolsevizmus anyagelvűsége, vagy az ugyancsak materiális primitivitású vér-elmélet, amely egyébként, mint látjuk, gazdasági és társadalmi programjának

végső céljában sem nagyon különbözik a bolsevizmustól.

De az, hogy magyar és keresztyén vagyok, nem jelentheti azt sem, hogy mindent akceptálok, ami ennek a jelszónak lobogója alatt jön felém. Nem lehet elfogadni sem keresztyénnek, sem magyarnak az olyan törekvést, amely így dörömböl a hatalmak kapuján:

— Adjátok ide azt a monopóliumot, mert'én keresztyén és magyar vagyok!

De éppen olyan kevésbé lehet a keresztyén és magyar álláspont az a végnélküli, bágyadt türelem sem, amely egykedvűen nézi az ugyancsak faji gög törvénye szerint működő belső szipolyozást is.

Az igazán keresztyén és magyar életszemlélet mindezeket a jelenségeket objektíven egybefogva, nyugodt eréllyel és fensőbbiséggel ítélni meg és oldhatja is fel.

A magyar ifjúságnak minden jelszópolitika veszedelmével szemben ez az álláspont a leg-erősebb vára.

Hogy ez a felismerés kezd már derengeni és hogy ennek a felismerésnek jegyében az eddig szembenálló különböző táborok keztenyujtanak egymás felé, — ez hajnallal biztat. És én egy cseppet sem csodálkozom azon, hogy az összefogásra irányuló mozgalom — aminek egyik leg-főbb célja bizonyára a jelszópolitikai törekvésekkel szemben való közös harc és könnyebb védekezés — olyan ifjúsági szövetségből indult el, amely a maga célkitűzései alá keresztyén vallás-erkölcsi alapot rakott, és nem csodálkozom azon, hogy olyan táborban talált először halló fülekre, ahol a szervezkedés közvetlen célja ugyancsak keresztyén vallás-erkölcsi jellegű és ezért természetesen kevés a fogékonyság az új pogányság tanításával szemben. Nem csodálkozom ezen,

mert ez természetes és magától értetődő jelenség, azt mondhatnánk, a magyarság jobb ösztönének ébredése. Mert amiként ezer éven át a magyarság legerősebb pajzsa minden pogány veszedelemmel szemben a keresztyénség elvi ereje volt, most is csak ez a pajzs a legkeményebb, a magyar nemzetiség jellegének megvédésére.

Ha azok az ifjúsági táborok, amelyek szervezkedésük belső céljának és külső programjának is a valláserkölcsi elvek erősítését tűzték ki, összefognak és féltékenyen vigyázva arra, hogy a valláserkölcsi alap sohase lehessen ürügye felekezeti érdekképviselőt jelszópolitikájának, megindíthatják egy tiszta és igaz politikai törekvés kibontakozását. Olyan törekvését, amely keresztyénien szociális és magyarul európai lehet — jelszavak nélkül, de lényegi erővel.

A MAGYARSÁG HIVATÁSA A DUNAMEDENCÉBEN.

Írta: PAP BÉLA ref. lelkész.

A halál nemcsak az egyes emberek életének, de a fajok és nemzetek életének is legkikerülhetlenebb realitása. Olyan állomás, amelyhez minden faj és minden nemzet megérkezik, s ha idejét a nemzetek és fajok életére sem lehet ugyan emberi ítélettel előre megjövendölni, mégis vannak letagadhatatlan jelek, amelyek mutatják, hogy egy faj fiatal, egészségtől duzzad-ej vagy halálos agóniában szenved. A természet örök törvényei szerint minden faj és minden nemzet addig él, ameddig hivatása van, ameddig rendeltetést tölt be. Mihelyt ezt a hivatást betöltötte vagy azt félreismerve, eljátszotta, tehát céltalanná és feleslegessé vált az élete, menthetetlenül pusztulásnak indul. Mennél fiatalabb és erőteljesebb egy faj és egy nemzet, annál világosabban látja a célt, a rendező gondolatot, amely életének a tengelye, annál öntudatosabban tölti be azt a rendeltetést, amelyre hivatott a fajok életében. És ahol egy nemzetnek az életében tétova vagy meghalványodott ez a hivatás-érzés és rendeltetés-tudat, ott egy faj, illetve nemzet vagy még kiskorú és így nem érkezett el hivatásának öntudatos felismeréséhez, vagy már elfáradt és megöregedett nép, amelyik rövidesen eltűnik, hogy új és egészségesebb fajnak adjon helyet.

Ha pedig a hivatás-érzés és rendeltetés-tudat ennyire életnek és halálnak mérője a nemzetek életében, magyar ember számára nem lehet izgatóbb kérdés, mint ez: mi a magyarság hivatása Európa életében és hogyan teljesítheti a magyarság ezt a rendeltetését a Dunamedencében? Csak az, hogy uszályhordozója, vagy legjobb s egyzersmind legrosszabb esetben harctere legyen annak az örült birkózásnak, amelyben a nagygermán, nagyszláv, és nagyromán gondolat döntő küzdelmet vív, vagy van valami egészen sajátos küldetése, amelyre éppen a magyarság van predestinálva a Dunamedencében?

Ha a magyarság rendeltetés-kérdésére a múltból keresünk választ, a leggyakoribb felelete a történelemnek az, hogy a magyarság hivatása Európa életében az volt, hogy Kelet és Nyugat kapuja legyen. A nyugati és keleti kultúrának és civilizációnak, a keresztyénségnek demarkációs vonala, amely azonban a gyakorlatban majdnem állandóan harcteret jelentett. Két világ találkozásának a kapuja, ahol azonban nem békés szándékú járókelők lépnek át a szellem és anyag egyik birodalmából a másikba, hanem egymást élet-halálharcra kereső ellenségek akarnak betörni egymás birodalmába. A magyarság hivatása a múltban az volt, hogy ezt az állandó világfeszültséget, amennyire lehet, feloldja, vagy amennyiben erre képtelen, harctér legyen, ahol a két világ a maga nagy párbaját eldönti. Mivel pedig a támadás minden esetben a sokkal több ösztönös életerőt magábarejtő Kelet felől jött, a magyarság pedig vallásilag és politikailag Szent Istvántól kezdve Nyugathoz csatlakozott, gyakorlatilag már nem is arról volt szó, hogy Nyugatot és Keletet kiegyensúlyozza, hanem arról, hogy Nyugatot a Kelettől megvédje. És ez az a pont, ahol a magyarság hivatalos politikája a múltban a magyarság eredeti rendeltetésétől eltért.

Mert ebből a százszázalékos Nyugatfelé-fordulásból, természetszerűen következett az, hogy a magyarság Nyugaton keresett barátokat a Kelettel szemben. Uralkodói legnagyobb részben a nyugati uralkodók leszármazóival házasodtak össze, a Kelettel való küzdelmeikben Nyugattól kért segítséget. Lassacskán kialakult az a hivatalos politika és ennek nyomán az a közvélemény, hogy a magyarság csak akkor maradhat meg a Duna-medencében, ha Nyugattal, közelebbről közvetlen szomszédságával, a németiséggel lép szorosabb kapcsolatba. Ennek a politikának lett betetőződése a Habsburg-uralom, amely Magyarországot másodrangú nemzetté, gyarmattá süllyesztette, s amely a magyarság hivatását a németiséghez való szoros és engedelmes odasimulásban, sőt belesimulásban látta. A Nyugat pedig sohasem volt gavallér. A védelmet, amely a magyarság többszöri felégetésével, Nyugat kultúrájának és civilizációjának nyugodt fejlődését biztosította, mint természetes és magától értetődő cselekedetet elfogadta a magyarságtól, de a segítségnek — akár a pápától, akár a németiségtől jött az — mindenkor igen magas ára volt. Így történhetett meg, hogy a török hódoltság után német hódoltság következett, s mire a Nyugat védelmében elviselhetetlen vérveszteséget szenvedett magyarság erre ráébredt, már késő volt, függetlenségét állandóan visszaszerezni képtelen lett.

Ennek a vonalnak ma is meg van a folytatása. Ezek azok, akik Magyarország útját ma is a germánság útjával azonosítják, s a magyarság rendeltetését abban látják, hogy keleti szárnyává legyen az újult erővel kiépülő nagynémet gondolatnak és országszervezésnek. Nem veszik észre, hogy a germán óriáskigyó soha sem volt olyan kiéhezett, mint éppen ma, amikor gyarmataitól megfosztották. A magyar galamb a legközelebbi

és legtáplálóbb falat a számára. Nemcsak azért, mert közvetlen szomszédságában fekvő agrár-állam, ami megfizethetetlen a germán ipari koloszsusnak, de azért is, mert rajta keresztül visz az út a legtávolabbra kitolt német bástyához, az erdélyi szászsághoz. Ez a híd, amely a nagynémet birodalmat és gondolatot az előőrsökkel összekötné. Ez pedig nem magyar hivatás, hanem magyar halál!

A magyar történelem azonban a magyar hivatástudat megértésének egy másik vonalát is mutatja. Ez a vonal is abból indul ki, hogy a magyarság Kelet és Nyugat ütközőpontja, de ebből nem azt a konzekvenciát vonta le, hogy neki feltétlenül Kelet ellen kell fordulnia, Nyugat megvédésére, hanem azt, hogy maga köré jegecesítse Középeurópa magános népeit, s mint egységes és erőteljes birodalom, magába olvassza Nyugat és Kelet értékeit s ezáltal levezesse és kiegyenlítse a két világ ellentéteit. A magyarság legnagyobb uralkodói (Nagy Lajos, Mátyás, Bethlen Gábor) felismervén, hogy Középeurópa gerince és súlypontja Magyarország, megpróbálták az akkor egyedülinek ismert hatalmi szóval és módszerrel a környező nemzeteket a magyar állam tagjaivá hódítani. De éppen azért, mert ezt a dunai egységet nem a megértés, a közös sors és érdek felismerése alapította meg és kötötte össze, hanem a hatalmi szó, mihelyt ez megszűnt, a rendkívüli személyiség, aki valósággá tette, meghalt, széthullott s gyümölcgül nem baráti közeledést, hanem ellenséges féltékenykedést termett.

Bethlen Gábor volt az első, aki megpróbálta a középeurópai népeket, elsősorban a magyarságot és románságot a barátságos megértés alapján egymással közelebbi viszonyba hozni. (Első magyar-román kulturális kapcsolatok, Biblia- és Káté-

fordítások stb.) Nála csillan meg először az a gondolat, hogy a magyarság, mint önálló és független nemzet izmosodjék meg befelé, s mint megizmosodott független nép körül, kristályosodjék ki egy olyan középeurópai blokk, amelyik képes nemcsak a Kelet és Nyugat találkozásával járó veszélyeket elhárítani, de az ezzel a találkozással járó előnyöket is kihasználni.

Ez az árván maradt gondolat érik titokban tovább, s támad fel újra ösztönös erővel a 48-as eseményekben. A márciusi események igazi jelentősége ugyanis nem abban van, hogy a szabadságtestvériség-egyenlőség leláncolt gondolata egy pillanatra felrepülhetett a magyar tavaszba, még csak nem is az, hogy ekkor született meg a Nemzeti dal, hanem abban, hogy egy egész Európán tűzpatakként végigömlő belső kényszer nyomán az idegen érdekek hálójában magát már-már megadni készülő magyarság nemzeti öntudata újra felgyulladt, s a magyarság a maga tömegeiben ösztönös erővel ébredt fel arra, hogy itt Kelet és Nyugat kapujában, a Dunamedence centrumában van egy külön magyar sors, egy külön magyar hivatás és erre a magyar sorsra, erre a magyar hivatásra olyan feladatok megoldása vár, amelyet sem a germánság, sem a szlávtság nem oldhat meg. A márciusi események igazi lényege azt jelenti, hogy van magyar hivatás a Duna-medencében, de ezt a hivatást csak egy megfiatalodott, korhadttal tradíciók mankóját elvető magyarság tudja betölteni.

Természetes, hogy a magyarság rendeltetésének ez a világos felismerése nem volt összeegyeztethető azzal a másik gondolatvonallal, amely a magyarság sorsát maradék nélkül a németiséghez akarta láncolni. Mivel pedig a hatalom amazon az oldalon volt, emennek el kellett buknia újra. 1918-ban pedig már késő volt. A magyarság ugyan

független lett, de keserű árat kellett fizetnie érte: területének kétharmadát veszítette el.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy ezzel megszűnt a magyarság dunavölgyi hivatása, hanem ellenkezően, azt, hogy a magyarságot ilyen kemény eszközök kényszerítették arra, hogy ráébredjen tévedésére, hogy észrevegye a hivatásától való elhajlást, s újra maga előtt lássa igazi rendeltetését és hivatását. Ma már nem vitás az, hogy a Dunavölgy rendezésének a kérdése nem kerülhető el sokáig és az is kétségtelen, hogy ebben a rendezésben a magyarságnak hivatásszerű szerepe van. Hiszen Magyarország ma is földrajzilag a Dunamedence centruma. Nemzetisége aránylag kevés van, Ausztriát leszámítva a legkevesebb. Ugyanakkor azonban igen tekintélyes magyar kisebbségek vannak beékelődve az összes közép-európai államok testébe. Külsőleg tehát egy központi fekvésű, aránylag egységes, s ugyanakkor több nemzettestben tekintélyes számú kisebbséggel érdekelt fajta vagyunk, akik természet-szerűen vehetnők kezünkbe a dunavölgyi kérdés összekuszált szálainak kibogozását.

Mindezekből tehát nyilvánvalóan kitetszik, hogy a magyarságnak van hivatása, van rendeltetése az európai népek életében. Ez a rendeltetés egyfelől abban csúcsosodik ki, hogy Középeurópa egyensúly-mérlegének a nyelve legyen, amely azonban nemcsak a kilengéseket méri le híven, de egyszersmind a felbillenni akaró egyensúlyt is szabályozza, másfelől, hogy mint szabad és demokratikus állam a Dunamedence centrumában kifejeződési pontja legyen egy olyan gondolatnak és államkeretnek, amelyben a közép-európai népek a maguk önállóságának fenntartása mellett testvéri és demokratikus alapon egymás mellett elhelyezkedhetnek, s ezáltal magukat Nyugat és Kelet érdekkörétől függetleníve, ki-

használhassák azokat az óriási lehetőségeket, amelyeket számukra különleges vallási, kulturális és gazdasági helyzetük nyújt.

Ezt a hivatást azonban csak egy megfiatalodott, egész szellemi és gazdasági struktúrájában újjászületett magyarság tudja betölteni. Ez pedig gyakorlatilag azt jelenti, hogy a magyarságnak negatív végleg szakítania kell azzal a politikával, amely akár kulturális, akár gazdasági, akár társadalmi berendezkedés szempontjából bármilyen más — önmagában talán rokonszenves — nagyhatalom utánzójává, csökevényévé akarja nyomorítani a magyar életet. Magyarországon egyformán bűn a Hitlerizmust, a Fascizmust, vagy a Bolsevizmust propagálni és átoltani, nem azért, mintha mindenikből nem volna számunkra nagyon sok tanulság, hanem azért, mert nekünk más a metafizikai alkatunk, a történelmi hivatásunk; s ha erről megfeledkezünk, élethez való jogunkat játsszuk el. Egy tál lencséért, amelyhez látszólag hamarabb jutnánk hozzá, félredobnók egész örökségünket. Pozitív pedig következik ebből az, hogy Magyarországon minden reformot, célkitűzést abból a szempontból kell nézni és megítélni, hogy minőségileg magasabbrendűvé és ezáltal alkalmasabbá teszi-e a magyarságot arra, hogy dunavölgyi hivatását felismerje és betöltse. Nyilvánvaló, hogy három millió magyar koldussal, történelmi múzeumba való hitbizományos és bürokratikus materializmussal, individuális etika nélküli közéleti etikával», Evangéliumnélküli keresztyénséggel csak kompromitálni és eljátszani lehet ezt a hivatást.

Kis nemzetek örök kiváltsága az, hogy a mennyiségi hátrányt minőségi előnnyel győzzék le. A magyarságot pedig egyenesen élet-halál öleléssel kényszeríti erre közép-európai helyzete.

Ezeket a reformokat pedig csak olyan refor-

merek és generációk hajthatják végre, akiket nem a divat, az érdek, vagy a frázisokkal szerzett népszerűség lendített fel a közélet porondjára, de akik felülről kaptak erre elhívatást és koncepció, munka és abszolút becsület ennek a látható jegyei. Nagyon igaza van Németh Lászlónak: «Téved az ifjúság, ha azt hiszi, hogy Magyarországnak elsősorban gazdasági reformra van szüksége. Nem gazdasági intézkedések segítenek egy országon, hanem a kiválóság, amely éppen, mert kiváló, gazdasági téren is felismeri és megvalósítja a szükségést . . . Egy mozgalomnak elsősorban értékes emberekre van szüksége, s értékes emberanyagot csak a lelkek reformja ad».

Csak egy ilyen világnézetileg kiforrott, az abszolút erkölcs alapján álló lelki magyarság képes arra, hogy a magyar országrendezés nagy gazdasági szárnykérdéseit (földbirtokrendezés, kereskedelmi és ipari struktúránk átépítése), bel- és külpolitikai feladatait felismerje, kidolgozza és végre is hajtsa. Erre az erkölcsi fundamentumra ráarakott műveltség az, amely a magyarságnak az európai népek között létjogosultságot biztosít, amely a magyart európai magyarrá teszi. Aggódok és kishitűek pedig hallgassák meg Széchenyi István bizonyágtétevését: «Engem soha nem ilyesztett csekély számunk, de fennmaradásunkért annál erősebben rettegetem mindig azon okbul, — s ezt kell végre mondani — mert fajtánk anyagi, mint szellemi léte oly felette könnyű! Nem a mennyiség, hanem a minőség a szellemi erők sarkalata s eszerint éppen nem azért forog veszélyben létünk, mert kevesen vagyunk, hanem, hanem mert súlyunk olyan parányi. . . Nagy szerencse, hogy az agyvelő hazánkban szép mennyiségű, csak hogy itt, amott kifejlődése hátra van! Pedig a tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma. Ezek statisztikája az ország legértékesebb,

legintegránsabb része. S legyünk meggyőződve, minél közelebb emelkedhetünk, minél többen azon népideálhoz, amelyet felhozék, annál biztosabban és szaporábban éri el vérünk földi üdvét». (Szekfű: Mai Széchenyi.)

A magyarságnak van hivatása a Dunamedencében, De hogy ezt betölthesse, előfeltétele van: a lelki, a prófétai, az európai magyarság megszületése!

MENEKÜLÉS A VÁLSÁGBÓL.

Írta: RAFFAY SÁNDOR evangélikus püspök

Az a minden téren tapasztalható válság, amelyben ma ember, társadalom, nép, ország, nemzet és maga az egész világ is sínylődik, csak a kétségbeesés nihilizmusába vezethetné az emberiséget, ha nem hinne a feltámadásban s nem akarná azt. Az emberiség élete pedig nem mindig a munkálkodó, tehát a jelen nemzedékben, hanem a munkálkodni j.karó és hivatott, tehát a jövő nemzedékben ölt testet. Mert az élet nem pusztá jelen, hanem örök jövőendő.

Hogy a jelent ma nehéznek, fájdalmasnak, sőt sok tekintetben reménytelennek látjuk, ez nem jogosít fel minket arra és nem is kényszeríthet arra, hogy ne bízzunk a jövőendőben. A jelen terheit viselő nemzedéknek emberi legszebb hivatása az, hogy a terhet ne örökítse át a jövő nemzedékre, hanem kövessen el mindent, hogy annak élete könnyebb és reménysége virágzóbb legyen.

A ma ifjúsága nemcsak önmagának, hanem a jövőendő nemzedéknek is történelmi szolgálatot tesz azzal, hogy hitét nem veszve, célos munkában igyekszik tömörülni a jobb jövőendő érdekében.

Hogy hit nélkül reményleni sem lehet, azt mindenki tudja és tapasztalja. Hinni kell a jövőendőben, hogy remény leni is lehessen a jobb jövőt. Én nemcsak hivatásból, hanem személyes meg-

győződésből is mindig a reménységet és a hitet hirdetem. Hirdetem ma is.

Örül a lelkem, hogy a magyar protestáns ifjúság őseinek erős hitével, példaadó kitartásával és viharálló reménységével tekint a próbás jelen nehéz napjaiban is az ígéretes jövőre elé.

Mit kívánhatnék mást az ifjúságnak s szegény szenvedő nemzetünknek is, mint azt, hogy amiben hisznek, és amit reménylenek, éri meg valamilyen: azt a boldogabb és nyugodtabb magyar jövőt, amely felejtetni tudja velünk a múlt veszteségeit és a jelen való idők keserűségeit.

AZ IFJÚSÁG SZEREPE EGY NEMZET JÖVŐJÉBEN.

Írta: RAVASZ LÁSZLÓ dr., református püspök.

Sokszor gyötör az a gondolat, hogy vájjon nem kivénhedt, haldokló nemzet-e a magyar? Vájjon nem fejezte-e be történeti hivatását? Hiszen a nemzetek sem örökéletűek s egyszer lejár az ő homokórájuk is. Hol van a nagy török birodalom? — Európai szereplése egy véres, nagyszerű epizód volt, kis, csöndes patak életében egy áradás. Hol van a római birodalom? Olaszországban, Franciaországban, Spanyolországban hiába keresem, úgy nem hasonlítanak reá, mint egy kidőlt cser korhadó tetemével megkövénített földön a frissen növő cserjék és páfrányok ahhoz a fához, amelyből éltek. De a kárhágói világbirodalmat még ilyen másodlagos alakulatok sem jelölik; az egyiptomiak, médek, aszyrok óriási impériumának még emlékeit is egy másik, rájuk rakódott kultúra romjai alól kell kiásnunk. Vargha Gyula egyik legszebb költeményében beszél az ázsiai homokba halt városokról:

«Kik éltek itt — s tán ezredéven át? —
Könyv nem tud arról, rege nem dalol.
A rég kihalt nép elfeledt nyomát
Úgy kell kiásni a fővény alól.»

Vannak megdöbbentő jelek, amelyek mintha a magyar nép lassú elhalásáról beszélnének. Először már itt van társtalansága, idegen volta. Egy

darab ázsiai vándorkő szláv, német, román népáramlások egybeszakadásánál. óriási neptunikus erők mossák, mállasztják, ostromolják. Ha az elmúlt ezer éven át beolvasztással nem pótolta volna a veszteséget, rég nem volna egyetlen szál magyar sem itt. De itt van a másik vonás. Ahol a magyarság meggyérült — s hogyan fogyott volna egy nemzet, melynek ezeréves élete az ostromlott vár állapotához hasonló — oda betódult kívülről idegen népfaj, szláv, német, román. [Ezek itt sokáig álmatag jövevény életet éltek, de később kezdtek jegecesedni a határon kívül eső központ körül. Magyarország felét először ethnográfiailag hódították meg s egy váratlan, soha nem ismétlődő pillanatban — politikailag is érvényesítették ezt a hódítást. Három millió magyart kebelezték be idegen, nemzeti imperializmust űző államok. A világ magyarjainak több, mint egyharmada szétszórtságban él — micsoda ostromot áll ki az új államokban, amelyeknek minden ereje éppen magyarságuk ellen irányul? Mi a véleményünk a magyarság ama fáradt, elcsigázott rétegeiről, amelyek Erdélyben — magyar impérium alatt — eloláhosodtak; a vármegyei magyarság jó része ilyen volt, mi lesz velük román impérium alatt? Fiaim, gondolatok arra, micsoda lelki ostromnak van kitéve egy magyar ifjú a lekapcsolt részeken! Még jó, ha az idegen kultúrideal alacsony, brutális, mert akkor megutálja; de ha magas és vonzó? Sokat gondolatok reájuk, segítsetek rajtuk; a magyarság egyharmada vonaglik és pusztul bennük.

És az itt maradott magyarság? Hogy nem tud lábra állani ez a nemzet! Mennyire nem kapta meg a lelkét! Milyen végletek uralkodnak benne! Nem vesztek rajta valami dekadenciát észre? Fényűzés egyik oldalon, dologtalanság a másikon. A gazdasági romlás nő s vele az erkölcsi romlás. Az ifjúság

dekadens költőkre esküszik — most! Képzeljétek Leonidast Thermophylenél, Miltiadest Marathonnál dekadensnak!

Nincs összefoglalható, új programja ennek a kornak s ezért részletkérdésekben vész el. Apró egyéni akciók kora ez, amelyben a sarki hordár önálló megváltó akar lenni. És mi itt állunk ebben a helyzetben és reánk egy egész új Európát építettek. Egy téglá vagyunk az óriási oszlop alján; mi csak akkor menekülhetünk, ha az oszlop ledől.

Tehát vannak jelek, amelyek megdöbbenetnek és sötét mementóként hatnak. Jelek, hogy elpusztulhat a magyar.

Hogyan hal meg egy nemzet? Az ifjúságán át. Az ifjúságán keresztül összeforr az élet és halál misztikus alapjaival. Ha az ifjúságnak elhal a teste, megfagy a lelke. Ha az ifjúság, az élet drága alkalmá elsuhan a nélkül, hogy felülről jövő erők rajta keresztül bekapcsolódnának a nemzet életébe.

Ha egy nemzet az ifjúságán keresztül hal meg, akkor azon keresztül is él. Egy testben annyi oxigén van, amennyit a tüdőn keresztül szív be. Egy nemzetben annyi idealizmus van, amennyit ifjúságán keresztül szív be. Az eszmények táplálják a nemzetet. Eszmény és ifjúság egymásra van teremtve; nem voltunk ifjak addig, míg nem voltak eszményeink, s amíg eszményeink vannak, addig ifjak maradunk. Egy nemzetben annyi az önbizalom és a remény, amennyit ifjúságában vesz fel, s annyi programja van, amennyit ifjan megálmodott. Nagy, hideg világ elébe nézünk: sok-sok kalóriát vegyetek fel; a nemzettestben ti vagytok a piros véresejtek, ti vagytok az életerő. Annyi lesz az erkölcsi mélység a magyar közéletben, amennyi bűnbánatot ti éreztek át s akkora a jövődönk, amekkorára a ti akarástok nő.

Mindennél fontosabb, hogy ti mit láttok, hogyan éreztek. Láttok-e magatok előtt új Ma-

gyarországot, lelki Magyarországot? Milyen az a lelki Magyarország? Új, igazabb társadalmi rend. Az emberinek, a magyarnak és a hívő keresztyénnek egysége. Szabad ország — még a jelszavaktól is. Szabad még a büntől is.

Wagner nagyszerű zenedrámájában van a következő gondolat: Freját, az ifjúság istennőjét elviszik a városépítő óriások: maguk kedvére, gonosz indulataik szolgálatára. Az ifjúság istennőjének elköltözésével megváltozik a világ. Az istenek öregedni kezdenek: Thor nem bírja kalapácsát. Odin elméje homályos. Fricka közömbös a családi hűség és tisztaság iránt. Meghalnak az istenek, mert elvitték gonosz, kísértő hatalmak az ifjúságot.

Meghal a magyar, meghomályosul a bölcsesége, karja lehanyatlik, elveszti érzékét a magasabbrendű dolgok iránt, ha a magyar ifjúságot rabul ejti a földnek, a vérnek, az átoknak, a pénznek a kísértése.

Magyar ifjúság, «minden őrzésnek felette megőrizd a te szívedet!»

A HOLNAP ELÉBE.

Írta: ROHRINGER SÁNDOR dr., műegyetemi tanár.

A feltámadás a hit, és ahol van hit és bizalom, ott lesz feltámadás is a szenvedésekből. Ha hinni tudunk saját erőinkben, alig van határ, amely megállíthat. A történelem igazolja, hogy a legnagyobb politikai és gazdasági fellendülések sikerét nem tisztán a tárgyi feltételek, hanem igen nagy mértékben a saját erőkbe vetett bizalom indították meg és vitték diadalra. A történelem tanúsága szerint a bizalom, az erős akarat és erre támaszkodó reménység államalkotó elemek, amelyek még a leküzdhetetlennek hitt akadályokat is sokszor a legrövidebb idő alatt eltüntették.

Én itt a magyar technikus ifjúság hitét kívánom megerősíteni, arról kívánok szólni, hogy hihetünk-e a magyar technikai munka megerősödésében, feltámadásában. Lesz-e szükség a magyar mérnök munkájára, van-e feltámadás számukra vagy csak bizonytalan sínylődés lesz-e jövőjük?

Aki a technikai munka jövőjében kételkedik, az kételkedik általában az emberi fejlődés lehetőségében, kételkedik az életben. Ma a valóságban nincs zug a földkerekségen, ahová a technika el nem hatolt volna, ahol nem volna a technikai tudásnak megtermékenyítő hatása.

A magyar közgazdasági életben vannak akadályok, nehézségek, amelyek útjában állanak a fejlődésnek, lehetnek hullámzások s talán pillanatnyi megállás, de a fejlődés feltétlenül megvan,

s annak szüksége vitathatatlan. Nálunk fokozottabb mértékben így van ez, mert mi már a háború előtti idők sorozatos mulasztásaival is gondoskodtunk arról, hogy legyen munkája a háború utáni mérnök-generációnak, s ha nincs munkájuk, az nem a munkaszükség vagy célkitűzések abszolút hiányában, hanem abban keresendő, hogy az európai, sőt világgazdasági romlás a szükséges anyagi eszközöket nem bocsátotta a rendelkezésre. A háború előtti időkben a mainál sokkal jobb anyagi helyzetben élt a magyar és megelégedett azzal, ha mezőgazdasági terményeit az osztrák-magyar közös vámterület belső piacán eladhatta. Ipari téren is voltak ugyan kiváló teljesítmények, de ezek inkább egyes vállalatok vagy gyárak kiválóságának köszönhetőek sikerüket, semmint országos, céltudatos, nagyszabású iparpolitikának, ami már azért sem igen volt lehetséges, mert a közös vámterületen belül a fejlett osztrák ipar dominált. Ebben az egyoldalú gazdasági helyzetben, amely azonban éppen az ország agrár volta miatt anyagilag előnyös volt, a technikai fejlődés is lassú és egyoldalú. A közlekedési vonalak kiépítése a vasutak kivételével nagyon elmaradt, sem a közúti, sem a vízi közlekedés kifejlesztésére nem fordítottak kellő gondot.

A közlekedési útvonalak hiányossága a mezői gazdálkodásra is kártékonyán visszahatott, a szállítási nehézségek miatt a termelési költségek magasak voltak. Az ipari termelés terén Ausztria dominált s ezért nem volt égető szükség az ipari erőforrások felkutatására és kiépítésére. Az azóta, sajnos, Trianonnak áldozatul esett vízierőink felhasználása ipar hiányában csak városi világításra szorítkozhatott volna, ez pedig nem volt elég felvevőképességű. Szénbányászatunk az osztrák verseny miatt kisebb teljesítőképességű volt, mint ma. A mezőgazdasági termelés a fix piac

igényeihez alkalmazkodott, expanzivitásra alig kellett törekednie, a lakosság sem volt olyan sűrű, hogy intenzívebb művelésre szükség lett volna. A többtermelés jelszava csak közvetlen a háború előtti időben vetődött fel, amikor a lakosság száma s a verseny a mezőgazdaság és ipar terén megnövekedett: ebben az időben kezdtek gondolni a természeti erők, különösen a vízierők jobb kihasználására.

A háború utáni békeszerződések mindent felforgattak, gazdaságilag függetlenek lettünk ugyan, de ez csak névleges volt, mert a piac bizonytalanná vált s a szomszédok versenyével kellett megküzdeni. Legjobb termőterületeinket, a délvidéket, a Nyitra és Vág völgyét elvitte Trianon, nekünk maradt a sok szikes. Elvesztettük az erdőt, só és ércbányáinkat, csaknem összes vízierőnket, vasutaink nagyrészét, vagyis egész ipari bázisunkat. És ekkora csapás után, csodálatosan, még mindig, bár szegényesen és megfogyva, de él nemzet e hazán, mert élni akar.

A fiatalság sorsa mostohább lett, mert a kereseti lehetőségek száma megapadt, a keresni akarók száma pedig megnövekedett. De itt nem szabad elfelejtenünk azt, hogy ha győzedelmesen is fejeztük volna be a háborút, akkor is a hosszás gazdasági stagnálás és roppant értékpazarlás éveken át tartó válságokat idézett volna elő, mint a győző államokban, és hosszú ideig kellett volna szegénységben és szorgalmasan dolgoznunk, hogy kiheverjük a veszteségeket. A gazdasági válság világszerte megvan, mint a háború eredménye s komplikálja még a kérdéseket a világnézeti különbségek és az önnálló gazdasági berendezkedésre irányuló törekvések, amelyek gátat építenek a javak kicserélése, a nemzetek prosperitása elé. Mi nem vagyunk a legrosszabb helyen. Szerencsére nálunk, a háború előtti években elmaradt vagy elhanyagolt

hátralékok nagy halmaza vár feldolgozásra, nem is szólva az újabb idők követelményeiről. A modern közlekedés az elhanyagolt úthálózat és a külföldre vezető víziutak fejlesztését teszi elsőrangú szükségletté. A fokozott szociális igények új, modern nagyszabású lakásépítéseket vonnak maguk után, a régi városrészek lassan kihálnak vagy modernizálódnak. Előtérbe nyomul a községi higiénia, az elhanyagolt vízellátás és csatornázás kifejlesztésével. Az intenzívebb mezőgazdaság behatóbb művelést kíván, az öntözések felkarolását veszi programmba. Az építőanyagok gyártása, a textiltechnika, a mezőgazdasági ipar s más iparágak a mérnök számára még igen nagy teret adnak.

Nincs tehát ok a csüggedésre, van és lesz fel-támadás a kitartók számára, de erre fel kell készülni a tudás fegyverével. Hiszek a jövő generáció munkaterében, régi mulasztások pótlása és új szükségletek feldolgozásában, viszont hogy tisztán lássunk, nem szabad azt sem felejtetni, hogy akkora mérnöktömegeket, mint aminőket a háború utáni időkben szállított a Műegyetem, a legkedvezőbb békeidőkben s a legjobb konjunktúra idejében sem lett volna képes felvenni a gazdasági élet. Mérnök-túlprodukción állott elő, melynek hatását még most is érezzük, habár a legutolsó évek e téren is javulást mutatnak.

A gazdasági helyzet bizonytalansága érthetővé teszi a biztos «állás» után való törekvést, de bármily kegyetlenül hangzik is, nem érdeke az országnak, hogy minden fia elkerülve a nehézségeket és bizonytalanságot, biztos állami fedezékben élje át a vihart s ne akarjon szembeszállni a sors mostohaságával. Ma némileg javul a közgazdasági helyzet, már láthatólag megjavult a kereslet a fiatal mérnökök után. Most javuló tendencia van, a kereslet fokozódik, adja a Magyarok Istene, hogy így maradjon. Ebben reménykedünk.

CSALÁDÉLET ÉS NEVELÉS.

Írta: RUGONFALVI KISS ISTVÁN, egyetemi tanár.

Pál ap. 2. lev. Tim. III. 1—9.

Rendkívüli természeti tünemények, vagy mély-séges erkölcsi megrázkódtatások a világtörténelem folyamán gyakran keltették azt a riasztó aggodalmat, hogy elérkezett a világ vége. Krisztust is megostromolták tanítványai azzal a kérdéssel, hogy mikor és hogyan jön el a vég? Ha figyelmesen olvassuk a hű tanítványok feljegyzését, Krisztus nem fizikai értelemben jósolta meg a világ elmúlását, de megjósolta az átmeneti katasztrófát, melyet nem égitestek, hanem erkölcsileg megromlott nemzetek és országok összeütközése, nem is a föld és napgolyó kihülése, hanem a gonoszság okoz, mely miatt a szeretet sokakban meghidegül (Máté XXIV. 6—12).

Krisztus működése is egy bomló, anyagias, szeretetlen korszakra esik: tanításaival az erkölcsitelenség, a bűnök pusztító fertőjéből akarta kivezetni az emberiséget, melynek megváltásáért életét is áldozta; bár jól tudta azt, hogy az emberiség életében hasonló korszakok még tanításának diadala után is elő fognak fordulni.

Krisztus halála óta az emberiség sokat fejlődött, a világ fogalma, határa hihetetlenül kibővült, új területekkel új emberfajok jutottak a történelem forgatagába, a Krisztus által koncipiált emberi egyetemesség testvéri körébe, az idők árja sok tévedést, sok előítéletet magával

sodort, az ember a természetnek sok titkát elleste, titkos erőit szolgálatába hajtotta; de sem testi, sem lelki élete nem tudott kinőni abból a keretből, melyet az Ő tanításai megjelöltek: életünk nyugalma, boldogulásunk, üdvözülésünk ma is az általa megjelölt feltételektől, ugyanazon törvényektől függ.

Ma már a történelmi bölcselet évezredek tanulságai alapján egyre bővülő források világánál vizsgálja az emberi élet, az emberi fejlődés törvényeit, de törvény gyanánt csak annyit tud megállapítani, hogy a történelmi élet két ellentétes szellemi áramlat hullámaiból fonódik össze: Korszakonként felváltva egyszer Isten, — más-kor a gonoszság útján halad az emberiség, — az előbbi úton magas eszményekért hevül, az utóbbin az önzés ül kegyetlen orgiákat.

Az utóbbi korszakok válságos óráiban remegteti a kishitűek lelkét az az aggodalom, hogy elérkezett a vég; «mikor az emberek elhalnak a félelem miatt és azoknak várása miatt, amik e földkerekségére bekövetkeznek» (Lukács XXI. 26.)

Ilyen korszak jövetelét jósolta meg Krisztus és írta le részletesen annak bűnös tüneteit az alapul vett igében Pál apostol.

Csaknem meghül a vér ereinkben, mikor az apostol szavait olvassuk; úgy tűnik fel, mintha csak tegnap járt volna közöttünk és mivel intelmeire nem hallgattunk, ma utolért baljóslatának ereje. Mert nincs a felolvasott textusban egyetlen ige, mely nem illik halálosan beteg korszakunkra; napjaink szenvedéseinek is az a forrása, hogy az emberek általában jobban szeretik önmagukat, mint az emberiséget, pénzsóvárak, kevélyek, istenkáromlók, szüleik iránt engedetlenek, háládatlanok, tisztátalanok, szeretetnélkül valók, kérlelhetetlenek, rágalmazók, mértéktelenek, árulók, vakmerők, felfuvalkodottak, inkább

a gyönyörnek, mint Istennek kedvelői; még akiknél megvan a képesség látszata, azok is megtagadják annak erejét.

A világ mai kiáltó bajai mind az erkölcsi élet megbomlásával függenek össze. Rész szerint való tudomány, tüneti kezelés nem sokat segít: az alapos gyógyulás csak Krisztus által megjelölt úton, egy nagy erkölcsi megújulás és a kegyesség ereje által remélhető.

Ha a bennünk élő Krisztus nem tanítana annak felismerésére, a történelem komoly tanulmányozása is csak a krisztusi igazságok felismerésére vezet az, akiben a hitnek egy kis szikrája él. Mert a történelem azt bizonyítja, hogy valahányszor az emberiség letért a helyes útról, mindig súlyos büntetés érte.

A bomlás mindig a legnagyobb társadalmi egység, az állam szervezetében indul meg és lassan hatol lefelé a legkisebb egységekig, a családig, mire azonban idejut, a gyógyulás megkezdődik a magasabb régiókban. Napjainkban is megfigyelhetjük, hogy több államban erkölcsi alapokra fektetik a politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi életet, ennek megfelelően átalakítják az állam szervezetét, újra definiálják az állam és nemzet fogalmát, de míg a felkelő nap diadalmasan aranyozza meg a hegyek ormát, a völgyekre még sötétség borul.

A megújított országok közé tartozik hazánk is, sőt e téren a kezdeményezés dicsősége illeti. Még a kezdeményezésnél is nagyobb fontossága van annak, hogy a megújítás munkája keresztyén jelszó alatt indult meg. Sajnos, több volt a jelszóban a negatívum, mint a pozitívum; több a politika, mint a hit, több volt a gyűlölet, mint a munkásszeretet, . . . éppen ezért úgy pengett, mint üres cimbalom. Mégsem hangzott el a jelszó a pusztában: A lelkek készségének hiánya miatt

lelkesíteni, azonnal alkotni nem tudott, de mégis egy nagy igazság helyes meglátásáról tanúskodott és nyomában kisarjadt az élő hit. Közéletünk nem alakult át olyan gyorsan, mint azokban az országokban, amelyeknek prófétát küldött az Úr, de megfigyelhető, hogy a keresztyén tömegek lelki megújódása nálunk alaposabb.

Éppen ez bátorít fel arra, hogy néhány őszinte szót szóljak a családi életről, melynek megújódása a történelem tanúsága szerint legkésőbbben kezdődik meg. A családi életet az apa, anya és gyermekek viszonya határozza meg. Az a szellem, mely trónokat rombolt, államokat forgatott fel, a családi életet sem hagyta érintetlenül. Sokan talán észre sem vették a változást, amely a társadalmi élet e szerény alkotó részében nagyobb zaj nélkül, fájdalmas csendben ment végbe. A változás lényege ugyanaz a családban és az államban: a hivatott vezető degradálása, a tekintélyi elv kiküszöbölése.

Az ember nem tudott belenyugodni abba, hogy bizonyos adottságokat, természeti törvényeket tűrjön, sőt éppen ezek alól felszabadulásra vágyott. Miképpen a szabadság és egyenlőség nevében felforgatták az államok szervezetét, ugyanezen jelszó alatt megbontották a családi életet is.

Egészséges társadalmi viszonyok között a család feje és vezetője a férfi, kinek hivatása, hogy családjá ellátásáról gondoskodjék, annak életét és különösen a gyermekek nevelését irányítsa. E hivatás betöltéséhez nem kell különleges tudás, — Isten úgy teremti a férfiakat általában, hogy ennek a komoly hivatásnak megfeleljenek, mert a műveltség legalacsonyabb fokán álló férfit is, küzdelmei és tapasztalatai felruházzák annyi ismerettel és bölcseséggel, hogy családját biztos kézzel vezetheti.

De egyszer kiadták a jelszót a két nem egyenlőségéről; és addig hangoztatták ezt a természetellenes igazságot, amíg a férfiak beletörődtek. Az egyenlőség elve alapján azonban nem állhat meg társadalom, ha két ember karonfogva elindul sétálni, az egyiknek vezetni kell, ha két kovács kezébe veszi a kalapácsot, az egyiknek irányítani kell a tempót és meg kell szabnia a munka célját. A társadalom vezetőkből és vezetettekből áll. És mihelyt a férfiak az egyenlőség elvét elfogadták, lemondtak arról, hogy ők vezessenek a családi életben.

Nálunk ez a változás a világháború miatt gyorsan következett be. A háború alatt a nők kénytelenek voltak a család vezetésének, sőt eltartásának és a gyermekek nevelésének gondját is magukra vállalni, a háborús szenvedések miatt megrendült férfiak általában szívesen hagyták a gyep-lőt továbbra is női kezekben.

Hosszú lenne elsorolni, hogy ebből mennyi baj származott. Itt van a gyökere társadalmunk effeminálódásának, itt van a gyökere egy olyan generáció felnevelésének, amelyik hivatását csak akkor töltheti be, ha a szenvedések iskoláján átmegey. Csak főiskolai tanárok és tisztánlátó katonatisztek a megmondhatói annak, hogy mennyire más volt a férfiak által nevelt ú. n. békebeli generáció, mint a mostani. Mert a legnagyobb tisztelettel a női nem tulajdonságai iránt, világos, megdönthetetlen igazság az, hogy a nők általában nevelésre, különösen fiúk nevelésére nem alkalmasak; a nevelés alapja a céltudatosság és következetesség; a nevelés célja az, hogy a gyermekből kiirtsa a veleszületett hibákat. Erre a gyöngeszívű, érzelmektől és hangulatoktól befolyásolt nő nem képes, mert hangulata szerint ugyanazt a hibát néha túlszigorúan bünteti, máskor pedig szeretetreméltó gyermekességnek minősítve, cirógatással, csókkal jutalmazza. Abban a család-

ban, ahol a férfi kiadta a vezetést a kezéből, amiatt a nő kezében is addig marad meg az, míg a szeretett gyermek felcseperedik. Veleszületett szemtelenséggel ugyanis hamar észreveszi, hogy mivel hathat anyjára és nem késik átvenni a családban az uralmat. Így nő fel egy szilárd irányt nélküli, engedelmeskedni, lemondani meg nem tanult generáció, mely eredendő bűneivel, állati ösztönével veszélybe dönti az emberiséget. A gyógyulási folyamat megkezdődhetett és meg is kezdődött a közéletben, de jobb jövőt, teljes gyógyulást csak akkor remélhetünk, ha a nevelés mai formáját átalakítjuk. Nem véletlen az, hogy úgy Olaszország, mint Németország a nevelés problémáját a családi életen kívül tábori élet keretében akarja megoldani. Volna azonban annál jobb megoldás is: a családi élet természetes rendjének visszaállítása, mert igazán jól nevelni csak tiszta családi légkörben lehet.

Ezt a légkört a nő lázadása bontotta meg. Felázadt a természet rendje ellen, azért, mert egyenlőségre és szabadságra vágyott. Passzivitásra született, és aktivitásra, sőt uralomra törekedett. Nem vette tekintetbe azt, hogy csak látszat az, hogy a teremtés ura a férfi, mert nincs az a férfi, kinek életirányát nem a szerető anya, kedély világát nem a családi életnek a nőtől irányított légköre és aktivitását nem a szeretett nő szabja meg.

«Boldog az a nő, mely téged hordott és azok az emlők, melyeket szoptál» (Lukács XI. 27.), monda a sokaságból egy asszony Jézusról! Azóta is a történelem hány kiváló alakja vallotta be büszkén, hogy anyja lelki hatása adott az ő életének irányt.

És hány példánk van arra, hogy a férfit képes a feleség lelkileg átalakítani, mert «elhagyja az ember az ő atyját és anyját és ragaszkodik az ő feleségéhez és lesznek ketten egy testté» (Márk. X. 7.), — de elhagyja akár népét, sőt vallását is és felesége népe lészen az ő népe, Istene pedig az ő Istene!

A nő ezt a láthatatlan nemes hivatását ideális korszakokban éli ki. A nőnek ez a közvetett érvényesülése sokszorosán felülmúlja a kivételes nagy nők aktív szerepét. Az egész világon elfogadott igazság, hogy nemcsak a fajfenntartás, hanem a valláserkölcsei élet továbbplántálása is a nőtől függ. Mindaddig, amíg a materiális szellem lázadásra nem készíti Isten törvényei és a természet rendje ellen.

Ma lázad a nő a házasságban, és a közéletben nemcsak egyenlőséget követel, hanem kivonja magát speciális hivatása és a kötelességei alól, viszont a férjtől többet kíván anyagiakban és áldozatban, mint amennyit nyújtani képes. A modern lázadó nő nemcsak természetes élethivatását és azáltal megszabott munkakörét veti meg mélysegesen, hanem szabadságra vágyik. Nemcsak a férfi ú. n. brutális uralmát rázza le, hanem az ellen az igazságtalanság ellen is állást foglal, hogy a férfinak több szabad, mint a nőnek. Ezen a ponton olyan jólelkű, hogy nem a férfi szabadságát akarja korlátozni, hanem a maga részére is korlátlan szabadságot kíván. Ezen a téren követi el a legnagyobb bűnt a saját neme ellen. Nem veszi észre, hogy a női nem javával, a jövő generációval nem törődő parázna férfi szívesen pártolja a szabadszerelem eszméjét, mert abban csak ő nyerhet.

A házasság intézménye nem jött önmagától létre. Általában minden, a vallás által is megrendelt intézmény az erősebbek korlátozását, a gyöngék védelmét és a társadalomra veszedelmes gonoszságok kiirtását célozza. Kétségtelen, hogy a házasságban az erős férfi hozza a nagyobb áldozatot; azért kell őt a nőnek meghódítania és tisztasággal házasságra kényszerítenie. A szabadszerelem terjedésének és a női igények növekedésének természetes következménye az, hogy a házasság egyre jobban kimegy a divatból. Már

pedig régen megírta a bölcs Ézsaiás próféta, hogy *mikor az asszonyi nem nem talál férjet, nagy csapás ez* (III. 28.). A női nem érdeke lenne tehát az, hogy a női erény eszményi tisztaságban ragyogjon és erre egészséges körülmények között maguk a nők ügyeljenek fel a legszigorúbban, midőn a bukott, vagy kétes hírű nőt kérlelhetetlenül kizárják a társadalomból, mint a női nem árulóját.

Tanúi voltunk annak, hogy ez az ösztönös érzés a modern jelszavak hatása alatt hogyan halványult el és fokozatosan hogyan romlott erkölcsi életünk.

A fokozatos erkölcsi romlással egyidejűleg megfigyelhetünk egy másik tünetet is. A modern nő soha sincs megelégedve a helyzetével: szeret többet mutatni, felfelé zúlleni. A középosztály nője kezdte tehát a mágnásnőt majmolni, utána nyomult a polgárnő, de a versenyről a cselédlány sem maradt le, az is átalakult bubifrizurás, selyemharisnyás tündérré. Ez a tömegvész a háború alatt lépett fel. Külsőleg azzal kezdődött, hogy a Napóleon szabású satyak alól szabadra kunkorítottak egy szentelenül kihívó hajtincset, mely előre megjósolta, hogy a tömeg a mágnásnő típusáig nem jut el, hanem megállapodik a kifinomult félvilági nőnél. Ma már a fél világi nők diktálják a divatot nemcsak a ruhában, hanem a viselkedésben is.

Nyomorúságos közgazdasági viszonyaink között tombol a fényűzés, a divat örülete. Van, aki férje becsületén, vérén, vagy gyermekei kenyerén vásárolja meg a csillogó hazug külszint, a másik önmagát dobja vásárra, — a szerencsésebbek még a jobb időben kapott állásból élnek független «legényéletet». Ez a legirigyeltebb helyzet — éppen ezért tömegesen tanulnak, hogy ide eljuthassanak. Készségesen elismerem, hogy nagy szorgalommal, kitartással magolnak, de a legritkább ki-

vétel éri el a férfi átfogó értelmét, önálló ítélő erejét. Íme, az alapul vett igében megjelölt női típus: «bűnökkel terhelt és sokféle kívánságtól űzött nőcskék, kik mindenkor tanulnak, de az igazság ismeretére soha el nem jutnak».

Egy igazságra mégis el fogunk jutni: hogy elhibáztuk az utat. Nők, férfiak egy elhibázott élet után rájönnek arra, hogy önmaguk ellen is vétkeztek, saját és utódaik életét rontották meg, midőn Isten örök törvényei ellen fellázadtak és akkor «a bűnös emberek esztelensége nyilvánvaló leszen mindenek előtt». És akkor a mai engedetlen, féktelen gyermekből lesz a legszigorúbb apa, a mai könnyelmű leányból a legerkölcösebb anya, vagy legalább is a legélesebb nyelvű, legkritikusabb vén leány.

«A népek megrontásában Istennek célja, hogy a maga ismerete terjedésének utat készítsen.» (Hab. II. 13.) «Ezért lehet az üldöztetések által megpróbált nép az Istennek kiváltképpen való népe.» (Zak. XIII. 9.)

Krisztus hasonló bomló korszakból vezette ki az égi világosság fényével az emberiséget. Tudta azt, hogy az emberek koronként ismét bűnbe süllyednek és amiatt a világvégehez hasonló ítélet-idők következnek. Jóslatában azonban benne foglaltatik az a megnyugtató is, hogy a választottakért megrövidítetnek szenvedéseink napjai, azokért a választottakért, akik napjainkban is szilárdan megmaradnak az élet és igazság útján. A biblia kedvelt példázata szerint kicsiny kovász az egész tésztát megkeleszti. Nagy örömmel látjuk, hogy a választottak száma gyarapodik, különösen ifjúságunkból egyre többen térnek Isten útjára. Ezért lehet bizonyos a mi reménységünk, hogy megrövidítetnek szenvedéseink napjai, ha jövődő életünket tiszta családi életben a legszigorúbb nevelésre alapozzuk.

IFJÚSÁGUNK ÉS A REÁ VÁRÓ NAGY PROBLÉMÁK.

Írta: SOMOS ELEMÉR dr., a Szövetség ö. t. b. elnöke.

A mai élet szinte napról napra az évszázadok óta megoldatlan vagy pedig az ipari civilizáció következtében létrejött olyan nehéz kérdéseket hoz napfényre, állít a politikai, gazdasági élet vezetői elé, amilyenekből egynek-egynek a megoldása is szinte az egész társadalmi, gazdasági élet átszervezését, reformálását teszi szükségessé.

Az egyes államok gazdasági elzárkózottsága, a munkanélküliség, a veszedelmesen tért hódító gép, a dolgozó osztályok jogosan növekvő igényei, az öregek és fiatalok szembenállása, amely az átlagos életkor meghosszabbodása miatt évről-évre súlyosabb lett, a családi élet válsága, az egyes államok túlfegyverkezése, a különböző népeknek, társadalmi osztályoknak szinte mesterségesen szított egymás elleni gyűlölete stb., stb., mind olyan nehéz kérdések, amelyeket vagy legalább is jó-részüket a most felnövekvő ifjúságnak — első-sorban pedig annak a szellemi elitnek kell megoldania, amely előképzettségénél, műveltségénél, pozíciójánál, agyi fejlettségénél fogva arra hivatott. Nézzük tehát közelebbről mai egyetemi ifjúságunkat, fiatal diplomásainkat, nézzük az életkörülményeiket, érdeklődési területüket, hogy vajjon fognak-e tudni kitermelni maguk közül olyan széles látókörű, bátor, tárgyilagosan gondolkozó, nagy tudású férfiakat, akik e kérdéseket

a megoldás felé segítik, akik eléggé bátrak lesznek a tőke túlkapásainak megakadályozására s ugyanekkor a munkásosztály diktatúráját, egyeduralmát sem segítik elő.

A XX. század az ember életében mélyreható, sohasem tapasztalt változást hozott.

Az ipari civilizáció következtében, a ma embernek életmódja jóval kényelmesebb, védettebb, mint a régieké volt. A városi emberek ma jól fűtött lakásokban laknak, villamoson, autóbuzsón járnak, a középosztály táplálkozása bővebb, mint az elődöké. (A munkás, nincstelen földmunkásé, zselléré a legtöbb helyen viszont jóval hiányosabb.)

A jómódban élők sokkal kényelmesebb, puhább körülmények között nőnek föl, a szegényebb néposztály viszont az elsőrendű életszükségleti cikkeket is jobban nélkülözi, mint az elődök.

Régebben a földbirtokososztály tagjai valóságos urak voltak, akiknek szorosabb kapcsolatuk volt a földdel, s a földet művelő, állatokra vigyázó cselédekkel, jobbágyokkal, nem fűtötte őket a profitéhség, természetesnek vették, hogy a dolgozók magukat s családjukat enivalóval ellássák, ma viszont a gyakorlatban nem sokat jelentő jogokat kaptak a nincstelenek, a «puszták fiai», ezzel szemben a kommenció állandóan csökken, a racionalizálás, a profit hajszolása miatt minden lehetőséget a tulajdonos vagy a bérlő használ föl, halászik el a szegény ember elől. A városi proletariátus is egyre szaporodik s az önálló családok száma fogy, a kis műhelyeket elnyeli a gyár, a kartellek, az ő sok tisztviselőikkel, munkásaikkal és maga az államgépezet is tulajdonképpen néhány hatalmi pénzcsoport függvényévé süllyed, amikor természetesen a társadalmi, gazdasági s politikai élet is ezek irányításától függ. Így jut lassanként néhány ember kezébe sohasem álmodott hatalom.

Az emberek a pénz utáni rohanásban meg-

feledkeznek az élet igazi céljainak a kutatásától, a morálról, a pénz, s ismét csak a pénz megszerzése a legfőbb cél, amely mellett minden másodrendűvé válik.

A munkásság lassanként szervezkedik a profitéhségében telhetetlen töke ellen és mind nagyobb súllyal lép föl a magasabb bérek, kevesebb munkaidő érdekében.

A fiatalság, mely ilyen miliőben nő fel, — szorosabban véve az egyetemi ifjúság — mivel tagjai különböző osztályok tagjaiból tevődnek össze — természetesen nem egységes.

Mint a protestáns ifjúság több éven át volt vezetője, sajnálattal láttam, hogy a nagy kérdések iránt még érzékkel is csak igen kevesen viseltetnek a fölnövekedő nemzedék tagjai közül. Voltak közöttük magukat jól kiképező szakemberek, voltak s vannak, akik komoly aggodalommal, érző szívvel viseltetnek a szegényebb népesség gondjai iránt, akik különböző szociális, falukutatói munkában részt vesznek.

Általában azonban talán éppen az egyre rosszabbodó szociális és gazdasági helyzet miatt, a gazdagabbak, jobbmódúak természetesen, megváltoztathatatlanok, törvényszerű fejlődés következményének fogadják el a mai veszedelmes helyzetet, a szegényebb osztályok föltörekvő fiai pedig elsősorban a saját fajtájukról feledkeznek meg, sietve tagadják meg az édesanyát és apát, hogy így biztosabban jussanak az irigyelt osztály silány, de fix javadalmazású állásai egyikébe. Ezt a fiatalságot hozzászoktatták az alamizsna segélyekhez, már korán megtanulta, hogy különböző egyesületekben a szavazatát, felszólalását pár pengős segélyekért az uralkodó rezsimnek rendelkezésére bocsássa, ez már csak érdekből tüntet, lelkesedik, alázatos, alkalmazkodó, jól tanuló, élni akar, de általában hiányzik belőle

az önállóság, a felelősségvállalás, az eszmékért való bátor kiállás minden veszedelemmel szemben. Hiányoznak, vagy nagyon kevesen vannak a bátor, igazságos, tárgyilagos, nem alázkodó, igazi protestáns jellemek. Pedig ezekre volna ma igen nagy szükség. Még soha, mióta a világ fennáll, az emberiségnek olyan nagy lehetőségei nem voltak, mint ma.

Ha a most felnövő generáció a technika vívmányait, a gépet, a tőkét, a higiénia, az orvostudomány eredményét az ember szolgálatába tudja állítani, ha a hülyéket, degeneráltakat, elmebetegeket, börtönök lakóit szelektálni tudja az egészséges társadalomtól, az egészségesek szaporodását elősegítve, ezeket pedig gátolva, ha gondoskodik arról, hogy a nagy termelési látszólagos feleslegek a rászorulóknak gondjait megoldják, akkor pár évtizedes nivós kitaró munka után az emberiség óriási lépéssel haladt a tökéletesség útján előre. Ehhez azonban egy jólképzett, erős idegrendszerű, kiegyensúlyozott, bátor szellemi elitre van szükség, mely akárhonnan származott is, a szegény, nincstelen néposztályok érdekeivel, küzdelmével, életével kollektív egységbe tud forni s velük együtt, őket vezetve harcolja ki minden dolgozó részére a minden megszületett embert megillető munkát és kenyeret. A nőket, különösen az intellektus nőit vissza kell vezetni a családba a bridgettől, sporttól, táncból, stb., mert a csak ezekkel foglalkozó, a családi élet nehézségeitől, a gyermekszülés s gyermekneveléstől féltő nő nélkül, egy egészséges, kiegyensúlyozott fiatalság eljövetele el nem képzelhető.

Ébredjenek már végre tudatára, hogy az életani sorsuk nem a sportban, szavazati jogban, laboratóriumban, stb. a férfival való versengésre predesztinálta őket, mint ahogy a férfiak sem akarnak a szülésben, gyermeknevelésben, az otthon

kicsinyes, de a család sorsát döntően befolyásoló légkör kialakításában, rendbentartásán versenytársak lenni.

Ezek meggondolása után, azt hiszem, mindenki előtt világos a Diákszövetség munkaköre, teendője. Elsősorban a nagy kérdések megoldására alkalmas férfiak igazi, értékes, független, bátor, protestáns jellemek kialakítását kell elősegítenie.

A nemzeti nagy célok elérése érdekében állandóan meg kell világítani a profitéhes tőke s a tehetetlen nyomor veszedelmes következményeit. Minden ember felelős nemzete sorsáért és ha a legkisebbtől a legnagyobb pozíciójú emberig mindenki az életével a magasabb erkölcsi elveket valósítja meg s ha mindenki a konstitucionális lehetőségek határáig tökéletesebb életet iparkodik élni, akkor a mai nehéz kérdések megoldása egyszerre könnyebb lesz. A szegényebb réteg tehetséges fiaiba bele kell oltanunk, hogy ne szegyeijék paraszti vagy munkás származásukat, mert a munkát, akár szellemi, akár fizikai, a modern társadalom csak megbecsülni tudja. Azon épülhet csak föl.

Ki kell irtani ifjúsági közéletünkől az alamiznaszerű segélyezést. Segélyt csak arra rászoruló, tehetséges, egyetemi tanulmányaikban kiváló eredményt felmutatni tudó fiatalok kapjanak, de ezt a segélyt a főiskola elvégzése után pár évvel fizessék vissza. Az ilyen segélyezés öntudattossá teszi a szegényt, mivel csak kölcsönt kap a társadalomtól, amellet néhány év múlva a visszafizetett összegekből mind több és több kitűnő, tehetséges paraszt, földmunkás fiú képezheti tovább magát és segíthet fajtáján, nyomorúságban élő testvérén. A szociális lelkiismeret állandó ébrentartása, nevelése a fontos.

Olyan fiatalságot kell nevelnünk, amely nyitott szemmel látja a mai élet megoldandó súlyos

kérdéseit, amely egységes a földmunkás, paraszt é munkásosztály egészségügyi, szociális és gazdasági helyzetének sürgős fölemelése gondolatában, amely látja azt a veszedelmet, azt az egész magyarságot érintő szerencsétlenséget, amely a kérdések meg nem oldása esetén bekövetkezhet.

A protestáns társadalom igazi értékének a leg-minimálisabb kötelessége a magyar jövővel szemben, hogy a fiatalságot jó példával, az idősebb igaz testvéri szeretetével és önzetlenségével segítse elő útján, készítse elő a mai kaotikus kérdések megoldására, mert minden nemzet olyan jövőt remélhet, amilyen ifjúságot nevel magának.

VALLÁS ERKÖLCS ÉS HAZASZERETET.

Írta: SZENDY KÁROLY, Budapest polgármestere.

Amikor a magyar ifjúsághoz szólok, elsősorban arra a különbségre kell rámutatnom, amely az iskolából az életbe kilépő fiatalember és a magamfajta és élet javát már megjárt ember világszemlélete fennáll. Az a fiatalember, aki a főiskolát ma elhagyja, fel van szerelve a tudománynak minden eszközével, amelyre az életben szüksége lehet, amely minden elkövetkezendő eseményre előkészíti. Várakozással tekint az eljövendő életmegnyilvánulások elé. Kíváncsian várja, hogy az iskolában szerzett tudását a gyakorlatban miképpen alkalmazhatja. Ezzel szemben az én koromban már a világszemlélet inkább a tapasztalatokon alapszik és azoknak az igazságoknak a gyakorlati életben történt érvényesüléséről tehetek tanúbizonyságot, amelyeket velem annakidején az iskola megismertetett.

A fizikai élet törvényeinek érvényesülését nem kell igazolnom, azok annyira kézenfekvők, megfoghatók. Másképp áll azonban a dolog azokkal az eszmei igazságokkal, amelyeknek érvényesülését csak szubjektíve lehet észlelni, külső fizikai bizonyítékot ezen a téren felmutatni nem lehet. És itt elsősorban a vallás erkölcsi erőnek a társadalomban és hazaszeretetnek a nemzetek életében

rejlő szerepére kell rámutatnom. Azok, akik, mint én is, az utolsó negyven év jelenségeit saját szemünkkel nézhettük végig, akik ezeknek szenvedő alanyai voltak, a két utóbbi erő érvényesüléséről bőven szerezhettek tapasztalatokat. Ezek alapján nemcsak elmondhatom, de kötelességem is a magyar ifjúság figyelmét felhívni arra, hogy a valláserkölc és a hazaszeretet az a két megdönthetetlen erő, amely nélkül sem társadalmi, sem nemzeti élet el nem képzelhető, amely nélkül összeomlik minden emberi szervezet, formailag bármennyire helyesen legyen is megalkotva.

Ennek a tételnek törvényszerűségét, a gyakorlati életben való feltétlen érvényesülését azonban kézzelfoghatóan bizonyítani nem lehet. Itt nem mások tapasztalataira, hanem saját magunk észlelésére van szükség, hogy önmagunkat is ezekről az igazságokról meggyőzhessük.

Másik igen nagy akadálya a két mozgó erő helyes meglátásnak a materiális világ, amely sokszor párhuzamosan állít csatasorba olyan érveket, amelyek az események okait máshol látszanak kimutatni. A materialista érvek sokkal közelebb vannak a megfoghatókhoz, ezzel szemben a szellemi erők súlyát, hatását legtöbbször ki sem lehet fejezni. Pedig hát ezek az erők azok, amelyek az életet emberivé, magasabbrendűvé teszik.

Az eszmei erők bizonyításának ez az akadálya különösen akkor nehéz, ha létezésükről, elsőrangú szerepükről a fiatalság előtt kell tanúságot tenni. Tragikus helyzetben van az, aki tapasztalatokkal kellően még fel nem szerelt felebarátait nem figyelmeztetheti a helytelen utak veszélyére, céltalanságára; ahogy a színek létezését tapintásunkkal nem tudjuk érzékeltetni, majdnem olyan lehetetlen véges emberi érveinkkel a megfoghatatlan, de létező, sőt uralkodó erőkről bizonyágot tenni.

Én tehát, ha nektek, kedves magyar fiatal testvéreim — a hit és a hazaszeretet erejét kézzelfoghatóig bizonyítani nem is tudom, mégis arra kérlek benneteket, hogy az életben, ahová most ki fogtok kerülni, kutassátok fel ezt a két erőt, mert az fogja megadni az élethez feltétlenül szükséges önbizalmat, a kitartást és helyes irányt hazánk jobb sorsának eléréséhez.

NÉHÁNY SZÓ A MAGYAR TÁRSADALOM ERKÖLCSI MEGÚJHODÁSÁRÓL.

Írta: TOMCSÁNYI MÓRIC dr.,
egyetemi nyilvános rendes tanár.

Szívesen teszek eleget a Protestáns Diákszövetség részéről hozzám intézett ama kérdésnek, hogy szóljak néhány szót a magyar feltámadás kérdéséhez.

A kérdés azonban olyan tágkörű, hogy röviden alig lehet ahhoz hozzászólni. Hiszen a feltámadás, a regenerálódás sokféle téren és szempontból érthető és lehetséges: a gazdasági, szellemi, lelki, erkölcsi regenerálódás egyaránt fontos és szükséges, s ez mind együtt adja a nemzet egész feltámadását. Bizonyos azonban, hogy van olyan mozzanat, amely valamennyinél közrehat, s valamennyinek közös tényezője. S ezt a tényezőt a lelki s ezzel kapcsolatos erkölcsi, vallási, jellembeli erőben látom. E nélkül az erőtevéző nélkül nincsen gazdasági, ipari, kereskedelmi fellendülés sem; szolid, virágzó gazdasági élet is csak ezen az alapon képzelhető.

Ennek az erkölcsi erőtevézőnek a meggyengülése érezhető leginkább a háború utáni korszakban, ennek az orvoslását tartom a legfontosabb társadalmi és állami feladatok egyikének. Mert ebből a szempontból határozottan beteg, nagybeteg a társadalom és nemcsak a magyar társadalom, hanem kisebb-nagyobb mértékben

más nemzetek társadalma is. Az erkölcsök s különösen a kötelességérzet lazulása, fájdalom, nálunk is nagy mértékben észlelhető.

Az idevonatkozó orvoslásnak persze sok iránya van. Röviden a kötelességérzés fokozása az, amely az orvoslás nagy útját mutatja. Nemcsak a szorosan vett jogi, hanem az erkölcsi kötelességek teljesítéséről van itt szó; az erkölcsi és etikai kötelességekről, amelyeknek sokszor nincs más bírói fóruma, mint a lelkiismeret. Igen fontos e részben a tisztességes, jobbjézésű elemeknek összefogása is, s megtorló irányban való fellépése az erkölcsi téren hibázókkal, kötelességszegőkkel szemben. E téren is nagy a fogyatékoság. Sokszor tapasztaljuk, hogy a társadalmi lenézést, valóságos kiközösítést érdemlő személyek elnézésben részesülnek pusztán azért, mert nagy vagyonúak, vagy előkelő társadalmi vagy politikai összeköttetések vannak, holott a jobbjézésű elemek magukban és egymás között beszélgetve a legnagyobb mértékben elítélik és becsmérik őket. Az elítélés következménye azonban a tettekben elmarad. A büntetlen bűnözés szemlélete aztán utánzásra, felbátorításra késztet az etikátlanság terén, s így terjed és burjánzik a bűn és erkölcstelenség a legkülönbélebb relációkban.

Ez a kor sok tekintetben valóban látszat-kor; majdnem minden látszat, sokszor az igazság, az erkölcs is az. A látszat mögött vagy semmi sincs, vagy az igazságtalanság és erkölcstelenség rejtőzik mögötte. Erről a korról és annak társadalmáról bizony nehéz lesz történetet írni, annál könnyebb dolguk lesz a satíraíróknak. Folytathatnám pl. a protekció mértéktelen elharapódzásával s más egyéb erkölcstelenséggel is, mert hiszen magasabb szempontból nézve a nyers protekció is erkölcstelenség, a közmorál meglazulása, s e mellett végzetes hatású a közre nézve. Mert végzetes dolog, ha

a köz szellemi és anyagi javainak sáfáraivá és a közhatalom gyakorlóivá nem az arra valók és érdemesek, hanem az érdemtelenek, a politikai személyes szolgálatokért jutalmat váró személyek lesznek. Már pedig a közhivatal, a közhatalom nem lehet magán-, vagy párt jutalmazás tárgya. Milyen gyönyörű példával és okulással szolgál a protekciómentesség tekintetében a legutóbb lefolyt olimpiai verseny. Minden protekció, minden származási és egyéb nem odavaló szempont mellőzésével, kizárólag a rátermettség alapján választottak ki a küzdő egyéneket, s ezek aztán diadalra is juttatták nemzeti színeinket. Milyen eredményt lehetne elérni az állami életben is, ha ilyen szelekció érvényesülne!

Erkölcsei megújodást tehát a magyar társadalmi és közéletbe! Mélyebb, igazi vallásos érzést, nem külszínes templombaj árást, képmutató imádkozást, hogy aztán megkönnyebbült lélekkel kövesse el bűnöket. Több lelkiismeretességet és tiszta, erős etikai érzést! Ez a nemzet lelki fel-támadásának az útja.

ÜDVÖZLETEK
*
EMLÉKSOROK

Dr. BALOGH GYULA m. kir. kormányfőtanácsos,
egyet. gh. igazgató, a péterfiai egyházrész gondnoka.

Kétségtelen, hogy az ifjúságé a jövő, amely olyan lesz, amilyen maga az ifjúság. Isten bölcs végzése s a természet rendje szerint is az ifjúság váltja fel az idősebb nemzedéket, a közéletben, hivatalokban és egyházi életben viselt állásaikban és tisztségeikben.

Fontos nemzeti és egyházi érdek fűződik tehát ahhoz, hogy az ifjúság minő felkészültséggel, hazafias lelkesedéssel és milyen vallásos meggyőződéstől áthatva veszi át a vezetést.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetségre hárul az a magasztos feladat, hogy a ref. egyetemi főiskolai ifjúságot lelki megújulás útján a mai általános lelkiválságból kiemelve, buzgó, imádkozó, hitvaló, bizony ságtévő, harcias reformátusokká átformálja, a bibliához, az élő Krisztushoz elvezesse és lelkükbe oltsa, hogy Istennek tetsző élet, lelki feltámadás csakis Krisztussal lehetséges, Krisztus nélkül minden út a romlásba, halálba visz.

Az ily módon lélekben újjá született ifjúságnak teljes megnyugvással adhatja át helyét az idősebb nemzedék. Ez az egyetlen út, mely református egyházunk megerősödéséhez, egyben szeretett hazánk feltámadásához vezet.

Dr. BALOGH JENŐ, az Egyetemes Református Konvent világi elnöke; egyházkerületi főgondnok:

A magyar ifjúság: *a magyar jövő!*

Általában az ő ügyének — sorai közt a mi protestáns diákjaink — *lelki életének gondozása*, egyidejűleg pedig jövődjé előbbre vitelének munkálása, különösen minden tehetséges és szorgalmas ifjúnak segítése tanulmányainak végzésében, végül pedig az iskolából kikerült, illetőleg tanulmányaikat végzett fiataloknak munkához segítése olyan kötelességek, amelyeket a magyar közélet minden hivatott munkásának szeme előtt kell tartania.

Ez Emlékkönyv hasábjairól a küzdő, kételkedő, gyötrődő magyar ifjúságnak azt szeretném lelkére kötni: bízzanak; néhány keserves év után jön a jobb jövődjé, örökös felettük a Mindenható Isten gondviselő kegyelme!

GRÓF BETHLEN ISTVÁN v. miniszterelnök.

. . . November 3-án falusi otthonomban tartózkodtam, s a nap folyamán nagy tömegekben érkeztek haza a román katonák, estefelé kigyulladtak az intelligencia házai, jómagam, családommal együtt menekülni voltam kénytelen.

Gyalogszerrel indultam útnak, hosszú gyaloglás után egy hegyre értünk, ahonnan az éj sötétjéből még egy utolsó pillantást vetettem otthonomra, arra a községre, amelyben életem legjavát leéltem. Leültem utoljára az erdélyi rögökre, s úgy éreztem, hogy otthonommal együtt Erdély is elveszett. Az volt az érzésem, hogy magam előtt látom Károlyi sötét alakját, magam előtt látom a vérző csonka-országot, amelyet az ő tehetetlensége, az ő gonosz hiúsága tett tönkre. Elhatároztam, hogyha van még ennek az életnek célja, úgy csak az lehet, hogy azt, amit magyar

emberek hiúsága, magyar emberek gonoszsága és lelkiismeretlensége ezeréves birtokállományával szemben könnyelműen elkövetett, azt jobb idők jöttével visszaszerezzük.

Akkor lementem a hegy csúcsáról és elindultam a revízió útjára.

Sokszázan, akik ma is itt ülnek és sokezren, akik az országban vannak, hasonló élményeken mentek keresztül. Sokan vannak, akik érzik, hogy Magyarország földarabolását nem a nemzeti kérdés, nem a wilsoni pontok igazságtalan végrehajtása, hanem a magyar emberek gonoszsága és szomszédaink részéről ezen gonoszságnak fenéig való kihasználása idézte elő. Ne csodálkozzék tehát a világ, hogy mi, akik 10—14 éve ilyeneken mentünk keresztül, sohasem fogjuk elhinni, hogy igazság az, hogy a nemzetek önrendelkezési joga követeli azt, hogy Magyarország térképe úgy nézzen ki, ahogy ma kinéz. Bizonyítani tudjuk történelmileg, saját tanúságtételünkkel, hogy a dolog nem így következett be. Tizennégy év telt el azóta. Keserves nyomorúságokkal, szenvedésekkel teljes tizennégy év, olyan tizennégy év, amelyet a magyar nemzet ezeréves történelmében talán sohasem élt még át.

Mindenki meg volt győződve, hogy elég a világ felvilágosítása ezen föltételek abszurdításáról, hogy elég, ha feltárjuk az igazságtalanságot és meggyőzzük a világot az igazságtalanságokról. Tizennégy év azonban eltelt és nem jutottunk el odáig, ahol szerettünk volna lenni. Ebből a tizennégy évből én tizet parancsnoki hídon töltöttem, azon a parancsnoki hídon, ahonnan a szem messzebb lát, ahová nem szabad, hogy a hajó fedélzetén lévő tömeg hangulatai és szeszélyei fölhatoljanak és befolyásolják a hajó irányítását, ahol a szem mindig a célt és az odavezető utat kell, hogy tekintse. És ahol ennek következtében

csak a lelkiismeret az, amely diktálhat és semmi más.

Mint a gyakorlatban edzett, mint olyan férfiú jövök ide ma, akinek a szeme megedződött a sötét éjszakákon való keresésében az útnak, akinek a lelke megerősödött a felelősségnek gyakran egyedül való súlyos terheivel és gondjaival, mint a gyakorlati politika férfiai jövök ide közéték, és mint ilyen kiáltom nektek, propaganda-magyaroknak, hogy ne csüggedjete, ne habozzatok azért, mert tíz év óta nem voltunk képesek elérni azt, amiután a szív vágyott.

Ne csüggedjete és ne lankadjatok semmi körülmények között, hogy a nemzeti irányok és célkitűzések el ne sorvadjanak. Ne engedjete, hogy a belső egyenetlenség és a belső harc váltsa föl munkátokat és tolja ki a mezőt arra a térre, ahol a nemzet számára csak a polgárháború és a dudva virít.

Ne engedjete, hogy a bizalom megszűnjék magyar és magyar között, akárhol álltok és akárhol szolgáljátok a hazát.

Dr. CSÁNKI BENJÁMIN egyetemi tanár.

Mi, emberek, feladatainkban élünk. Még a csapások is feladatokat rejtenek magukban számunkra. Ezek különösen! A meddő szomorúság a halál. A nemzeti csapás pedig a feladatok beláthatatlan sorát foglalja magában. Ezeknek a megértése és hű teljesítése korszakot alkot a nemzet életében. Ez vár a mai magyar ifjúságra. A feladatok legjobb magyarázatát pedig az evangélium adja.

Dr. CSILLÉRY ANDRÁS országgyűlési képviselő.

A magyar ifjúság kezébe van letéve azoknak a magyar vágyaknak a beteljesülése, amelyek elől nem zárkozhatunk el, ha nem akarjuk a meg-

semmisítő halált. Csak az ifjúság akarata és hite képes győzedelmeskedni a liberalizmus, a marxizmus veszedelmei felett és megteremteni azt az országot, amelyben a keresztyén világnézet pozitív erkölcsi elvei hatják át a politikai, gazdasági és kulturális életformákat.

Dr. DARKÓ JENŐ egyetemi tanár.

Ne feledjük el, hogy a határokon túl is élnek magyar protestánsok, kiknek élete a magyar faj, nyelv és kultúra fenntartása körül folyó nehéz harcban merül ki. Annak a harcnak kimenetele döntő fontosságú lesz a csonkamagyarországi protestantizmus és az egész magyarság jövőjére nézve is, éppen ezért saját érdekében cselekszik a hazai prototestantizmus, ha az elcsatolt területeken élő testvéreinek létért való harcát a maga ügyének tekinti s teljes erejével segítségére siet a szorongatottaknak.

Dr. FABINYI TIHAMÉR m. kir. pénzügyminiszter.

Minden egyesülés erőt jelent. A protestáns ifjúság egyesülésében rejlő erőtevényezők működjenek egyházunk eszményeivel, az elődeinktől átvett hagyományokkal együtt az egész magyar ifjúság közös nemzeti céljainak megvalósításáért.

Dr. GRATZ GUSZTÁV v. miniszter.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetségnek nagy és szép feladata az, hogy a fiatal nemzedékekben ápolja és a jövő számára megőrizze a lelkiismereti szabadság nagy eszméjét, amelynek a protestantizmus létét köszönheti és amellyel áll vagy bukik.

Aki ettől az eszmétől eltávolodik, az a protestantizmus lényegét tagadja meg.

GULYÁS JÓZSEF főimn. tanár.

Tizenöt év egy nemzet életében nem nagy idő, de azzá lehet, ha sorscsapások sújtják azt. A magyar ifjúság életében azonban jelentős tényező, különösen ma, amikor a multak romjain a jövőt építjük fel. Ebben jelentős szerep jut az ifjúságnak, mert hiszen mi is, vele együtt, a jövő számára dolgozunk. Sursum corda!

Dr. HELLE FERENC, evangélikus lelkész, a budapest Reichsdeutsche Schule magyar tanára, az OMPD egykori elnöke.

Isten iránt hálával eltelve, örömmel köszöntöm jubileuma alkalmával a Szövetséget, amelynek elnöki tisztségét megalakulása idején szerencsés lehettem viselni. A magyar protestáns ifjúság eddigi nehéz, 15 éves küzdelmét csakis azért tudta eredményesen megvívni, mert legelső tömörülését is mindjárt *az erős hit sziklájára* építette; mi, első vezetők csupán ennek a hitnek eszközei és szerény szolgálói voltunk. Ezt az erős hitet kérem Istentől továbbra is, mert csakis ez marad továbbra is a magyar protestáns ifjúságnak és vele egy szebb és jobb magyar jövőnek egyetlen és biztos alapja.

Dr. KAPI BÉLA evangélikus püspök.

Az ifjúság problémája kenyér és elhelyezkedési kérdés. Azután rohanó életkövetelés, új életritmus és friss erőérvényesítés. Egyes ember követelése, de éppennyi közösségi érdek is. Nemcsak az ifjúságról van benne szó, hanem a nemzetről, a társadalomról, az egyházzal is. Emberi oldaláról nézve, szintén két arca van: program és beváltás, követelés és felelősség, kielégülés és kielégítés egyszere. A probléma helyes megértése és bölcs

megoldása: fejlődés és gazdagodás, ellenben az erőszakolt és külső sikert kereső megoldás: veszedelem. A problémára két igazságforrásból sugárzik erő és világosság: a nemzet lelkéből és az örök evangéliumból. A Magyar Protestáns Diákszövetség mindkettőt nevében hordozza, mint programot, irányt, lelket és erőt.

Dr. LÁZÁR ANDOR, m. kir. igazságügyminiszter.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség, mint a magyar protestáns egyetemi és főiskolai egyesületek központja most ünnepli fennállásának 15. évfordulóját. Tizenöt esztendő az isteni örökkévalóságához mérten csak egy parányi pillanat, véges emberi mérték-fogalmaink szerint azonban már elég tekintélyes olyan élettartam, amely alatt úgy az emberi lény, mint az emberi intézmény megmutatja, hogy életképes-e. Az emberi lénynél az ifjúkorú lendület kora az első 15 esztendő és talán így van az egyesületnél is, amely működését, 15 esztendő kezdő próbálkozásából szerzett tapasztalataira alapítva, nagyobb, biztosabb, frissebb és fiatalosabb lendülettel indulhat neki a jövőnek.

Tiszta szívből kívánom ezt az ifjonti erőt és lelkesedést az ünneplő Szövetségnek is, hiszen a Szövetség a magyar protestáns ifjúságot támogatja! Éppen ezért üdvözlöm a Szövetséget őszinte szeretetem minden melegével, mikor munkásságának elmúlt 15 esztendejére gondolok és üdvözlöm nyugodt bizalommal, mikor jövőbeli tevékenységéhez a legteljesebb sikert kívánom.

Dr. LÉGRÁDY OTTÓ, a Pesti Hírlap főszerkesztője.

A magyar ifjúság erős hite: a nemzet jövőjének záloga.

Dr. MÁTYÁS ERNŐ, a sárospataki ref. theologiai akadémia igazgatója.

Úgy ismertem meg az Országos Magyar Protestáns Diákszövetséget, mint amelyik hű ahhoz a nagy tradíciókból fakadó programhoz, amit neve is hordoz. Bátor tiltakozás minden ellen, ami az életet akadályozza és a magyar jövőt is gátolni akarja. De e tiltakozása mögött bizonyosság lendíti cselekvésre, az a legfőbb meggyőződés, hogy egyedül a Krisztus evangéliuma a jobb magyar jövő záloga.

MEDGYASSZAY ISTVÁN.

Mint megannyi parányi szerszám Isten kezében, minden hű lélek építi Isten művét.

MESTERHÁZY ANTAL, egyházker. felügyelő.

Melegen köszöntöm az Országos Magyar Protestáns Diákszövetséget fennállása 15-ik évfordulója alkalmából. Szívesen teszem ezt, nemcsak azért, mert a Szövetség eddigi érdemes munkájával szép eredményre tekinthet vissza, amely az ifjúság támogatásában, a protestáns öntudat emelésében nyilvánul meg a legszembetűnőbben, de mert kitartással és lankadatlan buzgalommal sikerült a protestáns társadalom érdeklődését, jóindulatát és támogatását megnyerni a Szövetség és általa az ifjúság úgy egyházi, mint állami szempontból elsőrendű fontosságú ügyei iránt.

Kérem Önöket, hogy a közismert nehézségek ellenére csüggedés nélkül, kitartással és szívós akarattal teljesítsék a Szövetség céljával kitűzött szép feladatokat. Kívánom, kísérje ezt a nemes munkát a kívánt eredmény és siker.

Dr. MÉSZÁROS GÁBOR egyetemi magántanár, a gyulai m. kir. állami kórház igazgató-főorvosa.

Úgy éreztük a forradalmak után, hogy a történelemért magunk is felelősek vagyunk. Ha a keresztyén középosztály és az ifjúság nem lett volna annyira szervezetlen, a széthullás, a süllyedés talán nem lett volna olyan mélyreható. Ezért a lethargiából újra éledni kezdő ifjúság is egyszerre akarta pótolni az elmulasztottakat s a szervezkedés rohamlépésben indult meg. Tanulmányi, felekezeti, területi és sok más szempont szerint egyre-másra alakultak körök, egyesületek, szövetségek. Komolyan kellett félni attól, hogy az ellenkező végletbe csapunk át s a szerveztségben lévő erő helyett a túlságba vitt elaprózódás lesz az eredmény. És mégis úgy éreztük, hogy a magunk szövetségét, a protestáns diákok szövetségét is létre kell hozni. Nem új egyesületet akarunk létesíteni, hanem az évtizedek alatt megizmosodott protestáns körök közös szervét. Úgy éreztük, hogy szükség van rá s nem féltünk attól, hogy alkalmi egyesülethez hasonlóan hamarosan visszasüllyed a semmibe. Bízunk az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség jövőjében és örömmel állapíthatjuk meg, hogy bizalmunk nem volt indokolatlan. Másfél évtized nem nagy idő egy szövetség életében, de bizonyosság arra, hogy életképes. A Mindenható megsegítette a Magyar Protestáns Diákszövetséget, lehetővé tette eredményes működését. Bízunk benne, hogy segítségével a szövetség tovább fejlődik, erősödik s mindég nagyobb és nagyobb segítségére lesz a magyar protestáns ifjúságnak.

Dr. MIKECZ ÖDÖN belügyi államtitkár.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség 15 évi munkájával tanúságot tett arról, hogy helyesen ismerte fel hivatását.

A nemzeti gondolattal elválaszthatatlanul egybeforrott magyar protestantizmus feladata, hogy az idők változása által felvetett új problémáknak a múlt tradíciójába gyökerező új megoldását készítse elő.

Ebből a munkából kell, hogy részt kérjen és kapjon a magyar protestantizmus ifjú nemzedéke.

MILOTAY ISTVÁN, az Új Magyarság szerkesztője.

A protestáns magyar ifjúság járjon a nagy elődök útjain. Kövesse ideáljaiban, erényeiben azokat, akik a hit és haza nagy érdekei mellett a legnehezebb megpróbáltatások közt is szilárdan kitartottak. Szeresse és nevelje a magyar nép nagy törvényeit is ezekben az erényekben. Kövesse a multat, hogy megbirkózhassék a jelennel és meghódíthassa a jövőndőt!

Dr. NEUSCHLOSS-KNÜSLI KONRÁD ig. főorvos.

15 éves évforduló: ha így leírjuk, nem sok időt, nem nagy súlyt jelent. És mégis ez a 15 esztendő Szövetségünk életében a legnagyobb és — ami fő — eredményes munkát hozott. 15 évvel ezelőtt, mikor a Szövetség alapításában én is szerény munkámmal közreműködtem, még csak egy célunk volt: a Szövetség létrehozása és elindítása. Biztosak voltunk benne, hogy utódaink a Szövetség vezetőségében azt a csemetét naggyá, terebélyes fává fogják növelni, amit mi akkor oly féltve elültettünk.

Bizton remélem, hogy az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség az eljövendő évtizedekben is ott lesz, hová a Haza és Egyházak állítják, hogy kivegye részét abban az építő munkában, melyben mindannyiunknak részt kell vennünk.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

PEKÁR GYULA, v. miniszter, a Petőfi-társaság elnöke.

Üdvözlöm az Országos Magyar Protestáns Diákszövetséget fennállásának XV. esztendejében s hazafias öröm tölt el arra a gondolatra, hogy mohácsian siralmas jelenünk annyi súlyos életproblémával küzködő protestáns ifjúsága, minden sanyarú gondjai dacára is, szívósan hű marad ama százados nemzeti hagyományainkhoz, melyek annyi koron át oly országfenntartó dicső szerepet biztosítottak a magyar protestantizmusnak. Nem felekezeti versengést céloznak e lélekből fakadó őszinte soraim, de ki kell emelnem: a XVI. század eleje óta a szabadság — minden megnyilatkozásában — egybe nőtt a protestantizmussal, hogy Bethlenen és Rákóczin át a Kossuth-Görgey-Petőfi evangélikus triászában *aere perennius* örök szimbóluma maradjon fajunk jármot nem tűrő független érzületének. Nem keresem és nem vitatom, más testvér-felekezetek, főként azok, melyek hazánkon túli fennhatóság alatt állnak, mit tettek e mi protestáns szabadság-küzdelmeink alatt, de mindenesetre történészhez méltó probléma lehetne az a kérdés: vájjon Bécs szabadság-sorvasztó százados politikájával szemben hazánk hogy bírta volna ki az elnyomás rohamát az elszántan kemény protestantizmus nélkül? . . .

Ám Trianon siralmas mérföldköve óta minden megváltozott nemzeti életünkben: fajunk erőforrásainak más irányokban kell felvenniök a küzdelmet. A magyar protestantizmus zászlaja ma is a szabadság lobogója, de ezt a Petőfi-féle «szent szabadságot» ma integritásnak hívjuk. És itt újabb szerep vár a meg nem alkuvó protestantizmusra. Legyen ez ismét elszántan kemény, mint volt a múltban és ti legyetek nemcsak a régi határok új szabadságának a harcosai, hanem a régi hon újraépítői is! Én bízok hozzátok, hiszek

bennetek: a mi küzdelmeink után a magyar jövő a ti kezetekben van!

Dr. PLENCZNER SÁNDOR, a Magyar Prot. Diákszöv. v; elnöke.

Legyen a Magyar Prot. Diákszövetség Bethlen Gábor szellemében nevelője, irányt jelző példamutatója és áldozatos munkára sarkalója annak az ifjúságnak, amelynek nagy és nemes feladata lesz visszaszerezni mindent, ami elveszett.

Dr. RUZICKA ANDOR ideg orvos, v. egyetemi tanársegéd.

Tizenöt év után terebélyes faként viszontlátni a gyenge, nehezen elültetett fiatal facsemetét, gyönyörködni életerejében, erős ágain, hasznos virágain örülni nagy boldogság és tiszta öröm forrása annak, aki a kezdet nehézségeinek, az alapítás, szervezés munkájának első munkásai között volt. A Magyar Protestáns Diákszövetség, mint az összes protestáns diákegyesületek képviselője és synthesise, göröngyös utakon, sok akadály és megnehezítés között is, vezetőinek kitartó, szorgalmas munkájával, különösen az utóbbi években, megmutatta életrevalóságát s bebizonyította szükségességét. Azzal a hő kéréssel és jókívánsággal kérem Isten segítségét a további munkára: bár adjon minél több lelkes munkást, hivatott vezetőt s megértéssel, bizalommal párosult szeretetteljes segítséget a Szövetség jövőjéhez, hogy valóra válják minél előbb a sok szép terv, nemes elgondolás, amit a vezetők sok munkával előkészítettek, szent lelkesedéssel megálmodtak, elindítottak.

Dr. SENN OTTÓ, államtitkár, a Máv. igazgatóságának elnöke.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség, a magyar protestantizmus reménységének, a protestáns tanulóifjúságnak ez a nemescélú reprezentatív testülete, kér tőlem emléksorokat jubiláris Emlékkönyve részére. Vájjon adhatnék-e fiatal hitfeleimnek szebb, jobb és az életharchoz értékesebb emléket azoknál a gyönyörű szavaknál, melyek a magyar protestantizmus legnagyobb alakjának, Bethlen Gábornak ajkáról is elhangzottak és amelyek életem kritikus óráiban nekem is mindig új és új erőt adtak a Madách által is dicső csatának nevezett szép, de sokszor nehéz életküzdelemben: «Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk. Senki nincsen bizonyára, bizonyára senki!»

A munka és a kötelességeknek soha nem lan-
kadó szigorú teljesítése mellett az Istenbe vetett határtalan hitnek ezek a klasszikus igéi voltak azok, amelyek engem az életem keresztül vezettek és amelyeknek életem sikereit köszönhetem. Ennél becsesebb talizmánt nem adhatok azoknak, akik az élet előtt állanak és akik emléksorok formájába öntött életigazságért hittestvéri szeretettel hozzám fordultak.

Dr. SZTRANYAVSZKY SÁNDOR, a képviselőház elnöke.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség 15 éves fordulóját ünnepli fennállásának. Emlékkönyvet ad ki az évforduló alkalmából és abba, a többi között, tőlem is pár szónyi írást kér.

A Protestáns Diákszövetségnek az elmúlt 15 esztendő alapját kell hogy jelentse további érdemes munkásságának, aminek vezető irányelve kell hogy legyen: a protestáns ifjúságot az ősi hitéhez való ragaszkodásban, hithűségben ed-

zeni meg. Ránevelni arra, hogy a protestantizmus a történelem tanulsága szerint Magyarországon jelentette a nemzethűséget, a nemzeti érzésekhez, tradíciókhoz való következetes ragaszkodást. Jelentette mindemellett az előhaladást a józan, megfontolt és a nemzet érdekében álló egyéni szabadság és nemzeti függetlenség útján. A protestantizmus jelentette és jelenti Magyarországon a krisztusi hithez való hűségben a kitartást és jelentette és jelenti a kereszthordozást is, a türelmet, fokozottabb éberséget, a felelősségnek becsületes vállalását. Jelentette és jelentse tehát a jövőben is a magyar férfiaságot, hűséget és komoly helytállást.

TASNÁDI NAGY ANDRÁS, vallás- és közoktatásügyi államtitkár.

A 15. év ugyan eddigi gyakorlat szerint nem jubileumi esztendő, mégis örömmel veszek részt a Protestáns Diákszövetség ünneplésében. Örömmel vennék részt akkor is, ha az ünneplés magának a szövetség megalakulásának szólna.

örömmel vennék részt és veszek részt az ünnepségben nem azért, mert ebben a szövetségben a magyar főiskolai ifjúság egy csoportja, protestáns rétege külön elhatárolja magát, örömmem oka nem az, ami a protestáns diákságot a többiektől elválasztja, hanem egyrészt az, ami ezt a réteget egymással szorosan egybe kell hogy fűzze, a Krisztus felé törekvés evangéliumi alapon, másrészt az, ami minden magyar keresztyén ifjában egyaránt meg kell, hogy legyen: a pozitív keresztyénség.

Senki annyi csábításnak nincs kitéve, mint éppen a főiskolai ifjúság. A középiskolai tanulmányok befejezésével megszűnik a hitoktatás, megszűnik a kötelező lelkipásztori gondozás s az ifjú — különösen a fővárosi életben — ott áll egy addig

meg nem szokott nagy szabadsággal, kitéve az élet nagy csábításainak és kitéve a tudományos gőg csábításainak is, ami könnyen vezeti a hitétől való elfordulásra, hitbeli közönyösségre, sőt sokszor atheizmusra.

Nagy áldás tehát, ha van a protestáns ifjúság számára is egy erős társadalmi szövetség, melynek fenntartó ereje a hitközösség gondolata.

Nem akarom a tudományos készültség nagy jelentőségét tagadni vagy lebecsülni. Nem akarom a tudományok haladását kicsinyelni, de saját lelki tapasztalataim alapján is állítom, hogy iránytű nélkül jár az élet sokszor viharzó tengerén és a hullámok játékszere lesz a legképzettebb, legtanultabb ember is, aki leveszi tekintetét Krisztusról és aki elfordul az ő evangéliumától. Viszont biztos talajon jár és egyenes úton megy előre, aki az evangélium szövétnekének világosságában alkotja meg ítéletét a dolgokról, az élet nagy kérdéseiről és annak irányítását fogadja el.

Boldog vagyok, hogy a Protestáns Diákszövetség már 15 éve ezt a felfogást igyekszik a főiskolai protestáns ifjúság lelkében úrrá tenni és szívből kívánom, hogy fokozódó eredményekkel, nagy, benső, lelki sikerekkel továbbhaladjon ezen az úton.

VIETORISZ JÓZSEF nyug. címzetes főigazgató, a Kisfaludy-Társaság Tagja.

A Szövetség gondolata egyetlenegy korban se volt oly nagyjelentőségű, mint a mienkben, amikor az egyéni boldogulás feltételei aránytalanul megnehezültek. Különösen gazdasági téren érvényesül ez a nagy eszme, mert az erők egyesítésével jobban kihasználhatja a haladás lehetőségét.

A magyar diákság is régóta érzi, hogy csak akkor számíthat törekvéseinek támogatására, ha életnyilvánulása nem elszigetelt jelenség, hanem

kollektív munkával kapcsolódik a nemzet élő testének szervezetébe. Így szolgálhatja a saját jogos haszna mellett a testvérközösség érdekeit is.

A protestáns magyar diákságra ezt is túlhaladó kötelességet ró a világosság, igazság és szabadság óhajtásának és keresésének hitelveinken alapuló feladata. A világosságban látjuk meg az igazságot, s az igazság tesz szabadokká bennünket; ez az út visz céljaink megközelítéséhez.

Ha a Szövetség az elmúlt három lustrum után is közérdekű munkával igyekszik helyesen kiaknázni az egyesületi életben rendelkezésére álló önművelő, önfegyelmező és öntudatra ébresztő adottságokat, Isten segedelmével igazán méltó lesz minden elismerésre, dicséretre és támogatásra.

TARTALOM.

TANULMÁNYOK — CIKKEK

	Lap
Szentgyörgyi Kosa István: A holnap elébe	5
Czettler Jenő: Keresztyén kultúra és magyar fel- támadás	17
Dezséry László: Hitre ébredő ifjúság.....	23
Dőri Dóczy Endre: A Protestáns Diákszövetség	28
Enyedy Andor: Krisztus és a magyar ifjúság	33
Esze Tamás: Az urak és a nép.....	39
Földes Papp Károly: Magyar út.....	48
Fónyad Dezső: A világnézeti válság haszna az ifjú- ságra	53
Gyökössy Endre: Magyar advent	63
Hantos Elemér: A magyar ifjúság sorsa és hivatása.....	67
Hegedűs Lóránt: Jézus, a gyermek	78
Józan Miklós: Az ifjúsághoz.....	81
Koczogh András: A keresztyén élet akadályai és győzelme.....	84
Kuhfay Gyula: Gyármisszió és városi proletársettle- ment	92
Laurentzy Vilmos: A mának harca a vallásért és a vallás ellen	97
Makay Miklós: A magyar ifjúság bekapcsolódása az ökumenikus mozgalomba.....	111
Makkai Sándor: A feltámadás útja	116
Makoviczky Gyula: A falu és az ifjúság.....	120
Merétey Sándor: Harc a tiszta életért.....	128
Molnár István: A protestáns diplomások jövője	136
Németh Imre: Jelszópolitika és ifjúság	139
Pap Béla: A magyarság hivatása a Dunamedencé- ben	152
Raffay Sándor: Menekülés a válságból	161
Ravaszkó László: Az ifjúság szerepe egy nemzet jövő- jében	163
Rohringer Sándor: A holnap elébe	167
Rugonfalvi Kiss István: Családélet és nevelés.....	171

Somogy Elemér: Ifjúságunk és a reá váró nagy problémák.....	180
Szendy Károly: Valláserkölc és hazaszeretet	186
Tomcsányi Mór: Néhány szó a magyar társadalom erkölcsi megújulásáról	189

ÜDVÖZLETEK — EMLÉKSOROK

Balogh Gyula	195
Balogh Jenő	196
Gróf Bethlen István.....	196
Csánki Benjámín	198
Csilléry András.....	198
Darkó Jenő	199
Fabinyi Tihamér.....	199
Gratz Gusztáv.....	199
Gulyás József.....	200
Helle Ferenc.....	200
Kapi Béla.....	200
Lázár Andor.....	201
Légrády Ottó.....	201
Mátyás Ernő	202
Medgyasszay István.....	202
Mesterházy Antal	202
Mészáros Gábor.....	203
Mikecz Ödön	203
Milotay István.....	204
Neuschloss-Knüslí Konrád.....	204
Pékár Gyula.....	205
Plenczner Sándor	206
Ruzicska Andor	206
Senn Ottó.....	207
Sztranyavszky Sándor.....	207
Tasnádi Nagy András.....	208
Vietorisz József.....	209